Friedrich Klára

Új Rovásírás Tankönyv

és Szakköri Ötlettár

"Régóta gyanús lévén előttem az a régi előítélet, mely szerint többnyire azt hittük, hogy mindazon szavaink, amelyek az idegenekhez hasonlítanak, kölcsönzetek és idegenek, arra határoztam magamat, hogy némely szavaink származatját minden figyelemmel megtekintsem, s nyelvünk becsületét e részben is oltalmazzam… Bukdozásaim haszon nélkül nem maradtak, sőt örömmel tapasztaltam, hogy mindenütt többet találtam, mint kerestem, elannyira, hogy csakhamar áttallátám azt, hogy a magyar nyelv tán az egész óvilág nyelveinek gyökere és anyja; mert nyilván tapasztalám azt, hogy a legközönségesebb természeti tárgyoknak nevezeteit nemcsak az igen rokon déli és keleti, de még az egészen idegeneknek vélt európai nyelvekben is általában magyar gyökerekbül lehet származtatni..."

Berzsenyi Dániel (1825)

„Kik a Scitákat (egyszer is mind a Honnokat is, a Magyarokat is) azzal gyalázzák: hogy se írni se olvasni nem tudtak; sött egész Uradalmukban bötüjük se vólt: vagy hazudnak, vagy olvasatlanságokat meg vallyák."

Dugonics András királyi oktató (1806)

„…amikor a magyarságra rákényszerítették a latin betűs írást, a latinban 13 hangunkra nem volt jel, és így a magyar nyelvet a latin betűkkel nem, vagy csak úgy tudták jegyezni, ahogyan a magyar soha nem beszélt. Rovásírásunkban viszont minden hangunkra megvolt a megfelelő jel, így ezzel helyesírásunknak megfelelően pontosan tudtak róni, illetve később már írni…

A különböző népek általában általános és nemzeti műveltséggel rendelkeznek. Nálunk sajnos az általános műveltséggel rendelkezők száma a nemzeti műveltséggel rendelkezők számánál sokkal magasabb, míg más népeknél ez pont fordítva van. Legyen könyvünk egyik célja nemzeti műveltségünk emelése, másik célja pedig a rovásírás gyakorlati alkalmazása, feljegyzések, naplók írása, baráti levelezések, titkos írásként való alkalmazása, stb. Elsajátítása tehát ne legyen valamiféle kötelező feladat, hanem szeretettel, nemzeti öntudattal eltelve igyekezzenek magukévá tenni, ami egyúttal a tanulást is megkönnyíti."

Forrai Sándor: A magyar rovásírás elsajátítása (1996)

Friedrich Klára

Új Rovásírás Tankönyv

és Szakköri Ötlettár

Tizedik, javított kiadás
Budapest, 2018

Friedrich Klára: A magyar rovásírásról

A rovásírás egy jellegzetes, többnyire egyenes szárú betűkből álló régi írásfajta. A rovásírás szó, mint főfogalom alá tartozik a rovás fogalma, amelyről akkor beszélünk, ha az írás faragással, véséssel, karcolással történik.

Rovásírása más népeknek is volt (például pelazg, föníciai, etruszk, germán, türk), ezek feltételezésem szerint a magyarok szkíta, hun, avar elődeinek rovásírásából fejlődtek.

A magyar rovásírásról krónikásaink, történetíróink is megemlékeztek, többek között Kézai Simon, Kálti Márk, Thuróczy János, Antonio Bonfini, Verancsics Antal, Szamosközy István, Bél Mátyás és szkíta-hun írásnak nevezték. Napjainkban azért nevezzük székely-magyar rovásírásnak, mert legtöbb emlékét Székelyföldön őrizték meg. Hiteles emlékei bizonyítják, hogy az egész Kárpát-medencében használatos volt.

1945 után a cserkészmozgalom tett sokat a rovásírás fennmaradásáért. Forrai Sándor nyomdokain haladva az első, 1998-ban közreadott oktató füzetem óta Szakács Gáborral és cserkészvezetőkkel, szakkörvezetőkkel sikerült újra általánosan ismertté tenni a Kárpát-medencében. Második gyakorló füzetem 2000-ben jelent meg és a *Rovásírás gyakorlatok nem csak gyerekeknek* címet viselte. Valóban, minden korosztálynak ajánlható értelmes elfoglaltság, versek, szövegek átírása, vagy levelezés, naplóírás őseink betűivel, de nagyon fontos, hogy kézzel és ne számítógéppel készítsük.

A magyar rovásírás művelődéstörténetünk értékes kincse, használata a hagyományőrzés nemes formája.

Baranyai Decsi János, a Marosvásárhelyi Református Főiskola tudós tanára írta a XVI. században a rovásírásról: *„…Ezen betűket bárki igen rövid idő alatt, igen könnyen… megtanulhatja. Miért is ezen betűket nemcsak arra tartom érdemesnek, hogy minden iskolában tanítsák és a gyermekekbe csepegtessék, hanem arra is, hogy minden rendű honfitársunk, gyermekek, öregek, asszonyok, nemesek és parasztok, egy szóval mindazok, akik azt akarják, hogy magyarnak neveztessenek, tanulják meg.”*

© Friedrich Klára - Szakács Gábor

Szakács Gábor kiadása

A borítót tervezte, a kiadványt gondozta, valamint
a 12., 14., 17., 86. és 87. oldal rajzait készítette Barta József

A Himnuszt díszítő gátéri hun szíjvéget Huszka József rajzolta (1929)

ISBN 978-963-88764-9-2

A borító belsőn Sebestyén Gyula néprajzkutató által 1934-ben felállíttatott
rovásírásos szerkő látható, amely Balatonszepezd-Szepezdfürdő határában áll.
A fényképet Friedrich Klára készítette.

Tartalom

1. Előszó 4
2. Az ábécé és a betűtanulás sorrendje 5
3. A rovásírás legfontosabb szabályai 7
4. Az 1 száras betűk 9
5. A 2 száras betűk 10
6. A hajlítgatott betűk 11
7. Az olvasás-írás gyakorlatai 12
8. A számrovás 37
9. Barta József: Műveletek rovásszámokkal 42
10. A két ***K*** betű használatáról 48
11. A rövidítéses rovásírás 49
12. A hangos olvasás és a másolás szövegei 51
13. Sokat tettek a rovásírásért 64
14. Szakköri ötlettár 67
15. Bothné Kósa Erika: Óravázlat 71
16. Szakács Gábor: Rovásírás versenyeinkről 74
17. Megoldások 81
18. Irodalom 83
19. A Forrai Sándor Rovásíró Kör honlapja 84
20. Függelék: A Rovásírás Játék füzete 85

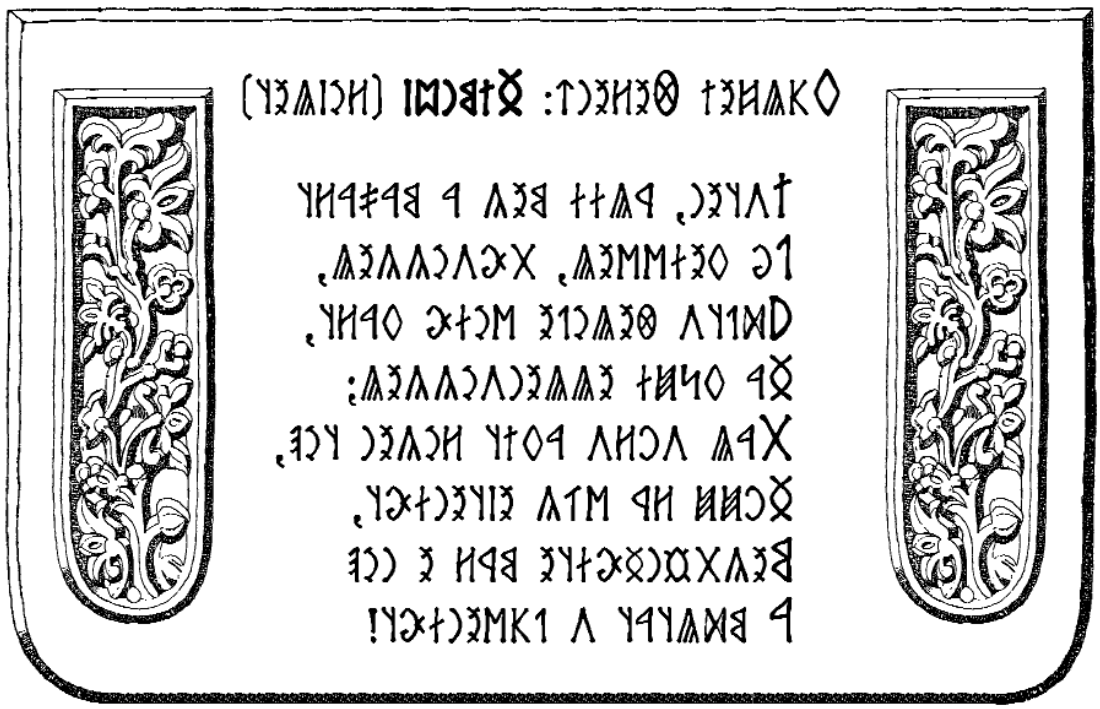

Kölcsey Ferenc: Himnusz

1. Előszó

A rovásírásról tartott előadások során folyamatosan felmerül az igény felnőttek, szülők, gyermekek részéről újabb gyakorlófüzet iránt. Cserkészvezetők, rovásírás oktatók is megkerestek, érdeklődtek, milyen ötletekkel lehetne színesebbé tenni a szakköri foglalkozásokat.

A rovásírás magyar nyelvünkkel együtt fejlődött, tehát minden hangunkra volt és van benne jel. A 10–11. században át kellett térnünk a fejletlenebb latin betűs írásra, amellyel magyar nyelvünk 13 hangját nem lehetett lejegyezni (Ty, Gy, Ny, Ly, Sz, Zs, Cs, J, K, Á, É, Ö, Ü). Csak a 19. század közepére alakult ki úgy-ahogy ezen hangjaink leírása latin betűkkel.

Az első két gyakorló füzet kiadása óta szerzett tapasztalataim megerősítettek abban, hogy legkorábban a harmadik osztály befejezése után kezdjük a rovásírás oktatását. Ennek oka nem a rovásírás nehézségében keresendő, hanem a nyelvünktől idegen elemeket tartalmazó, nehézkes latin betűs írás kis- és nagybetűs, írott és nyomtatott változataiban. A rovásírás szellemisége és oktatói nem vállalhatják, hogy a befolyásolható közvélemény őket okolja a latin betűs írás-olvasás zavaraiért. A harmadik osztály elvégzése után már a legrosszabb indulattal sem állíthatja senki, hogy a gyermek a rovásírás oktatása miatt nem sajátította el rendesen a latin betűs írás-olvasást. (Csak zárójelben szeretnék emlékeztetni arra, hogy amikor a nyelvünktől és lelkünktől teljesen idegen orosz, cirill betűket kellett negyven évig tanulnunk, senki sem aggódott az illetékesek közül, mennyire zavarja a latin betűs oktatást és milyen megterhelést jelent a kis gyermekek számára.)

2013-ban Szakács Gábornak és támogatóinak köszönhetően Forrai Sándor rovásírásos munkássága Magyar Örökség Díjas lett. 2014-ben pedig Szondi Miklós és társai munkájának eredményeként a magyar rovásírás bekerült az írásrendszerek nemzetközi Unicode szabványába.

Legrégibb rovás ábécéink többsége 32 betűből áll, a rövid és hosszú magánhangzókra ugyanazokat a jeleket használták. A rovás Á és É csak a 16-17. században jelenik meg. Mivel Forrai Sándor gyors és gépíró tanár, rovásírás oktató, kutató iskolában is tanította, nem akart az akadémiai helyesírási szabályokkal ellentétbe kerülni, ezért hiteles régi rovásemlékekből válogatott jelváltozatokat a hiányzó hosszú magánhangzók számára. Ábécéje így 39 betűs lett.

A rovásírás ésszerű, egyszerű, 5-6 szakköri foglalkozás alatt megtanulható. Fejleszti az intelligenciát, azaz értelmességet, a képzelőerőt, gyermek és felnőtt ismereteit, személyiségét egyaránt gazdagítja.

Tanári munkám során sajnálattal tapasztaltam a magyar szókincs fogyását, az idegen szavak térnyerését. A füzet egyik célja ennek lehetőség szerint gátat vetni.

A betűtanulás sorrendjét több évtizedes tanítási gyakorlat alapján állítottam össze.

A tankönyvhöz szükséges egy vonalas gyakorló füzet. Legjobb a nagy alakú 81-32-es, amelyben minden második sorba írjunk.

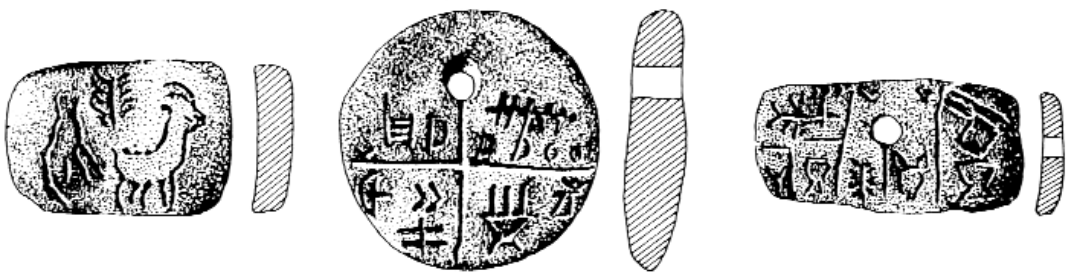

A Kr. e. 6. évezredből származó Tatárlakai táblácskák
(Barta Gábor: Erdély, 1989)

2. Az ábécé és a betűtanulás sorrendje

<===== jobbról balra

A rovásírás ábécéje Forrai Sándor szerint

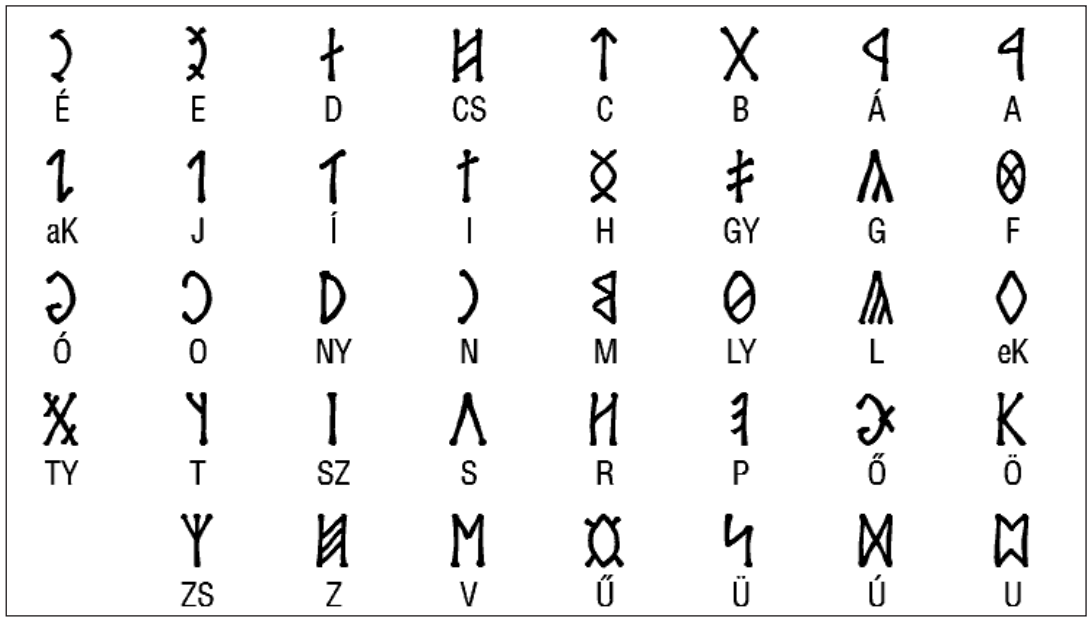

A betűtanulás sorrendje Friedrich Klára szerint

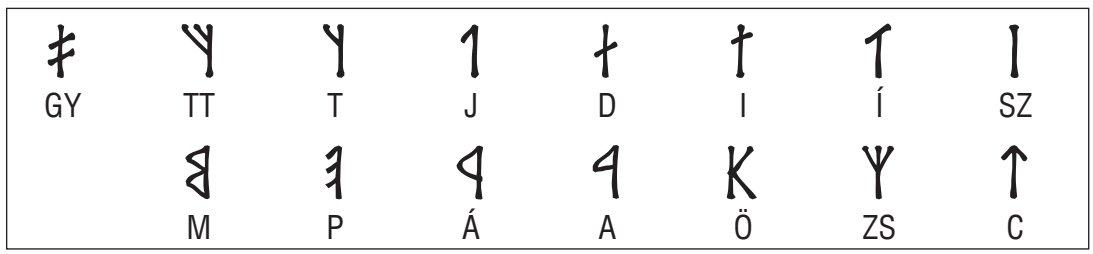

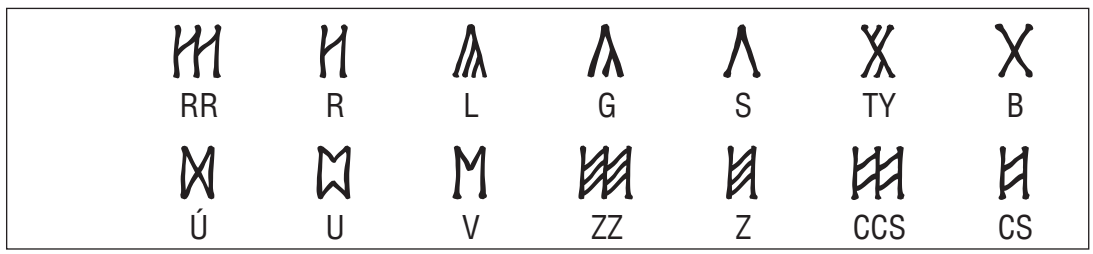

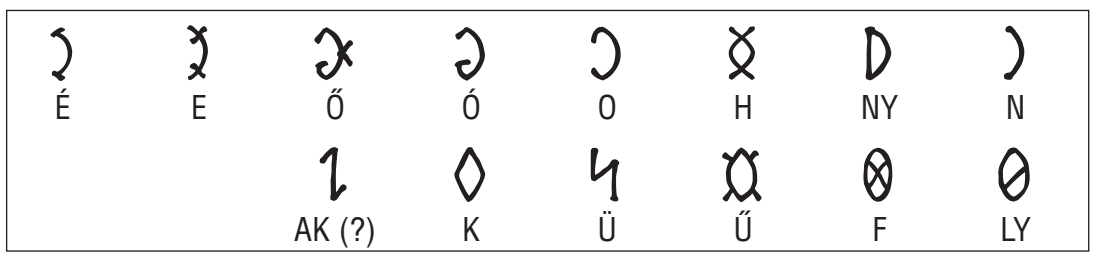

Az ősi magyar rovásírás jelrendszerének levezetése

Az etruszk rovásjelek levezetése

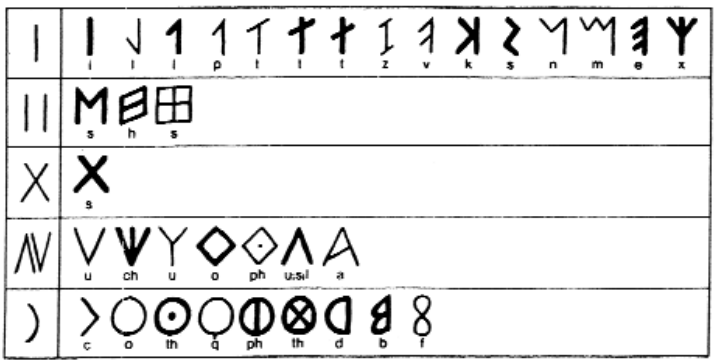

A türk rovásjelek levezetése

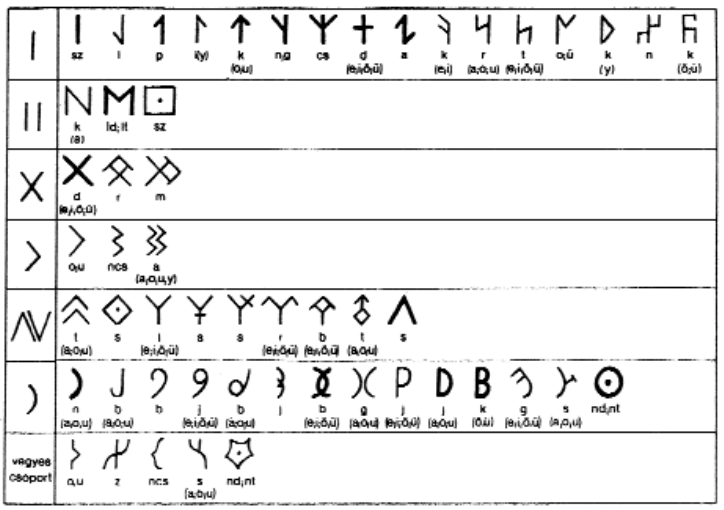

Vass Nóra rajzai Forrai Sándor összeállítása alapján

Az ősi Kárpát-medencei, ma székely-magyarnak nevezett rovásírásból származik többek között az etruszk és a türk írás is.

3. A rovásírás legfontosabb szabályai

1. A rovásírást jobbról balra írjuk, mert legtöbb írásemlékünkben így szerepel. Lehet balról jobbra is írni, ebben az esetben azonban meg kell fordítani a betűket. Ezért inkább maradjunk a jobbról balra haladásnál, mert az íráskép így természetesebb, és rovásemlékeink bizonysága szerint ez a hagyománykövető.

Az igen régi írások, az egyiptomi szent vésetek, a hieroglifák egy része, valamint az egyiptomi hieratikus (papi) írás, a legkorábbi sumer képírás, az ógörög és etruszk írás legtöbbször szintén jobbról balra haladt. Alsó tagozatos gyermekeknek sem jelent gondot jobbról balra írni, több balkezes tanuló pedig arról számolt be, hogy ez könnyebbséget jelent számukra.

2. A szavakat szóközökkel választjuk el egymástól. Az írásjelek ugyanazok, mint a latin betűs írásnál, de a kérdőjelet, vesszőt, idézőjelet megfordítjuk.

A rovásírásban csak nagybetűket használunk, írott és kisbetűs forma nem hátráltatja a gondolatközlést. Aki szükségesnek érzi, nagyobb betűmérettel kiemelheti a mondatok és a tulajdonnevek kezdő betűit, pl.: ᛙᛋᚩᛋᛋᚨᚢ ᚩᛋᛙᛋᛟ

3. Rovásemlékeink többségében két fajta ***K*** betű jelenik meg. Fischer Károly Antal és Magyar Adorján szerint az egyik a szó végeire, a másik a szó belsejébe kerül. Forrai Sándor véleménye ezzel szemben az, hogy a kétfajta ***K*** használatát a mellettük lévő magánhangzók hangrendje dönti el. Egyszerűbb, és ezt az egyszerűsítést Forrai Sándor is elfogadta, ha csak a ◊ jelet használjuk ***K***-ként. Ugyanis régen nem csak az (e)f, (e)l, (e)m, (e)n, (e)ny, (e)r, (e)s, (e)sz hangoknál ejtették elől az e-t, hanem mindegyik mássalhangzónknál. Tehát (e)b, (e)c, (e)cs … (e)k, ennek a jele pedig a ◊.

Tankönyvemben tehát nem használom a „szóvégi”, vagy „mély hangrendű” ak (ᛚ) jelet, mert hiteles rovásemlékeink nem igazolják a rá vonatkozó szabályokat. (Lásd: Friedrich Klára – Szakács Gábor: Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás című könyvének 61., a Kőbe vésték, fába rótták… című könyv 130. oldalán, a Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig című könyv 112. oldalán és az Ősök és írások című könyv 140. oldalán). De ne feledjük el, őrizzük meg, talán felbukkan egy olyan rovásemlék, amely tisztázza szerepét.

4. A rovásbetűk között nincs Q, X, Y, W. Rovásírással így jelöljük őket:

QU = KV	pl.:	Aquincum	ᛕᛞᛚᛋᛚᛞᛟᚩ
		quartz	ᛞᛉᛞᚩᛞᛟ
X = KSZ	pl.:	taxi	ᚩᛚᛟᚩᛉ
Y = I vagy J	pl.:	Vörösmarty	ᚩᛉᛞᚩᛕᚨᛞᛞᛟ
		York	ᛟᛞᛋᚩ
		yoghurt	ᛉᛞᛞᛟᚨᛋᚩ
W = V	pl.:	Wesselényi	ᚩᚢᛋᛕᚨᚨᛋᛕ

5. Néhány példa a kétjegyű hosszú mássalhangzók írására:

meggyes	ᛚᛇᚼᚼᛇᛉ	rizzsel	ᛙᛇᛘᛘᚾᚺ
fonnyad	ᚾᛩᛞᛞᛋᛟ	loccsan	ᛋᛩᚺᚺᛋᛙ
hattyú	ᛞᛝᛝᛩᛝ	hellyel	ᛙᛇᛟᛟᛇᛝ
hosszú	ᛞᛁᛁᛋᛝ		

6. Nem használom az úgynevezett bogárjeleket sem, mert kutatásaim szerint nem a betűrendbe tartoztak, hanem a rovásbotok tulajdonosainak névjegyei, tulajdonjegyei voltak, amelyek sok-sok másolás után, már tollal írva bekerültek egyes ábécék betűsorába. (Lásd Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás 73. oldalán, továbbá az Ősök és írások című könyv 144. oldalán.)

Egyes bogárjelek utalhattak a rovásboton lévő szövegek tartalmára is, például az ᛉ (NT), amely nagy valószínűséggel a SZENT szó rövidítése.

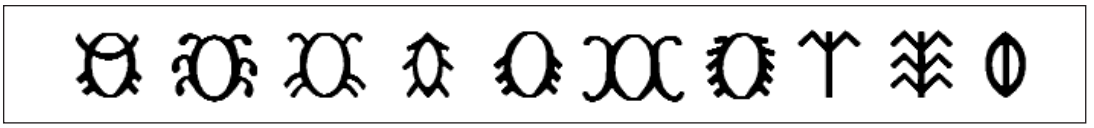

MB OMB TPRU EMP MB AMB PTHRU NT TPRUS US

Szövegben csupán három fordul elő, az első és a nyolcadik a Marsigli féle botnaptáron, az ötödik a Konstantinápolyi Feliratban.

7. Fontos szabály, hogy rovásírásunkban csak azokat a betűváltozatokat használhatjuk, amelyek valamely régi, hiteles rovásemlékben megtalálhatók.

A Nikolsburgi Ábécé, amelyet 1483 előtt jegyeztek le.
(Országos Széchényi Könyvtár)

1 **felülről lefelé húzott** szárra helyezzük el a mellékvonalkákat.
Írd a rovásbetűk fölé a hangértékeket az 5. oldalról!

1. Karikázd be a halmazban az 1 száras betűket!

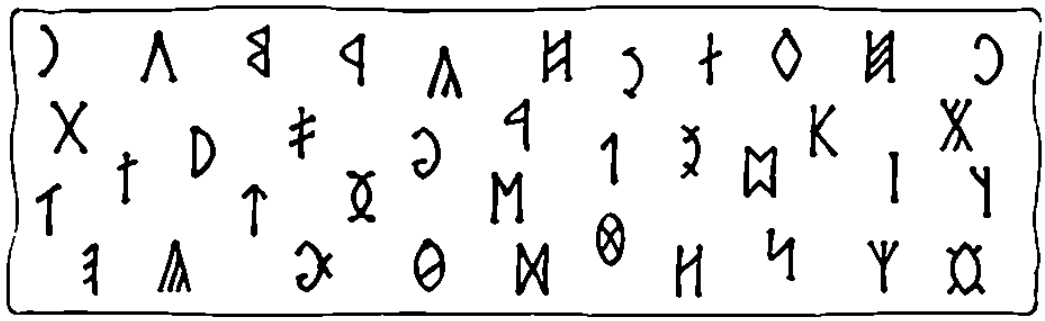

2. Írd be jobbról balra haladva a betűk rovásírásos párját a megfelelő kockába!

M	P	Á	A	Ö	ZS	C	GY	TT	T	J	D	I	Í	SZ

3. Olvasd el, majd másold le a gyakorló füzetbe a betűkből alkotott szavakat, mondatokat!
Gyűjts még hozzájuk!

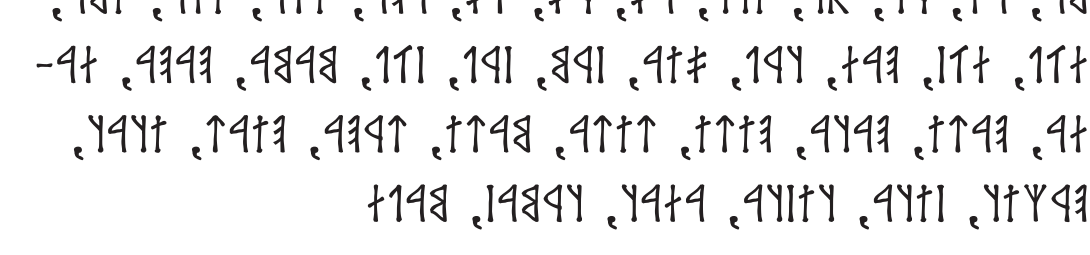

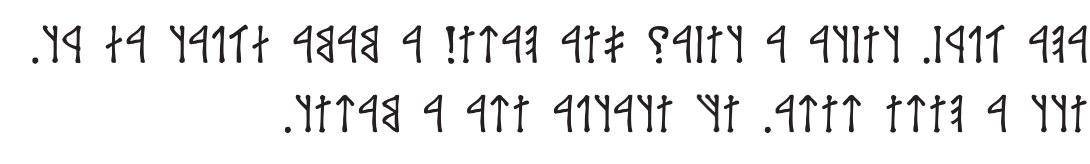

2 **felülről lefelé húzott** szárra helyezzük el a mellékvonalkákat.
Írd a rovásbetűk fölé a hangértékeket az 5. oldalról!

1. Karikázd be a halmazban a 2 száras betűket!

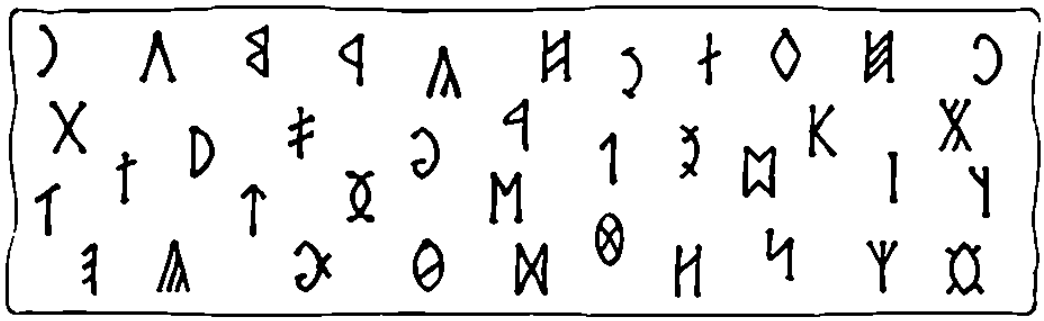

2. Írd be jobbról balra haladva a betűk rovásírásos párját a megfelelő kockába!

Ú	U	V	ZZ	Z	CCS	CS	RR	R	L	G	S	TY	B

3. Olvasd el, majd másold le az eddig tanult betűkből alkotott szavakat, mondatokat! Gyűjts még hozzájuk!

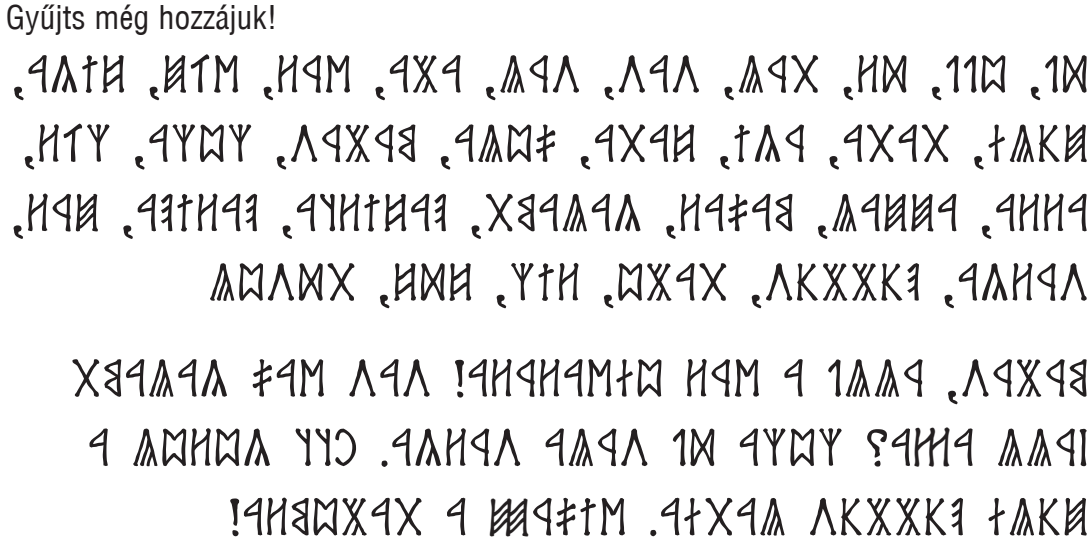

6. A hajlítgatott betűk

Ívelt vagy egyenes, **felülről indított** vonalakból hajlítgatjuk a következő betűket.
Írd a rovásbetűk fölé a hangértékeket az 5. oldalról!

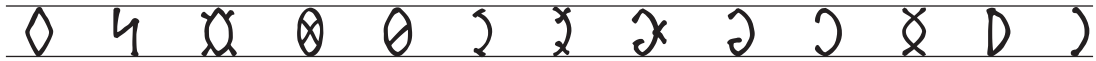

1. Karikázd be a halmazban a hajlítgatott betűket!

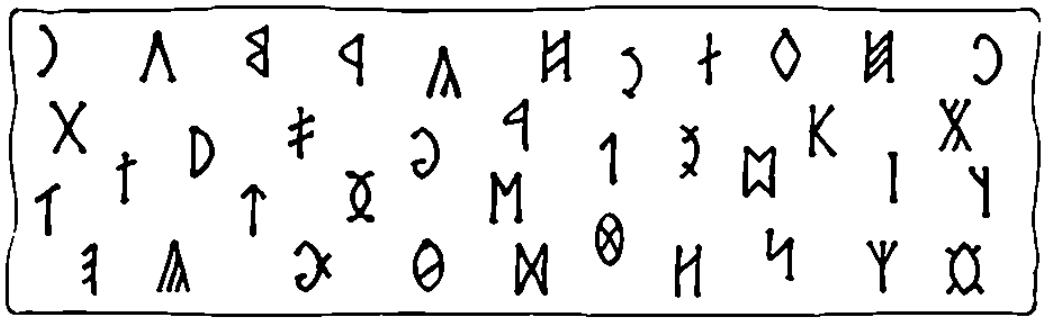

2. Írd be jobbról balra haladva a betűk rovásírásos párját a megfelelő kockába!

K	Ü	Ű	F	LY	É	E	Ő	Ó	O	H	NY	N

3. Olvasd el, majd másold le az új betűkkel alkotott szavakat és a mondatot!

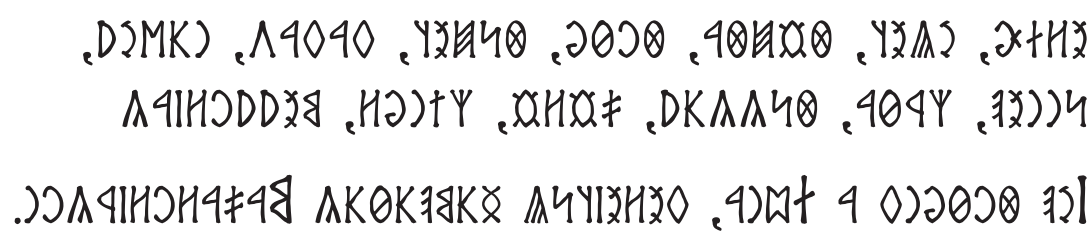

4. Most már minden betűt ismersz!
Írd le rovásírással a saját nevedet és azokét, akiket a legjobban szeretsz!

JÓ GYAKORLÁST!

1. Írd be a betűk párját a megfelelő kockába!

D		E		H	B			A		F		C
		LY	Ó		M	P		J				O
ZS	U		V	S				Ü	Z		SZ

2. Írd a képek számát a megfelelő szó mellé! Másold le a gyakorló füzetedbe!

	3.		2.		1.
	6.		5.		4.
	9.		8.		7.
	12.		11.		10.

3

Írd be a szavak párját a kockába!

	FÉNY				ÁG	ALMA

		PARIPA			FELHŐ	

4

Írd le rovásírással legkedvesebb könyveid szerzőjét és címét a füzetedbe!

5

Karikázd be az értelmes szavakat, és írd le a gyakorló füzetedbe rovásírással!

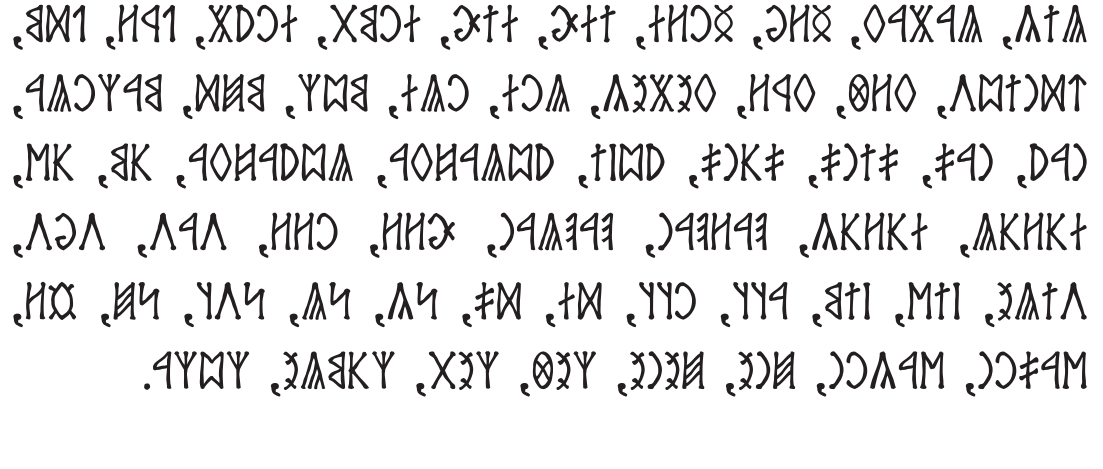

6

Rendezd az összekevert lányneveket, írd le!

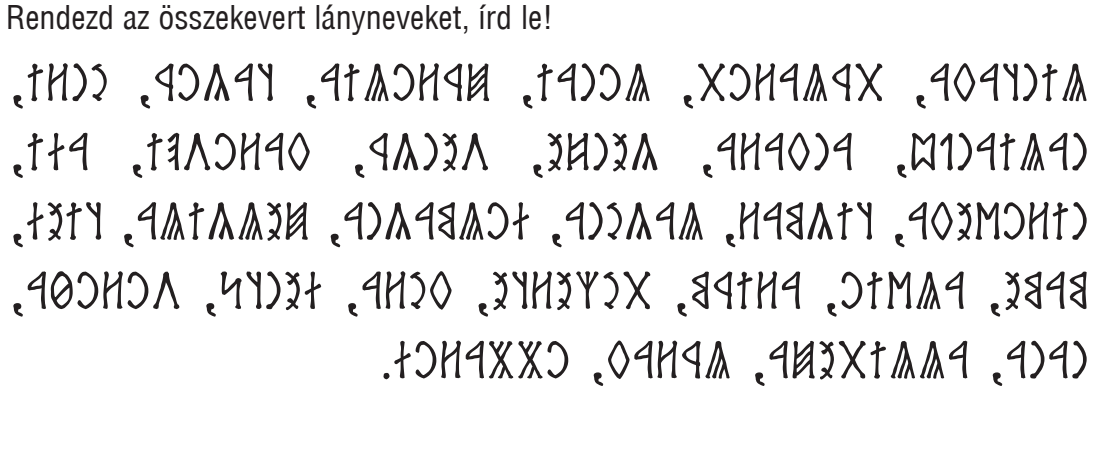

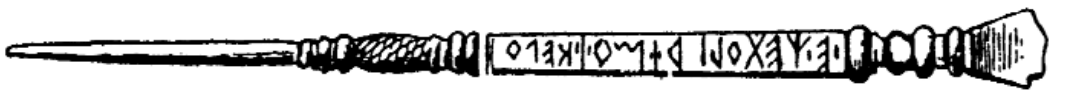

Etruszk íróvessző bronzból (Sebestyén Gyula: Rovás és rovásírás, 1909)

7.

Írd a képek számát a megfelelő szó mellé! Másold le a gyakorló füzetedbe!

	15.	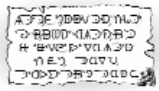	14.		13.
	18.		17.	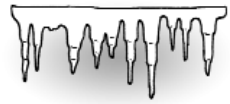	16.
	21.		20.	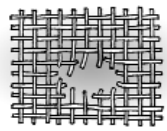	19.
	24.		23.		22.
[illegible]		[illegible]		[illegible]	
[illegible]		[illegible]		[illegible]	
[illegible]		[illegible]		[illegible]	
[illegible]		[illegible]		[illegible]	

8.

Írd be az üres helyekre egy „reggeli” hiányzó betűit! Másold le!

[illegible]

9.

Rakj össze értelmes szavakat a szótagokból, írd le a füzetedbe!

[illegible]

10.

Keresd az évszakokat és a hét napjait a rejtvényben! Színezd zöldre és írd le a gyakorló füzetedbe!

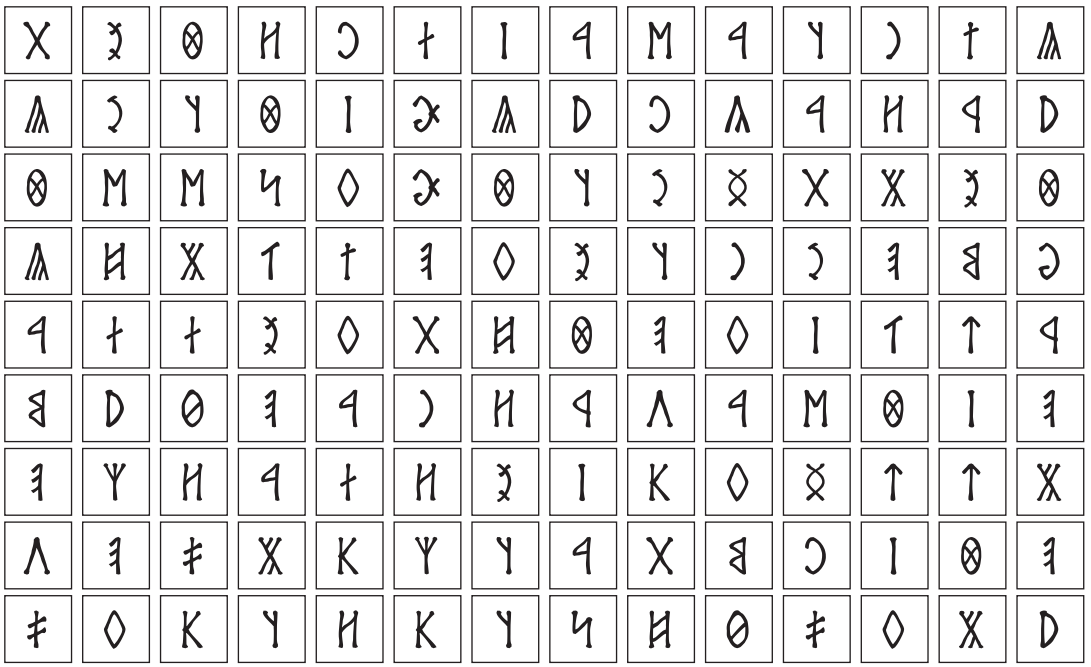

11.

Összekeveredtek a fiúnevek betűi. Rendezd, írd le!

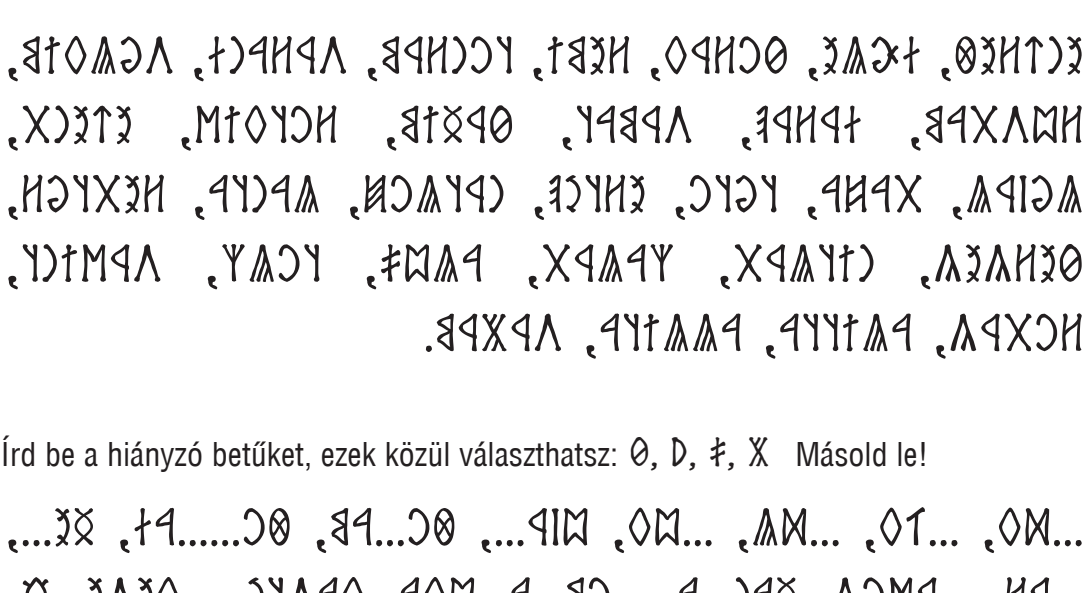

12.

Írd be a hiányzó betűket, ezek közül választhatsz: Ø, Ð, ǂ, Ϫ Másold le!

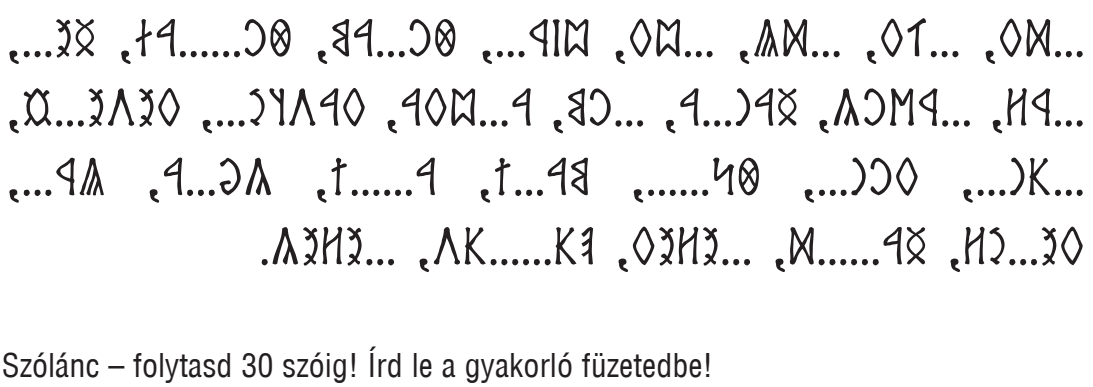

13.

Szólánc – folytasd 30 szóig! Írd le a gyakorló füzetedbe!

14

Két-három szóval egészítsd ki a mondatot!

15

Keresd a mondat másik felét! Írd le együtt a gyakorló füzetbe!

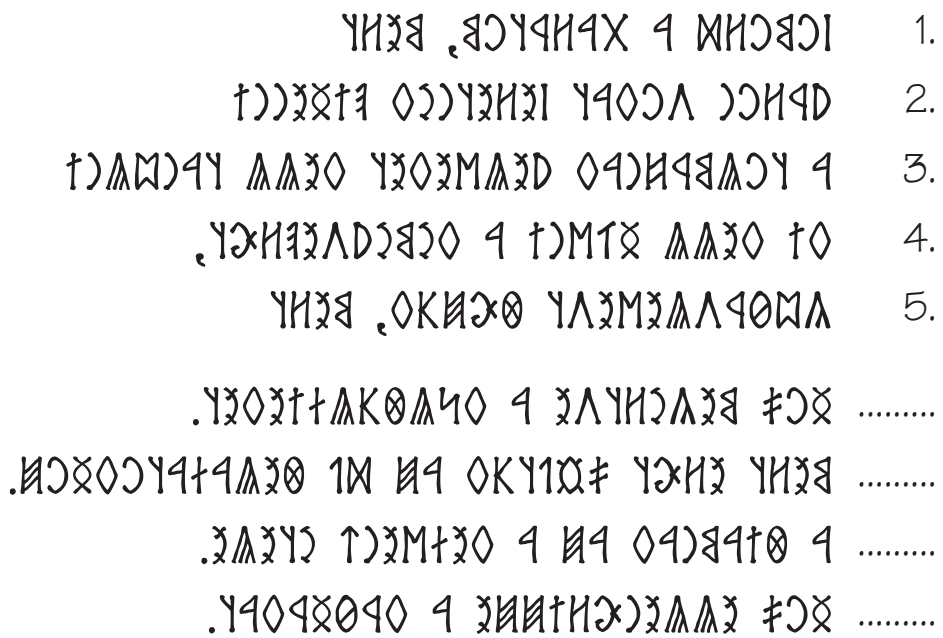

16.

Összekeveredtek az állatnevek betűi. Rendezd, írd le!

17.

Írd a képek számát a megfelelő szó mellé! Másold le a gyakorló füzetedbe!

	27.		26.		25.
	30.	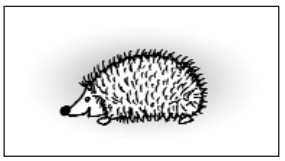	29.	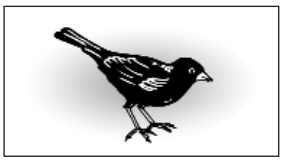	28.
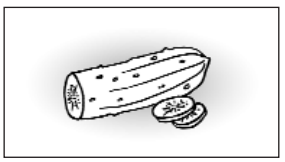	33.	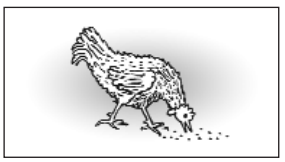	32.		31.
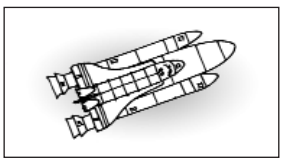	36.		35.	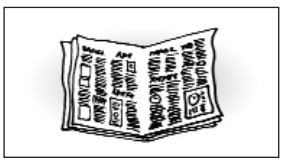	34.
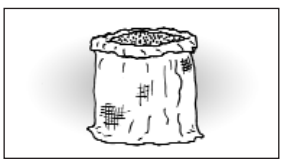	39.	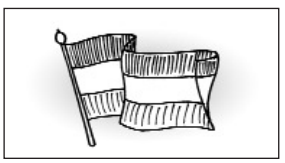	38.	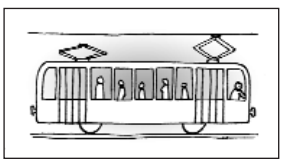	37.

18

Keress rokon értelmű szavakat! Írd le!

19

Írd be a hiányzó betűket. Ezek közül választhatsz: I, Y, H

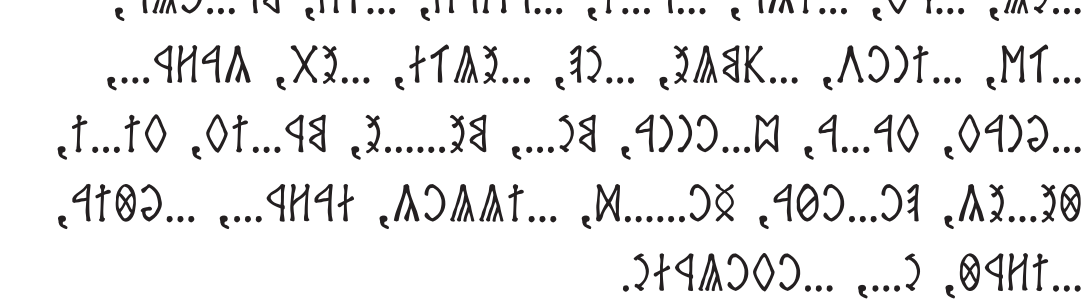

20

Kivel, mivel? Másold le a füzetedbe, írd le latin betűkkel is!

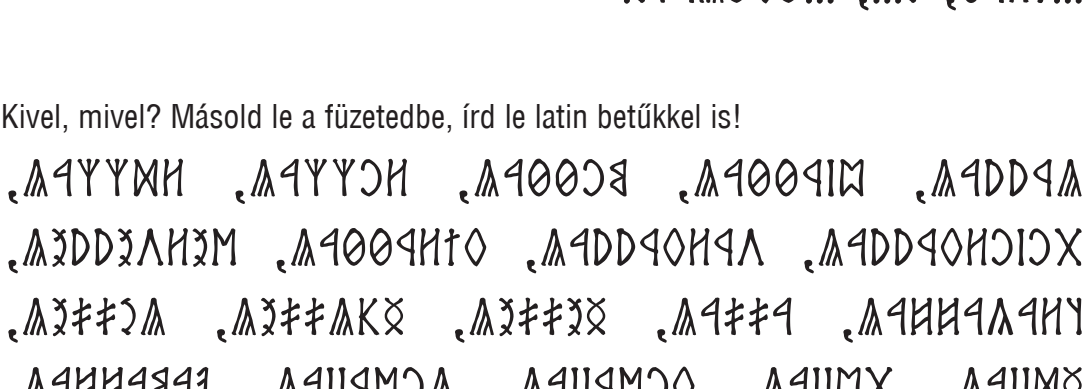

21

Írj a gyakorló füzetedbe rovásírással 10 olyan foglalkozást, amelyet szívesen végeznél!

22.

Írd le az ellentétét, többet is lehet!

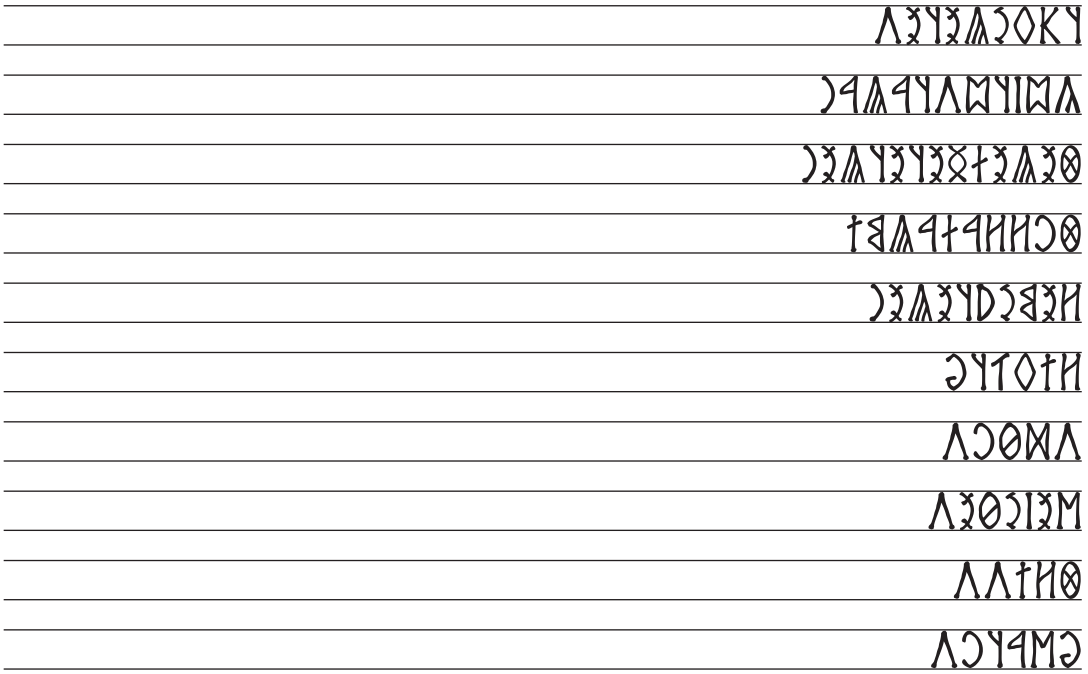

23.

Egészítsd ki minél több szóvá! Írd le a gyakorló füzetedbe is!

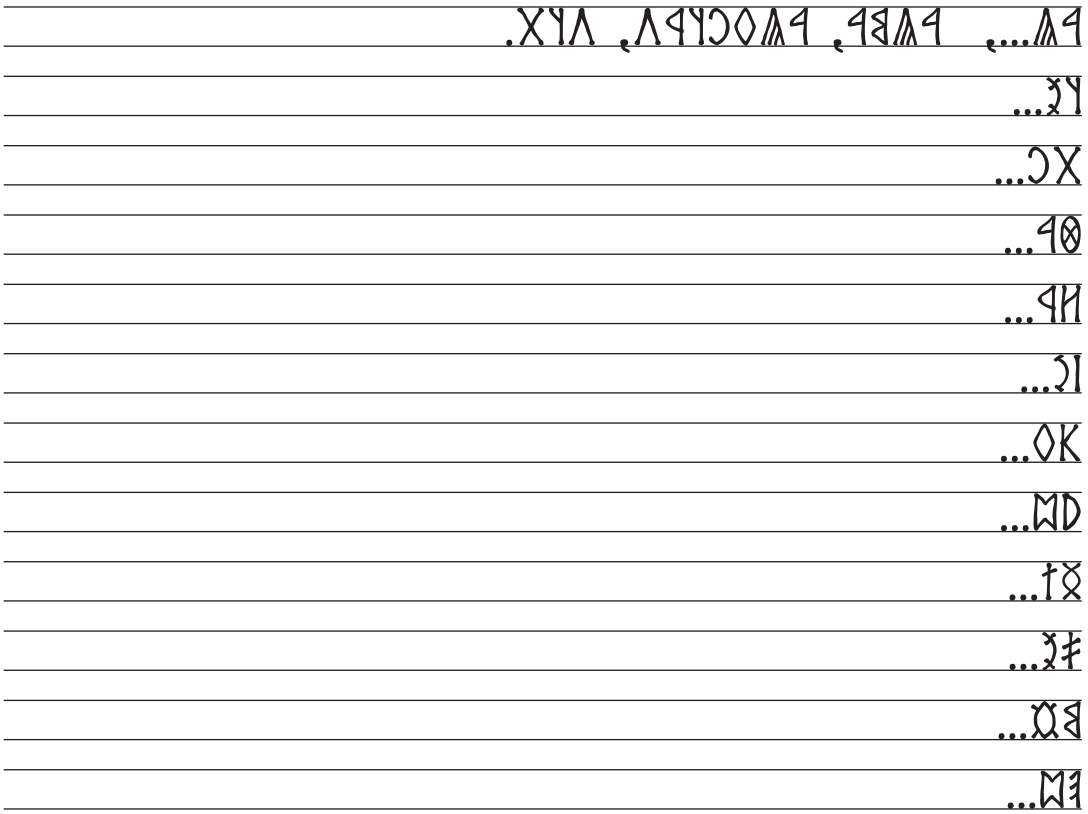

24

Pótold tetszésed szerint a hiányzó szavakat!

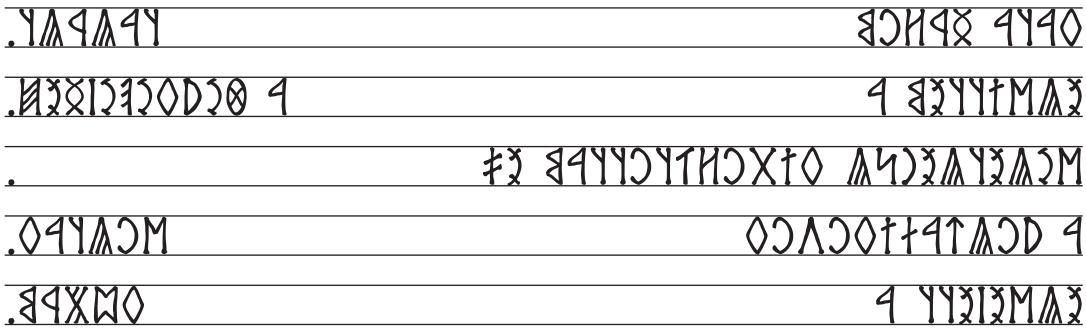

25

Alkoss minél több szót a következő betűkből és írd be a gyakorló füzetedbe!
(Legalább 60 szó készíthető.)

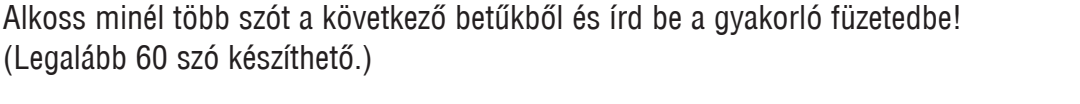

26

Egy betű megváltoztatásával alkoss új szavakat!

27

Írd le ábécé sorrendben a költők neveit a gyakorló füzetedbe!

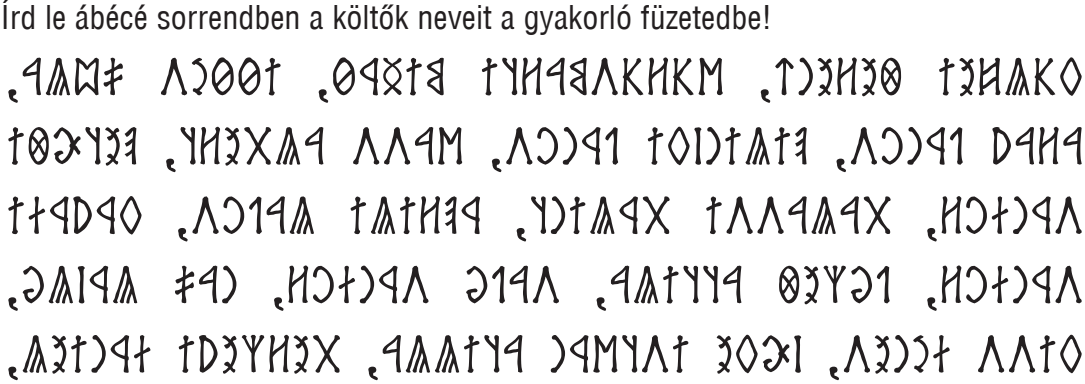

28

Melyik a kakukktojás? Karikázd be!

1. [illegible]
2. [illegible]
3. [illegible]
4. [illegible]
5. [illegible]
6. [illegible]
7. [illegible]
8. [illegible]
9. [illegible]
10. [illegible]
11. [illegible]
12. [illegible]
13. [illegible]
14. [illegible]
15. [illegible]

29

Bontsd szavakra az egybeírt szöveget, és írd le a gyakorló füzetedbe!

[illegible]

30

Melyik jó az üres helyre? Írd be!

[illegible]

31.

Alkoss összetett szavakat! Számozd be! Írd le!

1.	[illegible]	..... [illegible]
2.	[illegible]	..... [illegible]
3.	[illegible]	..... [illegible]
4.	[illegible]	..... [illegible]
5.	[illegible]	..... [illegible]
6.	[illegible]	..... [illegible]
7.	[illegible]	..... [illegible]
8.	[illegible]	..... [illegible]
9.	[illegible]	..... [illegible]
10.	[illegible]	..... [illegible]
11.	[illegible]	..... [illegible]
12.	[illegible]	..... [illegible]
13.	[illegible]	..... [illegible]
14.	[illegible]	..... [illegible]
15.	[illegible]	..... [illegible]
16.	[illegible]	..... [illegible]
17.	[illegible]	..... [illegible]

32.

Alkoss az összekevert szavakból mondatokat! Írd le a gyakorló füzetedbe!

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

33.

Fejezd be a szólásokat! Ezeket a szavakat használhatod: kályha, róka, farkas, gyík, bárány, oroszlán, madár, lajhár, mormota, macska, nyúl!

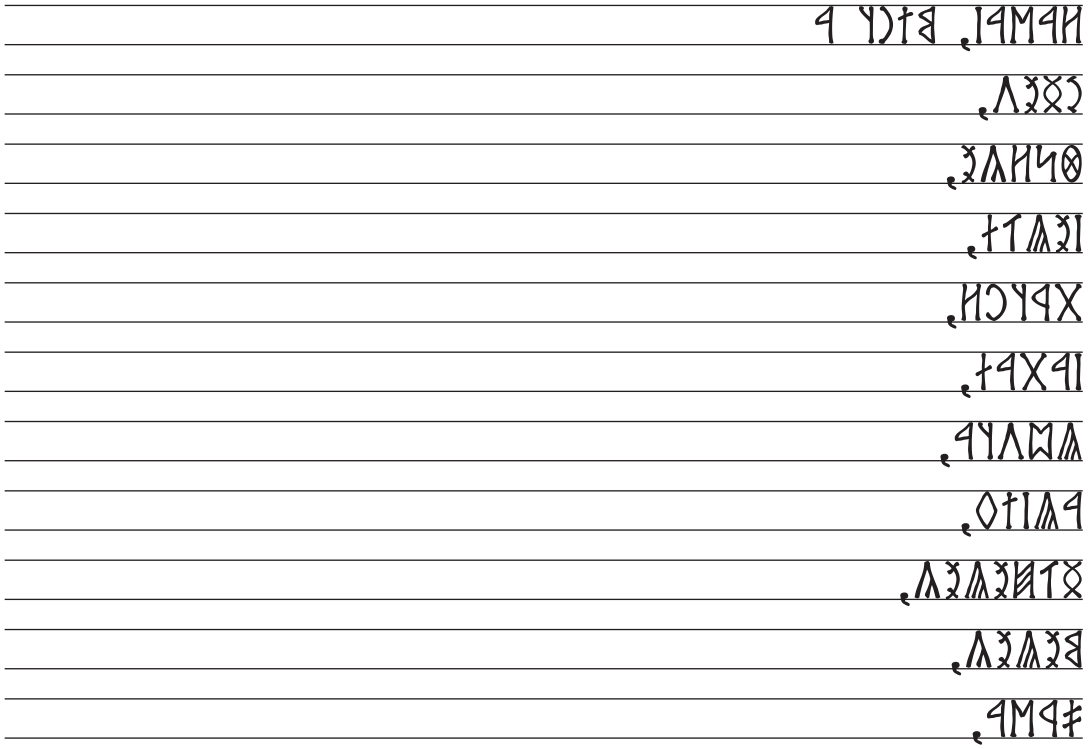

34.

Írd le a mondókát helyes sorrendben a gyakorló füzetedbe rovásírással!

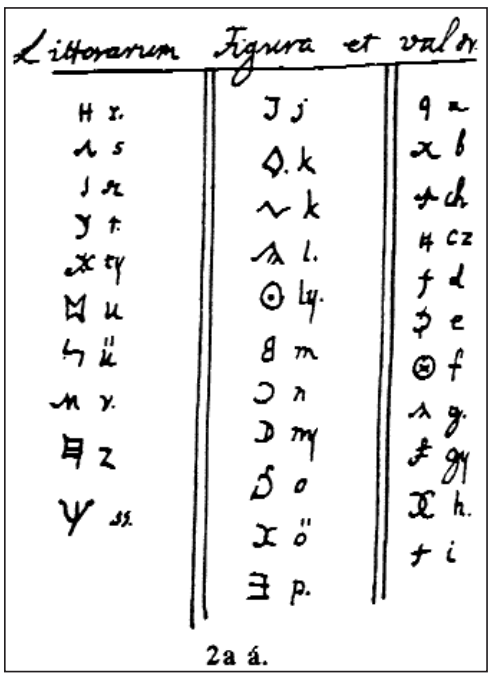

Bod Péter betűsora a XVIII. századból

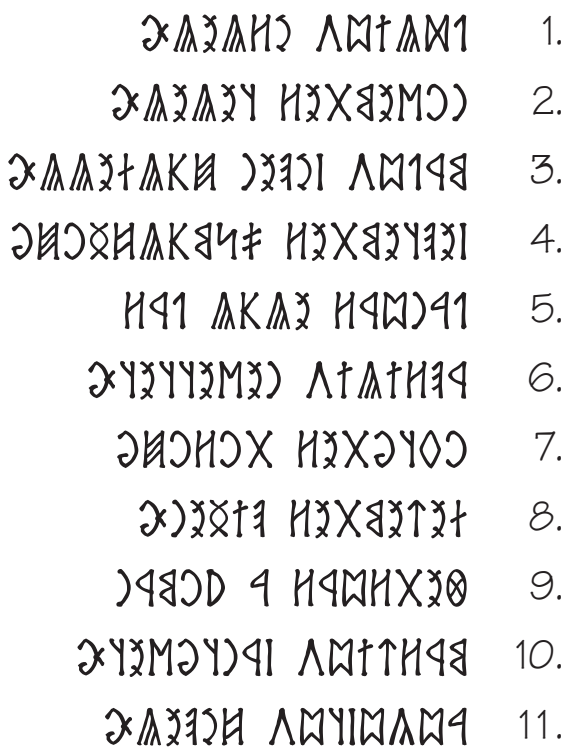

35.

Keresd meg és színezd be zölddel a Himnusz szavait! Írd le a gyakorló füzetedbe!

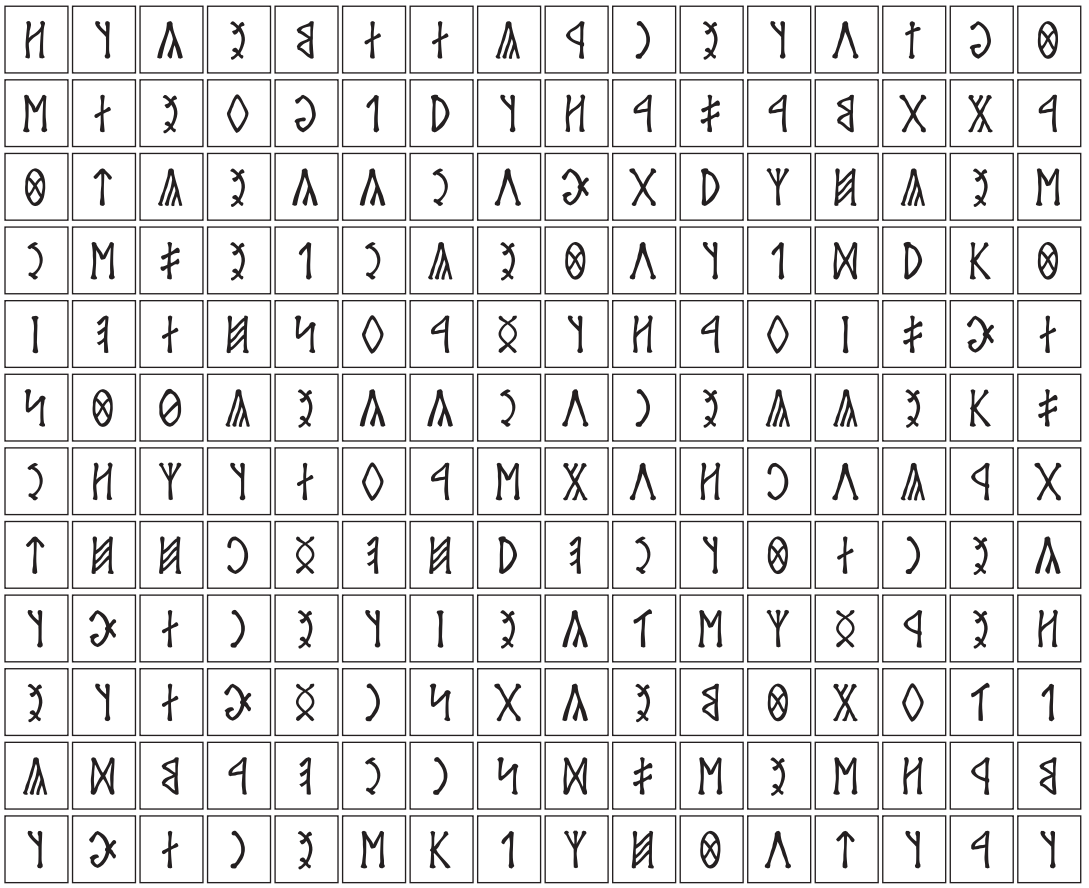

36.

Írj le 15 magyar folyónevet és városnevet rovásírással a füzetedbe!

37.

Keresd a párját, számozd be!

.....			1.
.....	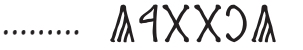		2.
.....			3.
.....			4.
.....			5.
.....			6.
.....			7.
.....			8.
.....	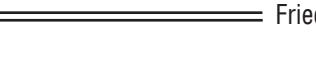		9.

38.

Bontsd szavakra az egybeírt szöveget, és írd le a gyakorló füzetedbe!

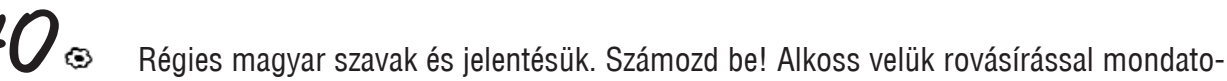

39.

Kiket vinnél magaddal egy lakatlan szigetre? Írd le a gyakorló füzetbe rovásírással!

40.

Régies magyar szavak és jelentésük. Számozd be! Alkoss velük rovásírással mondatokat a gyakorló füzetedbe!

.....	varkocs	1.
.....	flastrom	2.
.....	sajtár	3.
.....	tarsoly	4.
.....	findzsa	5.
.....	alamizsna	6.
.....	ványadt	7.
.....	toportyán	8.
.....	gulya	9.
.....	véka	10.
.....	ménes	11.
.....	csűr	12.
.....	berzenkedik	13.
.....	süveg	14.
.....	kéve	15.
.....	poroszló	16.
.....	sujtás	17.

41.

Ez az öt szó legalább 15 másikat hordoz magában. Keresd meg, írd le!

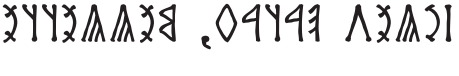

42.

Alkoss a szavakkal két csoportot! Írd le külön-külön!

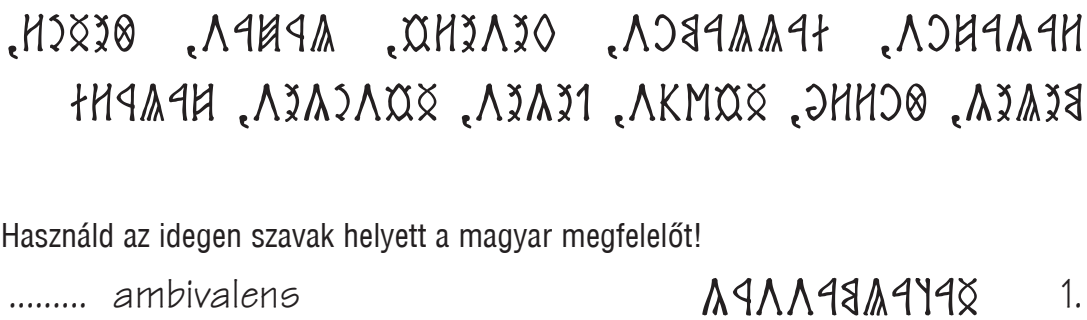

43.

Használd az idegen szavak helyett a magyar megfelelőt!

..... *ambivalens*	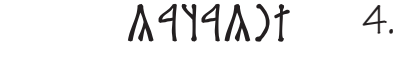	1.
..... kvalifikált		2.
..... lezser		3.
..... rezsim	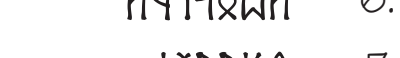	4.
..... *doktrina*	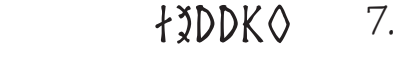	5.
..... mandátum		6.
..... *dekorál*		7.
..... *eminens*		8.
..... ukáz	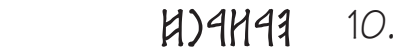	9.
..... illúzió		10.
..... releváns		11.
..... hermetikus		12.
..... ironizál		13.
..... *potentát*		14.
..... *gardrób*		15.
..... summa		16.
..... labilis		17.

44.

Miket vinnél magaddal egy lakatlan szigetre? Írd le a gyakorló füzetbe rovásírással!

45. A XI. században a rovásírást, amelyben minden magyar hangunkra volt jel, le kellett cserélnünk a fejletlenebb latin betűs írásra, amellyel 13 hangunkat, többek között a TY, GY, NY, LY, Sz, ZS, CS-t nem tudtuk jelölni. Ezek csak a XIX. századra alakultak ki véglegesen. A rovásírásban ésszerűen egy jellel leírhatók. Gyakoroljuk őket, írjuk át rovásírásra! (lásd 8. oldal 5. pont)

Mátyás, Csaba, Zsolt, Gyula, Szabolcs, Csilla, György, Gyöngyi, Györgyi, asszony, hattyú, fattyú, fonnyad, rossz, lecsó, kacsa, meggy, konty, hely, lyuk, gólya, rozs, rizs, Zsuzsa, loccsan, pottyan, tottyan, löttyen

46. Összekeveredtek a történet sorai. Írd le helyes sorrendben a füzetedbe!
(Meixner Ildikó: Én is tudok olvasni - Tankönyvkiadó, 1978.)

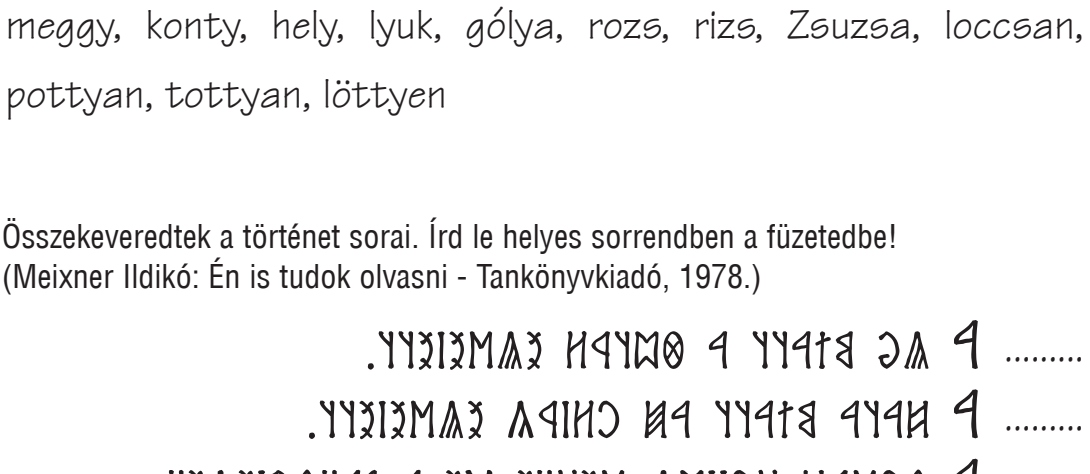

..... A vége gyűrűt a gyűrűt.

..... A nagy gyűrűt a csillag.

..... A csillag csillag szét a galaxisban.

..... A csillag gyűrűt a gyűrűt.

..... Galaxisban szét a galaxisban!

..... A galaxis a vége gyűrűt.

..... A gyűrűt a gyűrűt.

..... A szénszál a nagy gyűrűt.

..... A kis gyűrűt a galaxis.

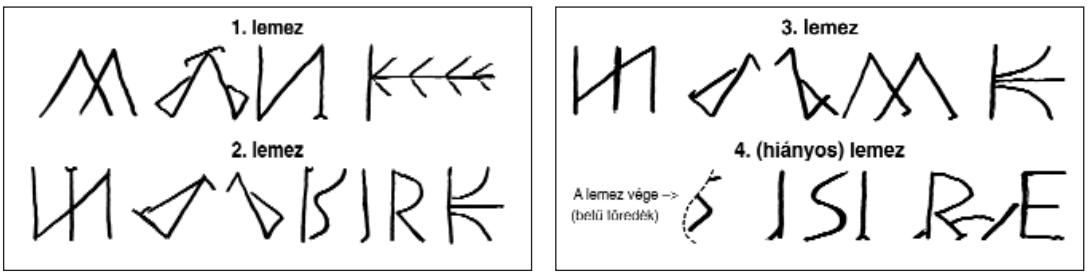

A Komáromi Lándzsavég négy rézlemezének feliratai.
(Friedrich Klára rajza)
Leírása az Ősök és írások című könyv 109. oldalán

47.

Igaz és hazug mondatok. Az igazakat Írd le a gyakorló füzetbe!

1. [illegible]
2. [illegible]
3. [illegible]
4. [illegible]
5. [illegible]
6. [illegible]
7. [illegible]

48.

Használd az idegen szavak helyett a magyar megfelelőt! Számozd be!

1.	[illegible]	..... anonim
2.	[illegible]	..... inspiráció
3.	[illegible]	..... trezor
4.	[illegible]	..... kooperál
5.	[illegible]	..... szlogen
6.	[illegible]	..... protezsál
7.	[illegible]	..... uniformis
8.	[illegible]	..... dialógus
9.	[illegible]	..... partner
10.	[illegible]	..... irritál
11.	[illegible]	..... kurzus
12.	[illegible]	..... enervált
13.	[illegible]	..... tréner
14.	[illegible]	..... rekonstruál
15.	[illegible]	..... variáció
16.	[illegible]	..... prognózis
17.	[illegible]	..... extrém

49.

Régies magyar szavak és jelentésük. Számozd be! Írj velük mondatokat a gyakorló füzetbe!

.....	*csucsorka*	[illegible]	1.
.....	*zsombor*	[illegible]	2.
.....	*guzsaly*	[illegible]	3.
.....	*dümmög*	[illegible]	4.
.....	*szattyán*	[illegible]	5.
.....	*cudar*	[illegible]	6.
.....	*tilinkó*	[illegible]	7.
.....	*csippentyű*	[illegible]	8.
.....	*zsezse*	[illegible]	9.
.....	*böllönködik*	[illegible]	10.
.....	*hitves*	[illegible]	11.
.....	*gúnya*	[illegible]	12.
.....	*csapász*	[illegible]	13.
.....	*golyhó*	[illegible]	14.
.....	*zegernyés*	[illegible]	15.
.....	*suttyomban*	[illegible]	16.
.....	*bodobács*	[illegible]	17.
.....	*szütyő*	[illegible]	18.
.....	*durákol*	[illegible]	19.
.....	*csiriz*	[illegible]	20.

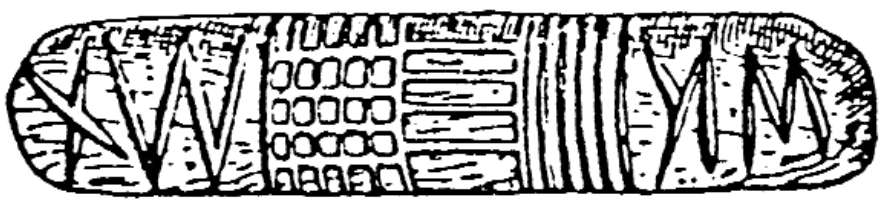

Futárbot Ausztráliából (Johannes Friedrich: Geschichte der Schrift, 1966)

50.

A Q, X, Y, W, DZ, DZS nem tartoznak a magyar betűkészletbe. A rovásírásban az alábbi módon használjuk őket. Számozd be! Írd le a gyakorló füzetbe!

..... Queen		1.
..... Quartz		2.
..... xilofon		3.
..... taxi		4.
..... foxi		5.
..... Szfinx		6.
..... yoghurt		7.
..... Reykjavik		8.
..... papaya		9.
..... Ady Endre		10.
..... Kölcsey Ferenc		11.
..... Ybl Miklós		12.
..... Xerxész		13.
..... Weöres Sándor		14.
..... Wesselényi Miklós		15.
..... Volkswagen		16.
..... Wagner		17.
..... edző		18.
..... madzag		19.
..... bodza		20.
..... dzsungel		21.
..... lándzsa		22.
..... New York		23.
..... Aquincum		24.

51.

Használd az idegen szavak helyett a magyar megfelelőt! Számozd be!

..... vitalitás		1.
..... tradíció	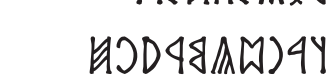	2.
..... totális		3.
..... korrekció	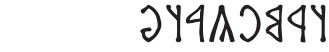	4.
..... tusol		5.
..... szelektál		6.
..... studíroz		7.
..... rükverc		8.
..... publikum	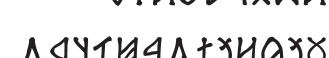	9.
..... dekoncentrált	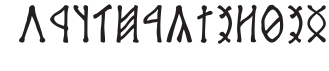	10.
..... blőd		11.
..... analizál		12.
..... irracionális		13.
..... honorárium		14.
..... szponzor		15.
..... intuíció		16.
..... obligát	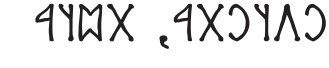	17.

52.

Összekeveredett az írók vezeték és személyneve. Rendezd, írd le a gyakorló füzetbe!

Keresztnevek: Vezetéknevek:

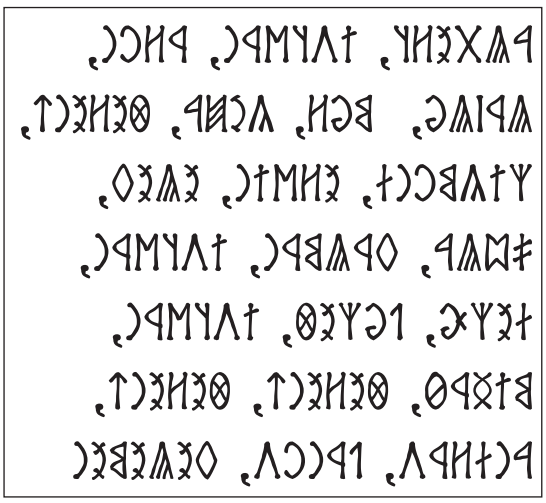

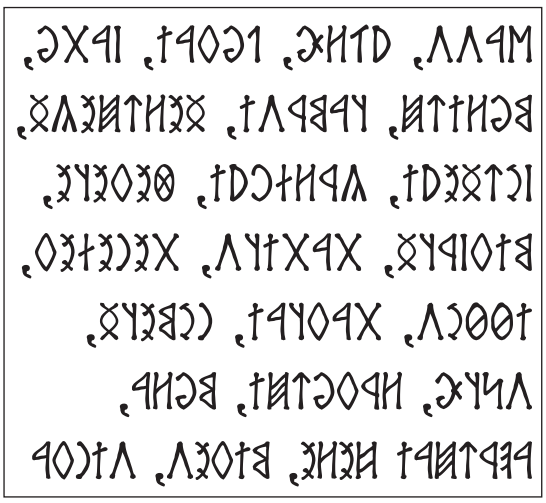

53.

Szólások és magyarázataik. Keresd a párját, számozd be! Írd le rovásírással a gyakorló füzetbe! (O. Nagy Gábor: Szólások és közmondások. Talentum, 8. kiadás)

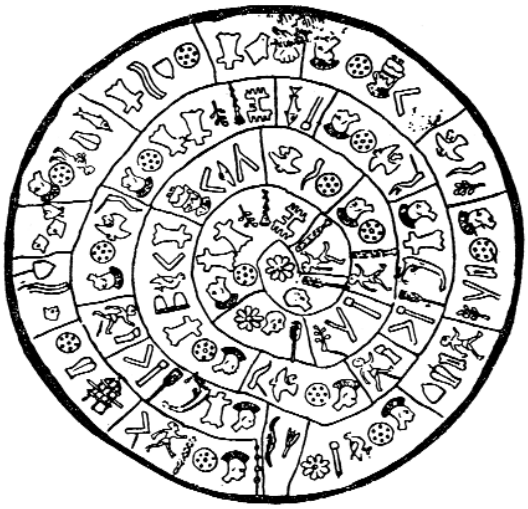

A phaisztoszi agyagkorong A oldala Véleményem szerint ez egy 3600 éves gyermekjáték, amellyel napjainkban is lehet játszani. Megfejtésem az Arany Tarsoly 2007 novemberi számában olvasható, valamint a játékleírás az Ősök és írások című könyv 101. oldalán.

A phaisztoszi korong B oldala

1. Ugrik, mint a bolha
2. Csavarog, csatangol
3. Nincs hajszálnyi sem
4. Kutya, macska, nincsen egymás
5. Ugrik-mocsk
6. Csavarog-csatangol
7. Csavarog-csatangol
8. Nincsen-csillag
9. Szikrát sem mutat a szemem
10. Szivárvány-csillagmalom
11. Szomszéd, szerszám, szemben
12. Mellé se szól szakértelem
13. Szem szája
14. Szivárvány
15. Szatyor csomó csavart
16. Szép vége csokor a csavargó
17. Csavargószerszám szomszédot szint
18. Szép-csillag, szé szintelen
19. Csinál szerszámot a szomszéd
20. Szivárvány a szemben
21. Szép szintű csavar
22. Szivárványszín
23. Csavarodik a szemszögben
24. A szépen szikrázó csillag, csodaszép
25. Csak szivárvány-csillag, szemben a szépen csillan!

..... A halat úszni tanítja.

..... Más tüzénél melegszik.

..... Kiadja az obsitot.

..... Kiporolja az irháját.

..... Egy korpán híznak.

..... Ne pipázz, ha nincs dohányod.

..... Nem enged a 48-ból.

..... Nem teszi ki az ablakba.

..... Pedzi, mint agár a nyulat.

..... Beleharap a savanyú almába.

..... Árkot ás valakinek.

..... Aki kutyával fekszik, bolhával kel.

..... Kiugrasztja a nyulat a bokorból.

..... Eben gubát cserél.

..... Az ingét is odaadná.

..... Vág az esze.

..... Élére rakja a garast.

..... Belé bújt az ördög.

..... Fabatkát sem ér.

..... Felöntött a garatra.

..... Lyukas a marka.

..... Kákán is csomót keres.

..... Vaj van a fején.

..... Ha magyar kenyeret eszel, becsüld a magyart.

..... Magyar ember nyelvén hordja a szívét.

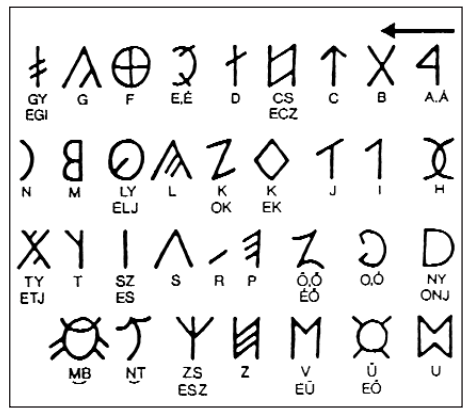

A botnaptár ábécéje a XII.–XIII. századból. (Forrai Sándor, 1994)

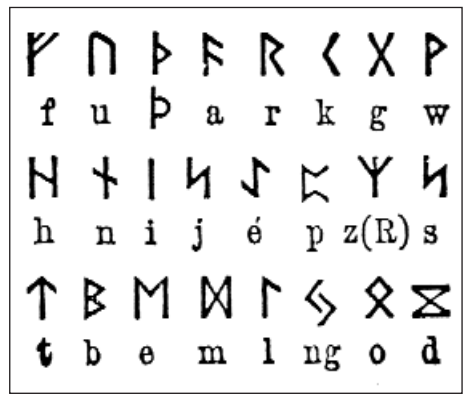

A germán runaírás jegyei (Tolnai Új Világlexikona, 1929)

54.

Három találós kérdés.

1. [illegible]

2. [illegible]

3. [illegible]

..... [illegible]

..... [illegible]

..... [illegible]

55.

Tedd ábécé sorrendbe az 1920-ban, a trianoni döntés alkalmával elcsatolt délvidéki helységneveket, és írd le a gyakorló füzetedbe! Gyűjts még hozzá a történelmi atlaszból!

[illegible]

56.

Tedd ábécé sorrendbe az 1920-ban, a trianoni döntés alkalmával elcsatolt kárpátaljai helységneveket, és írd le a gyakorló füzetedbe! Gyűjts még hozzá a történelmi atlaszból!

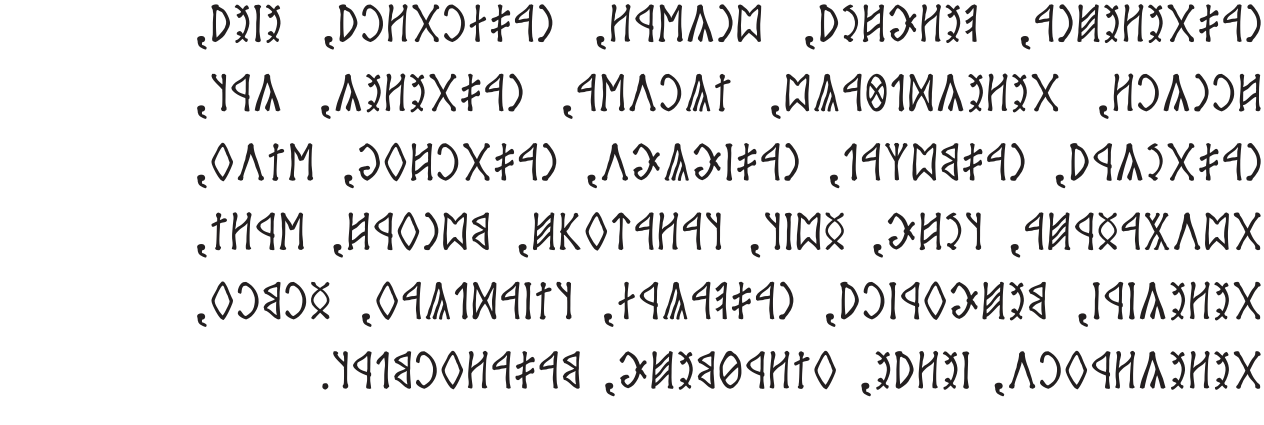

57.

Tedd ábécé sorrendbe az 1920-ban, a trianoni döntés alkalmával elcsatolt erdélyi helységneveket, és írd le a gyakorló füzetedbe! Gyűjts még hozzá a történelmi atlaszból!

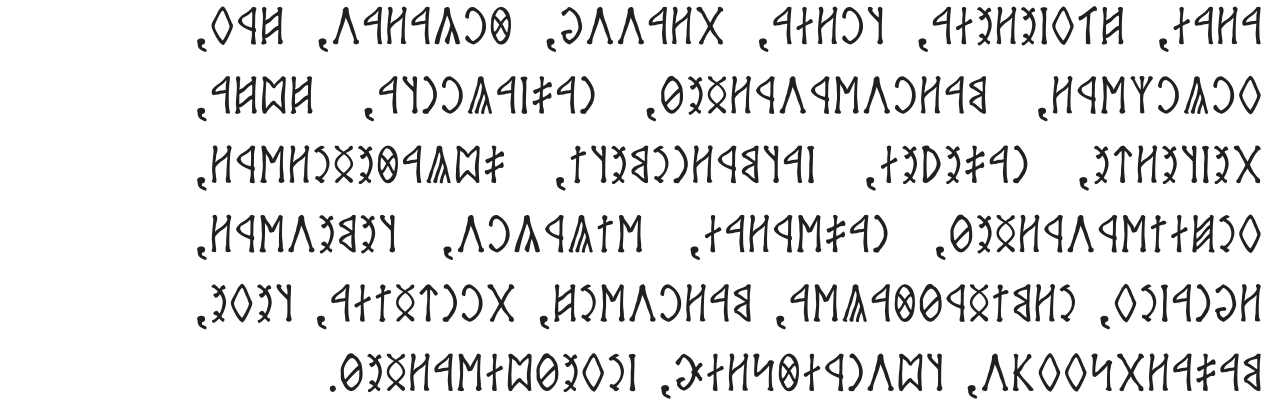

58.

Tedd ábécé sorrendbe az 1920-ban, a trianoni döntés alkalmával elcsatolt őrvidéki helységneveket, és írd le a gyakorló füzetedbe! Gyűjts még hozzá a történelmi atlaszból!

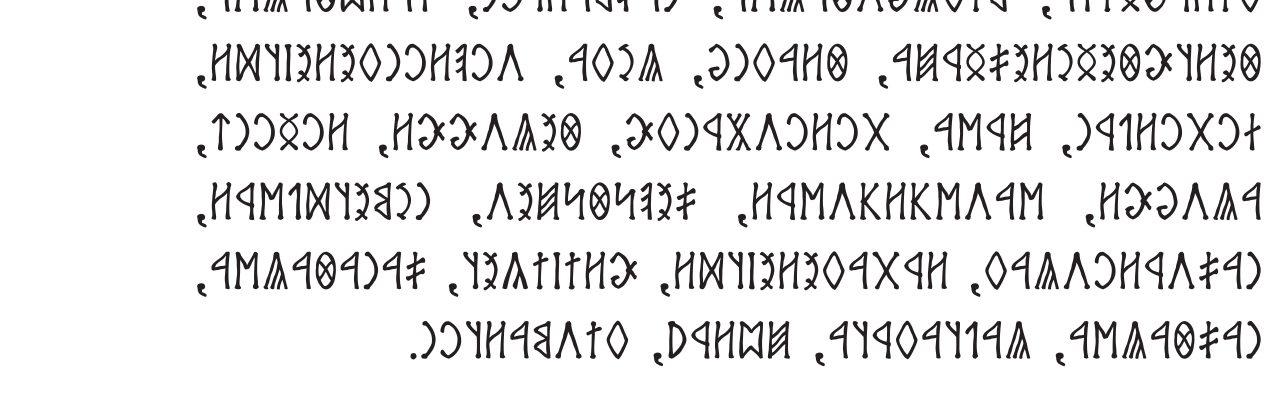

59. Tedd ábécé sorrendbe az 1920-ban, a trianoni döntés alkalmával elcsatolt felvidéki helységneveket, és írd le a gyakorló füzetedbe! Gyűjts még hozzá a történelmi atlaszból!

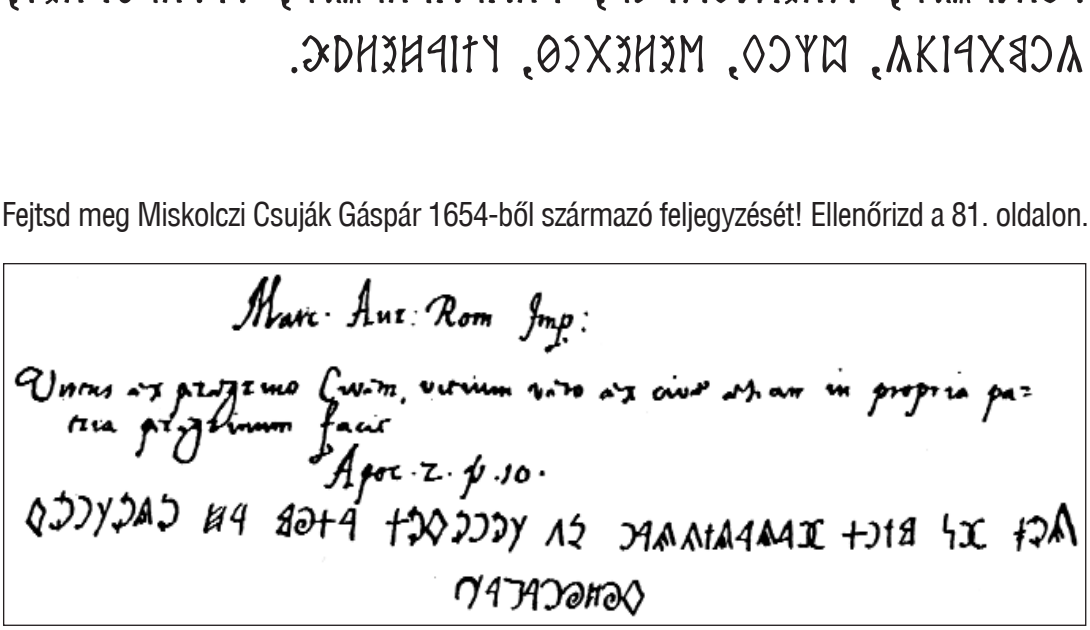

60. Fejtsd meg Miskolczi Csuják Gáspár 1654-ből származó feljegyzését! Ellenőrizd a 81. oldalon.

(Sebestyén Gyula, 1909)

61. Az 1526-ban épült dálnoki református templom feliratának még nincs egyértelmű megfejtése. Próbáld meg, talán neked sikerül!

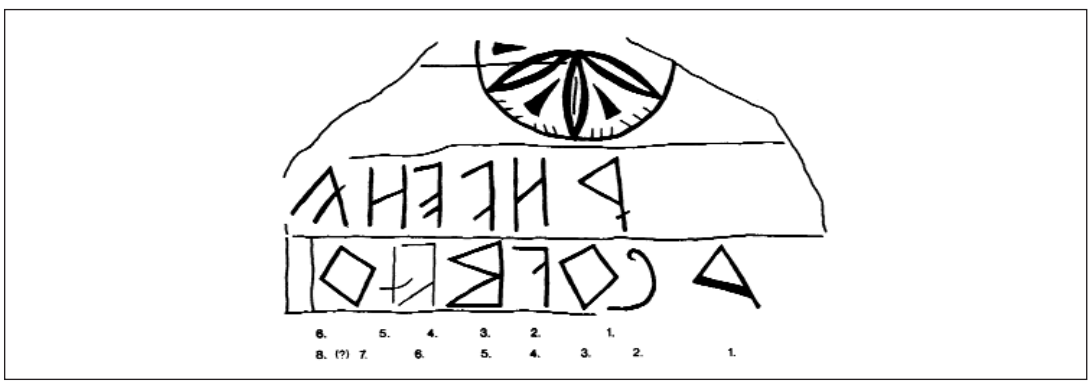

(Forrai Sándor, 1994)

8. A számrovás

A számrovással kapcsolatos ismeretanyag kevés. Átfogó, alapos helyszíni kutatást, gyűjtést utoljára Herman Ottó és Sebestyén Gyula végzett 1900 és 1910 között. A számírás tájegységenként eltérő lehet, mint ahogyan Herman Ottó 39. oldalon lévő ábráján látjuk. A rovásszámokkal való műveletekre először és mindezidáig egyedül Barta József mérnök, grafikus dolgozott ki javaslatot. Tanulmánya a 42. oldalon olvasható.

Rovásszámjegyeink leírása „fonetikus”, azaz ahogyan kiejtjük, úgy írjuk le sorban.

X	IIIIV	IIIV	IIV	IV	V	IIII	III	II	I
10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Ж	Ж	XV	V	XX	VX	IX
1 000	100	60	50	20	15	11

ЖЖ	ЖЖ	ЖX	ЖII
1 000 000	100 000	10 000	2 000

A feladatok megoldását a 81-82. oldalakon találod.

1. Írd be a számok párját a kockába!

	III	IIIIV		X	IIV			V	II
4			8			1	6		2

2. Írd be a hiányzó számokat!

Ж		IIV		XXX	IIII		III	IV
	XXXXV		IIIV		IIIIV	XX		II
ЖII	IIIXXXXV	IXV	XV	XXXX		IXX	X	IIIV

3.

Keresd a párját, számozd be!

8.	7.	6.	5.	4.	3.	2.	1.
IIIIVV	IIXXX	IIIIXXXX	IIVXXXV	XV	XXV	IV	IIIIVX
87	44	19	60	51	70	59	32

4.

Írd le rovásszámjeggyel:

... ... 𐳺𐳹𐳸𐳷𐳶𐳵𐳴𐳳𐳲𐳱𐳰

... ... 𐳽𐳼𐳻𐳾𐳿𐴀𐴁𐴂𐴃𐴄𐴅𐴆𐴇

... ... 𐴈𐴉𐴊𐴋𐴌𐴍𐴎𐴏𐴐𐴑𐴒

... ... 𐴓𐴔𐴕𐴖𐴗𐴘𐴙𐴚𐴛𐴜𐴝

... ... 𐴞𐴟𐴠𐴡𐴢𐴣𐴤𐴥𐴦𐴧𐴨

5.

Keresd a párját, számozd be!

5.	4.	3.	2.	1.
XXXVXIIIIV	IIIIVVXIIV	VXXXIIV	IIVVX	IVXIV
759	651	157	980	725

6.

Írd le rovásszámjeggyel!

... ... 𐴨𐴩𐴪𐴫𐴬𐴭𐴮𐴯𐴰𐴱𐴲𐴳

... ... 𐴴𐴵𐴶𐴷𐴸𐴹𐴺𐴻𐴼𐴽𐴾𐴿

... ... 𐵀𐵁𐵂𐵃𐵄𐵅𐵆𐵇𐵈𐵉𐵊𐵋𐵌𐵍

... ... 𐵎𐵏𐵐𐵑𐵒𐵓𐵔𐵕𐵖𐵗𐵘𐵙

... ... 𐵚𐵛𐵜𐵝𐵞𐵟𐵠𐵡𐵢𐵣𐵤𐵥

7.

Igaz? Nem igaz? Javítva írd le!

VX = III + X

XXXX = XXX + X

IXXXV = IIIIVX + IIXV

XXXX = V + IVXX

IIXX = III + IIIIVXXXXV

8.

Keresd a párját, számozd be!

4.	3.	2.	1.
I*IXXXXV	VXIII*IV	IXIII*IIX	IIII*IIIIV
9004	91001	51350	12301

9.

Keresd a párját, számozd be!

4.	3.	2.	1.
XXXXV**X	IIIXI**XIIIIV	XV*XXXXV	I*XXXXXIIIIV
90500	100090	930001	900103

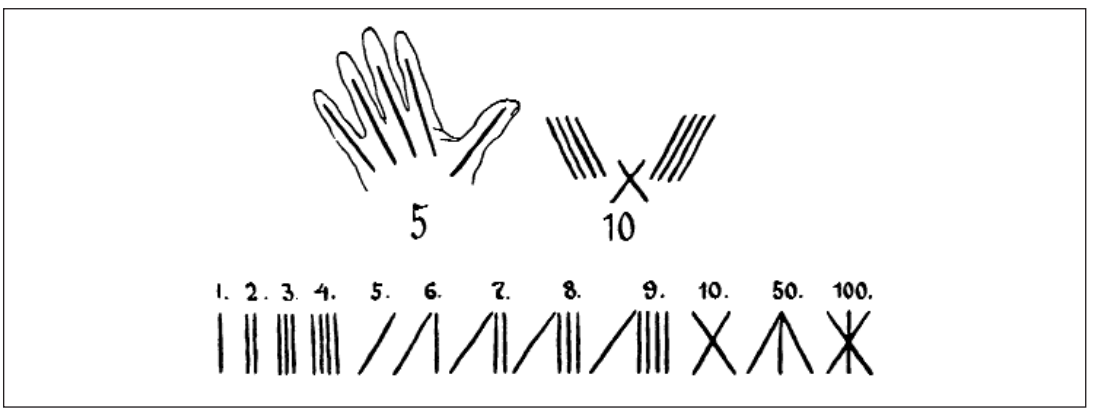

Herman Ottó: A magyar számrovás rendszere

10.

Rendezd az Árpádházi királyok uralkodásának idejét. Számozd be! Használj lexikont!
(Dümmerth Dezső alapján)

1.	I. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
2.	I. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
3.	I. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
4.	[illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
5.	I. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
6.	I. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
7.	I. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
8.	II. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
9.	II. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
10.	II. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
11.	III. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
12.	II. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
13.	IIII. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
14.	III. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
15.	I. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
16.	III. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
17.	II. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
18.	IIII. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
19.	V. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
20.	IIII. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....
21.	III. [illegible]	[illegible] - [illegible]	.....

Számrovásbot (Kéki Béla: Az írás története, 1971)

Milliós és milliárdos számjegyek leírása rovásszámjegyekkel

A szakirodalomban az áll, hogy a 999 999-nél nagyobb számokat rovásszámjegyekkel leírni nem lehet, valamint a nulla hiánya miatt műveletek végzésére sem alkalmasak. Természetesen az, hogy mi most erre nem vagyunk képesek, nem jelenti azt, hogy őseink sem tudták.

Néhány éve Pécsen tartottam előadást és a rovásírás alapfogalmairól szóló részben említettem ezt a gondot, egyúttal bemutattam az ᛯ (1000), ᛯX (10 000), ᛯᛯ (100 000) leírását.

Az előadás végén jelentkezett egy fiatalember, Vér Csaba, aki azt mondta, hogy a fenti sort folytatva leírhatjuk az egymilliót is a következő módon: ᛯᛯ, hiszen ezerszer ezer az egymillió.

Ez az egyszerű és nagyszerű ötlet valószínűleg azért nem jutott eddig a kutatók eszébe, mert a ᛯᛯ-t gyakran használták a 2000 lejegyzésére. Régebben jómagam is alkalmaztam ezt a hibás megoldást. 3000-től azonban már így írtuk: ᛯIII.

Az eddig előkerült számrovásos emlékeken a ᛯᛯ, azaz egymillió nem található, tehát régészeti lelettel ezt a feltételezést nem tudom alátámasztani.

A milliós, sőt milliárdos számjegyek leírásának lehetőségével mégis óriási távlatok nyílnak meg előttünk és egyúttal nagy lépést tettünk előre őseink igen fejlett észjárásának megértése felé! Tehát:

1 000	=	ᛯ
10 000	=	ᛯX
100 000	=	ᛯᛯ
1 000 000	=	ᛯᛯ
1 000 000 000	=	ᛯᛯᛯ

Hogy biztosan ne olvassuk kétezernek, vagy háromezernek: egymillió, egymilliárd esetében elétehetjük az I-et. További példák:

1 200 000	=	ᛯᛯIIᛯᛯI
6 500 000	=	ᛯᛯVᛯᛯIV
50 000 000	=	ᛯᛯV

A kerekített számok esetében láthatjuk, hogy egyik rovásszámjegy sem áll több jelből, mint az arab szám, sőt.

Megjelent: Arany Tarsoly - 2005. augusztus

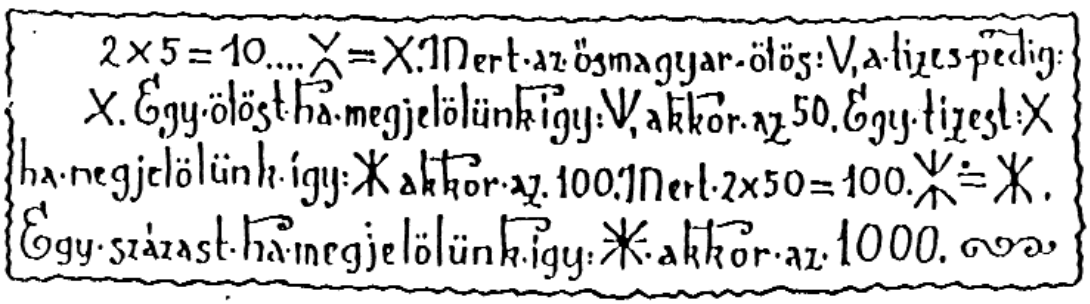
2×5=10....X=X.Mert·az·ösmagyar·ölös:V,a·tizes·pedig:
X.Egy·ölöst·ha·megjelölünk·így:V,akkor·az·50.Egy·tizest:X
ha·megjelölünk·így:ᛯ akkor·az.100.Mert·2×50=100.ᛯ=ᛯ.
Egy·százast·ha·megjelölünk·így:ᛯ·akkor·az·1000.

Számrovás ismertetés (Magyar Adorján, 1970)

9. Barta József: Műveletek rovásszámokkal

Ki állítja, hogy a rovásszámjegyekkel nem lehet számtani műveleteket végezni? A helyiértékes számokkal játszi könnyedséggel végezzük el a számtani alapműveleteket (ha muszáj), hiszen ezt az iskolában (remélhetőleg) megtanultuk, begyakoroltuk. Elődeink mindennapi életében is fontos szerepe volt a számtannak-mértannak. Az ősi írások nem helyiértékes számrendszereivel, mint például az ősi magyar rovásírás számaival, az etruszk vagy a római számokkal, természetesen ugyancsak kellett – és ebből következően lehetett – összeadni, kivonni. Ez nekünk ma már nem megy olyan könnyen, hisz elfeledtük, vagy soha nem is tanultunk rá módszereket. Sebaj, fogjunk hozzá!

Megszámolom, hány labdám van! Használom az ujjaimat, kergesgélés közben el ne felejtsem, hol tartok. Egy pöttyös az udvaron (), egy a szomszéd kertjében (), egy foci a virágágyásban (), egy pattogós a táskámban (), ja, és egy, ami a kútba pottyant tavaly (). Hohó, itt egy similabda a búcsúból ()! A fiókban négy pingponglabda – hol is tartok? – hét (), nyolc (), kilenc () és tíz (). Hogyan tovább, mindkét kezem összes ujja foglalt. Cipő, zokni le? Nem, jobb lesz, ha az eddigieket leírom egy papírra, el ne felejtsem, így felszabadulnak a kezeim. A vonásokat ötösével csoportosítva írom le és vízszintesen áthúzom – ahogy nagypapa szokta – így könnyebb lesz kiolvasni a végén (). Újabb labdák – a gombfoci készletből két darab (), teniszlabda három darab (). Ezt is leírom a papírra, mert azt hiszem, nincs több (). De nem, várjunk csak: egy marcipánlabda a tortámról (). És a kutya játéka? Ez elég rossz bőrben van, de kellő jóindulattal még labdának nevezhető (). Elfogytak, nincs több, leírom a kettőt is (). Mennyi is összesen? 17 labda, ha nem tévedtem. 17 vonás kellett a szám leírásához. Lehetne ezt rövidíteni? Az ötös – „egy kéznyi” – csoportok jelölésére a rovásírásból megismert ötöst használom: (). Már csak 5 jel. Két ötös összeadva egy tizes, rovás-tizessel jelölöm: (). Így már csak 4 jel kellett.

A labdaszámolás több nagyon fontos tanulsággal szolgált. Először is megállapítást nyert, hogy igazi labda-nagyhatalom vagyok. Másodsorban kiderült, hogy a 17-et, mint mennyiséget, többféleképpen is ábrázolhatom írásban. Egészséges lustaságom azt súgja, hogy lehetőleg minél kevesebb jelet kelljen használni. A harmadik: ha én többféleképpen írhatom le ugyanazt a mennyiséget, akkor más is – ez bizony félreértésekre ad lehetőséget. Szükség van tehát a leírás módjának szabályozására. Végül – ha már lúd, legyen kövér – szeretnék (majd..., később..., esetleg...) számtani műveleteket is elvégezni a leírt számokkal, és ehhez módszerek kellenek, s újabb szabályok...

Szusszanjunk egyet, mielőtt nekigyűrkőznénk a számírási szabályok és a műveletek tárgyalásának. A soproni egyetemen járta ez a vicc: a matematika tanszék vezetőjéhez, Moór Artúrhoz benyit a titkárnője, és azt mondja: „–Professzor úr, egy koldus áll a bejáratnál és kéreget!” A válasz nem késik: „–Adjon neki három algebra feladványt!” Nos, én is adok pár játékos feladatot „pihentetőnek”: mindegyik feladatban egyetlen gyufaszál elmozdításával tegyétek igazzá az egyenletet! Ügyeljetek most is a helyes olvasási irányra! A megoldásokat a 82. oldalon megtaláljátok. Kellemes fejtörést!

a) 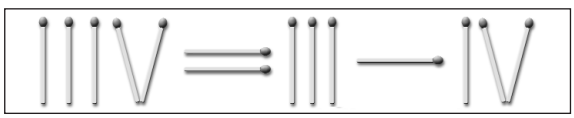

b) 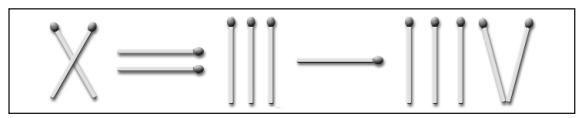

c)

d)

A rovásszámjegyek és a számok írása

A rovásírás számai nem helyiértékes, hanem összeadásos (additív-Brrr!) számok. A bennük szereplő minden jel értéke állandó, függetlenül a számban elfoglalt helyétől, a szám értékét pedig a jelek értékének összeadásával kapjuk. A forrásokból ismert jelek két csoportba oszthatók.

Alapjelek és értékeik: I(1), X(10), Ж(100), Ж(1000)

Segédjelek és értékeik: V(5), Ψ(50), Ψ(500)*

* Az írásos emlékekben alig találjuk meg az 500-as jelét. Pedig a rovásszámok képzésének logikájából az következik, hogy kellett és kell lennie. Hogy szabadabban szárnyalhassunk a matematika tiszta kék egén (Hmm!), ajánlok egy jól valószínűsíthető segédjelet az 500-as értékre: Ψ Bevezetésével már ezres számkörben tudunk műveleteket végezni. Megerősítésre találtam Bárczy Zoltán könyvecskéjében, az ott közölt ábécében található hasonló jel, ihletője feltehetően a tászoktetői kőfelirat. Tovább tágulhatna mozgásterünk az alap- és segédjelek sorának további bővítésével, ám félő, hogy egyre kevesebben tartanának velünk szárnyalásunkban (Hmm!), ezért a további jel-ötleteimet megtartom magamnak „házi használatra”. Ugyanezt javaslom Nektek is, ha pl. a számtani műveletek végzése közben olyan értékkel találkoztok, melyre nem találtok jelet az ábécékben.

Az ábécék jelei és az általam ismert forrásokban található kevés – és általában kétezernél kisebb – szám írásmódja alapján 3 nagyon egyszerű számtani szabályt lehet felállítani a rovásszámok képzésére:

1. A jelek – a betűírás irányának megfelelően – jobbról balra csökkenő sorrendben állnak.
2. Az alapjelekből legfeljebb 4 állhat egymás után (hiszen pl. a IIIII jelölése már V).
3. A segédjelek mindig egyenként állnak (hiszen pl. a VV jelölése már X).

E számtani szabályok szerint az ismert jelek (és az 500-as) felhasználásával a leírható legnagyobb szám a IIIIVXXXXΨЖЖЖΨЖЖЖ, vagyis a 4999. Az így felírt számokkal ebben a számtartományban elvégezhető a 4 számtani alapművelet is. Játék: hogyan változik a számtartomány, ha ideiglenesen bevezetjük az ötezresre az (Ψ), a tízezresre a (Ж) jelet? A fenti szabályokat alkalmazva a felírható legnagyobb szám: IIIIVXXXXΨЖЖЖΨЖЖЖΨЖЖЖ, vagyis a 49999. Ha van kedved, folytasd!

Friedrich Klára fentiekkel nem teljes mértékben ért egyet, ő a kiejtés szerinti (fonetikus-Brrr!) írásmódot alkalmazza a 2000, és az annál nagyobb számok lejegyzésére. A módszer nagyon jól használható, a legtöbb természetes szám leírható vele, pl. a 12675 (tagolva: tizen_két_ezer_hat_száz_hetven_öt) így fest rovásszámokkal: V_XXΨ_Ж_IV_Ж_II_X, vagyis VXXΨЖIVЖIIX.

Ha azt tapasztalod, hogy egy kiejtés szerint felírt számmal nem tudsz elvégezni valamilyen számtani műveletet, akkor a számot alakítsd át a számtani szabályoknak megfelelő alakúra, végezd el a műveletet, az eredményt pedig visszaírhatod kiejtés szerintire. Ha találkozol az 5000, 10000, stb. értékekkel, ezekhez egy-egy alkalmi jelet használj.

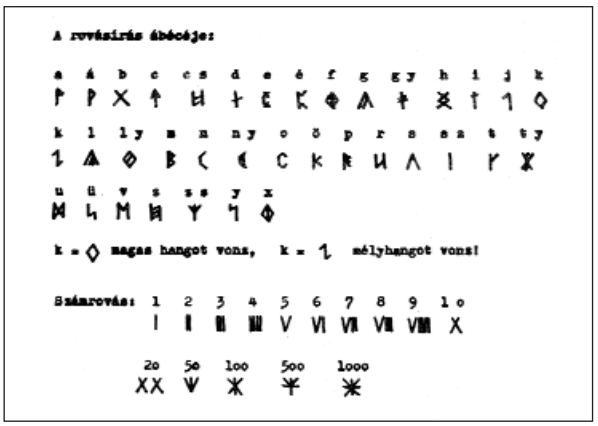

Bárczy Zoltán ábécéje az 500-as jellel (Magyar rovásírás, 1971)

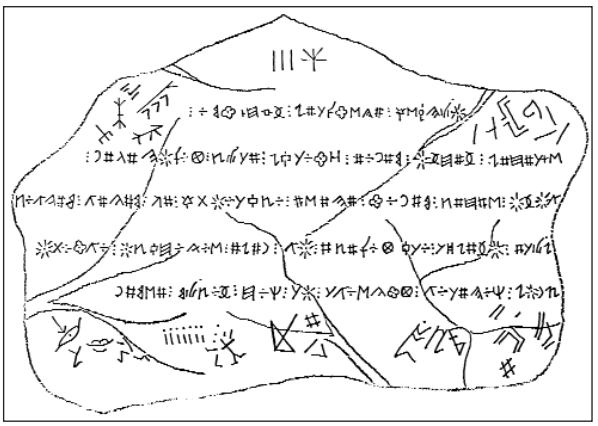

A tászoktetői 18 sz. kő (Bárczy Zoltán rajza)

Összeadás-kivonás

Jöjjenek (végre) a számtani alapműveletek. Vigyázat! Tudomány következik, kőkemény rettenet! Bátrak, tartsatok velem! Buksi mackók, irány a játszótér!

Az összeadás nagyon egyszerű szabályokra épül:

1. Az összeadandók (tagok) azonos értékű jeleit adom össze egymással: „ujjakat ujjakkal”, stb.
2. Egyszerűsítek a jelek összevonásával az egyesekkel kezdve: IIIII=V, V+V=X, XXXXX=W, és így tovább.
3. A jeleket nagyság szerint jobbról balra csökkenő sorba rendezem: megvan a végeredmény.

Számoljuk ki, mennyi 78 + 49 ! Rovásszámokkal írva: ? = IIIIVXXXX + IIIVXXW A számokat alkotó jeleket csoportokra bontva könnyen tudjuk elvégezni az összeadást. Leírok minden lépést, aki ügyesebb, az több műveletet fejben elvégez és nem ír annyit. A részeredmények nem „szabályos” számok!

	I	V	X	W	X
1. Felírom az 1. tagot – IIIVXXW – „széthúzva”:	III	V	XX	W	
Felírom a 2. tagot – IIIIVXXXX – „széthúzva”:	IIII	V	XXXX		
2. Összeadom az azonos értékű jeleket:	IIIIIII	VV	XXXXXX	W	
3. Elvégzem a lehetséges összevonásokat:	II~~IIIII~~	~~VV~~	X~~XXXXX~~	W	
„Beváltva”:	IIV	X	XW	W	
4. Helyükre rendezem a jeleket:	II	V	XX	WW	
5. Elvégzem az W-esek összevonását:	II	V	XX	~~WW~~	
„Beváltva”:	II	V	XX	X	
6. Helyére rendezem a X-as jelet:	II	V	XX		X
Rendezem a számot, az eredmény:					IIVXXX

Egy másik módszer, elvét tekintve az előzőhöz hasonló, ki-ki döntse el melyik tetszik neki jobban:

1. A megfelelő jeleket összeadom: ← IIIIIIIVVXXXXXXXW ← IIIIVXXXX + IIIVXXW

2. Az egyeseket összevonom: ← IIVVVXXXXXXW ← IIIIIIIVVXXXXXXW ←

3. A ötösöket összevonom: ← IIVXXXXXXXW ← IIVVVXXXXXXW ←

4. A tizeseket összevonom: ← IIVXXWW ← IIVXXXXXXXW ←

5. Az ötveneseket összevonom: ← IIVXXX ← IIVXXWW ←

6. Nincs több összevonható tag, ***az eredmény:*** IIVXXX ←

A kivonás szabályai is egyszerűek, következnek az összeadásnál leírtakból. A kisebbítendőt és a kivonandót is alkotó részeire bontom és táblázatot készítek. Jöjjön ismét egy példa. Százas nagyságrend mehet? Rajta! 477 - 161 = ? Rovásszámokkal felírva (jobbról olvasva): ? = IXWX - IIVXXWXXXX

	I	V	X	W	X
1. Felírom a kisebbítendőt – IIVXXWXXXX:	II	V	XX	W	XXXX
Felírom a kivonandót – IXWX:	I		X	W	X
2. A kisebbítendőből elhagyom azokat a jeleket,	~~II~~	V	X~~X~~	~~W~~	~~XXXX~~
amik a kivonandóban is szerepelnek:	~~I~~		~~X~~	~~W~~	~~X~~
3. Leírom a megmaradt jeleket:	I	V	X		XXX
Rendezem a számot, az eredmény:					IVXXXX

Ugye, milyen egyszerű? Na persze, hiszen egy cikkíró igyekszik olyan számokat keresni, amelyeknél a dolgok „simán mennek”. De mi van akkor, ha ez nem sikerül?

Kivonás-haladóknak

Előfordul, hogy a kivonandó valamelyik jelét nem tudjuk kivonni, mert a kisebbítendőben nincs annak megfelelő jel, vagy kevesebb van, mint a kivonandóban. Ilyenkor a nála egyel nagyobb jelet „fel kell váltani”. Ha nincs eggyel, akkor a kettővel nagyobb jelet kell megkeresni, és a „felváltás” két lépcsős.

A szabályok: V=IIIII, X=V+V, W=XXXXX, Z=W+W, és így tovább. Nézzünk egy ilyen esetet, kicsit babrás lesz, de hajrá! 477 - 198 = ? Rovásszámokkal felírva (jobbról olvasva): ? = IIIVXXXXWZ - IIVXXWZZZZ

	I	V	X	W	Z
1. Felírom a kisebbítendőt - IIVXXWZZZZ:	II	V	XX	W	ZZZZ
Felírom a kivonandót - IIIVXXXXWZ:	III	V	XXXX	W	Z
2. Kiejtem a mindkettőben meglévő jeleket:	~~II~~	~~V~~	~~XX~~	~~W~~	~~ZZZZ~~
	~~III~~	~~V~~	XX~~XX~~	~~W~~	~~Z~~
3. Az egyszerűsítés után a kisebbítendő:					ZZZ
Az egyszerűsítés után a kivonandó:	I		XX		
4. A kisebbítendő egyik Z-asát „felváltom”:				WW	ZZ~~Z~~
	I		XX		
5. A kisebbítendő egyik W-esét „felváltom”:			XXXXX	W~~W~~	ZZ
	I		XX		
6. A kisebbítendő egyik X-esét „felváltom”:	IIIII	V	XXXX~~X~~	W	ZZ
	I		XX		
7. Elvégzem a kivonást:	IIII~~I~~	V	XX~~XX~~	W	ZZ
(Kiejtem a mindkettőben meglévő jeleket)	~~I~~		~~XX~~		
8. Leírom a megmaradt jeleket:	IIII	V	XX	W	ZZ
Rendezem a számot, az eredmény:					IIIIVXXWZZ

Számrendszerek, számolási módszerek, számolást segítő eszközök

A maják 20-as, a babiloniaiak 60-as számrendszert használtak (1óra=60perc=60•60mp). A 12-es számrendszerre utal a germán nyelvekben a „tucat” fogalma. Eltérő számrendszerekben ugyanazokra a feladatokra eltérő módszerek alakultak ki. Melyik a jobb? Attól függ, melyiket „gyakoroltuk be”. A szokatlan gyakran félelmetes, de nem kell megijedni.

Az iskolában megtanultunk egy módszert a szorzásra. Ennek tökéletességébe és egyedüliségébe vetett hitünk erős bástyaként „védi” agyunkat. (Ne ijedj meg, nem lerombolni szeretném, csak bejutni!) Ám léteznek más módszerek, olyanok is, amikkel ki-ki esetleg könnyebben, gyorsabban boldogulna, érdemes tehát próbát tenni. A nem-helyiértékes rovásszámokkal való szorzásra a tanult eljárás nem alkalmas.

Elődeink sok mindent használtak számoláshoz: kavicsot, indát, pálcikát, csontokat, bármit, ami – az ujjaikon kívül – a kezük ügyébe került. Gyakran kőbe vésték, fába rótták... Később kialakultak a számolást megkönnyítő, „gépiesítő” módszerek és eszközök. Egyes afrikai törzseknél ha a férj vadászni indult, vágott két indát, s mindkettőre annyi csomót kötött, ahány napig távol kívánt maradni. Az egyiket elvitte, a másik a feleségnél maradt. Minden nap kibontottak egy csomót, így tudták a hazatérés napját. Az inkák csomóírást, kiput használtak feljegyzésre. A kavicsokkal történő számolásból fejlődött ki az abakusz, majd ebből a szorobán. Ezeknél rúdra fűzött golyók helyzete egy-egy számjegyet, a rudak egy-egy helyiértéket jelöltek. 1980-ban Moszkva legnagyobb áruházának pénztárosai még ezzel számoltak - döbbenetes gyorsasággal. A logarléc még ötven évvel ezelőtt is a mérnökember „varázspálcája” volt, egymás mellett elcsúsztatható logaritmikus skálájú vonalzók segítségével gyorsan és pontosan lehetett vele számolni. A zsebszámológépet pedig már nem kell nektek bemutatni.

Következzen most néhány szorzási módszer, „trükk”.

Ujjaink - mint számológép

Alighanem a legősibb módszer, de ma is komoly vetélytársa az iskolai szorzótáblás módszernek. Az ujjainkkal fogunk számolni, egy kezünkön 0-tól 9-ig, az ábra szerint. Egyik kezünk a szorzandó, másik a szorzó lesz. Mennyi 9 • 7 ? Bal kezeden számolj el 9-ig úgy, hogy közben egyesével nyitod az ujjaid 5-ig, majd zárod 9-ig. Most a jobb kezeden ugyanígy számold ki a 7-et. Ezután bal kezeden a nyitott ujjakat (1:) megszorzod a jobb kezeden nyitott ujjakkal (3:) és az eredményhez hozzáadod az összes csukott ujjad számának tízszeresét. A módszer kizárólag ötnél nagyobb számok összeszorzására használható.

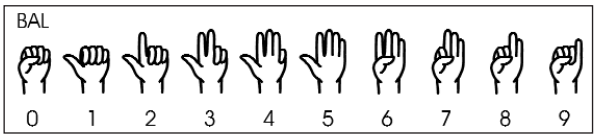

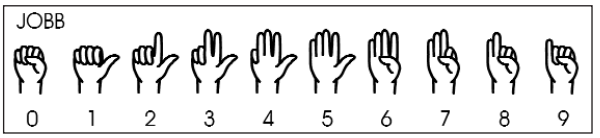

A „Gelosia módszer”

Feltehetően Indiából származik. Az ábra szerint egy táblázatot készítünk és beleírjuk a szorzandót és a szorzót. Mindkettő számjegyeit összeszorozzuk egymással, a részeredményeket beírjuk a megfelelő oszlop-sor kereszteződésekbe, az egyeseket az alsó háromszögbe, a tizeseket (ha nincs, akkor nullát) a felsőbe. Ezután az átlós mezőben lévő számjegyeket átlónként külön összeadjuk a jobb alsóval kezdve, úgy, hogy a maradékot (ha van) hozzáadjuk a következő sáv összegéhez. Elmagyarázni bonyolultabb, mint megcsinálni, érdemes kipróbálásra. 214 • 89 = 19046

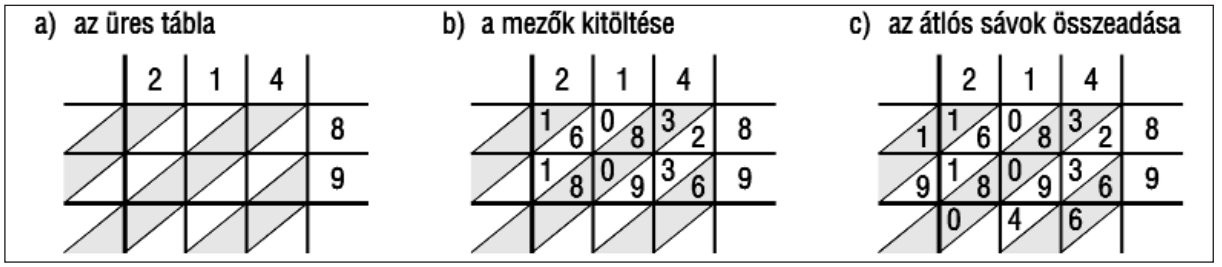

Az „orosz módszer”

Már ismert volt Egyiptomban is, a rész-szorzatra bontás módszeréből alakulhatott ki. Az eljárás menete: írjuk le egymás mellé a szorzót és a szorzandót. Az egyiket – célszerűen a kisebbet – soronként megfelezzük, ha maradék van, azt elhagyjuk. A másikat ugyanabban a sorban megduplázzuk. A műveleteket addig ismételjük, amíg a „felezős” oszlopban elérünk 1-ig. Ezután megnézzük, hogy a „felezős” oszlop mely soraiban állnak páros számok. Ha találunk ilyet, akkor abban a sorban mindkét számot kihúzzuk. Végül a „duplázós” oszlop megmaradt számait összeadjuk, ez a szorzás eredménye. Mennyi 35 • 63?

1. lépés felezés	duplázás	2. lépés párosok kihúzása		3. lépés összeadás	Egy táblázatban	
35	**63**	**35**	**63**	**63**	**35**	**63**
17	126	17	126	126	17	126
8	252	~~8~~	~~252~~		~~8~~	~~252~~
4	504	~~4~~	~~504~~		4	~~504~~
2	1008	~~2~~	~~1008~~		~~2~~	~~1008~~
1	2016	1	2016	2016	1	2016
				2205		**2205**

Szorzás rovásszámokkal

Eljutottunk a szorzás gyönyörűségéhez. Az „orosz módszer” lesz segítségünkre, mivel „számrendszerfüggetlen”, a felezés-duplázás műveletei egyszerű összeadások, melyeket „fejben” tudunk elvégezni.

Kis gyakorlással ez még a nagyobb számok esetén is viszonylag könnyen és gyorsan megy. Próbáljuk ki: végezzünk el egy szorzást rovásszámokkal. A felezésnél-duplázásnál használjuk az összeadás-kivonás szabályait! Mennyi 26 • 13, vagyis: IIIX • IVXX. Remélem értékelitek, hogy barátságosan kicsi számokat választottam. Nagyobb számokkal bizony sokáig el lehet bíbelődni, én ilyenkor az egyes soroknál a rész-számításokat külön végzem el, és csak az ellenőrzött részeredményeket írom be a táblázatba.

felezés:	duplázás:
IIIX	IVXX
~~IV~~	~~IIV~~
III	IIIIX
I	IIIVXX
	IIIVXXXXXX

Osztás

Tudunk osztani is az orosz módszer „megfordításával”! Nézzük, mennyi 2146 : 58 ? Talán könnyebb átlátni a módszert először arab számokkal a bal oldali táblázatban. Az 1. oszlop: legfölülre beírom az osztót (58) és duplázom egymás alá addig, amíg az eredmény nagyobb nem lesz az osztandónál (~~3712~~). A 2. oszlop kitöltése: legalulra beírom az osztandót (2146). Megkeresem az 1. oszlopban az osztandóból még kivonható legnagyobb számot (1856), elvégzem a kivonást. A maradékot (290) beírom a megfelelő sorba és a 3. oszlopban ebbe a sorba 1-est írok. Lépek tovább felfelé, keresem a 290-ből kivonható legnagyobb számot (232) és így tovább... ...amelyik sorban nem tudok kivonni, oda „–” jelet teszek. Végül a 4. oszlop kitöltése következik: legalulra „–” jelet írok, majd minden sorba az alatta lévő szám kétszeresét és hozzáadom a 3. sor 1-esét is, – ha van. A 4. oszlop legfelső száma az osztás eredménye, a 2. oszlop tetején találjuk az esetleges maradékot. Nekünk most is szerencsénk volt... ;-)

Köszönöm Meggyesfalvi Istvánnak a módszer kidolgozásában nyújtott segítségét.

1.	2.	3.	4.
58	–	1	**37**
116	–	–	18
232	58	1	9
464	–	–	4
928	–	–	2
1856	290	1	1
~~3712~~	**2146**	–	–

1.	2.	3.	4.
IIIIVV	–	I	IIVXXX
IVXX	–	–	IIIIVX
IIXXXXX	IIIIVV	I	IIIIV
IIIIXVXXXX	–	–	IIII
IIIIVXXXXXV	–	–	II
IVVXXXXV	XXXXVXX	I	I
~~IIXXXVXXX~~	~~IVXXXXXXX~~	–	–

Tudunk tehát számolni a rovásszámokkal és megismertünk néhány módszert, mely segíthet az arab számokkal vívott csatáinkban is. Várom észrevételeiteket, segítő ötleteiteket a bartbox@t-online.hu címre.

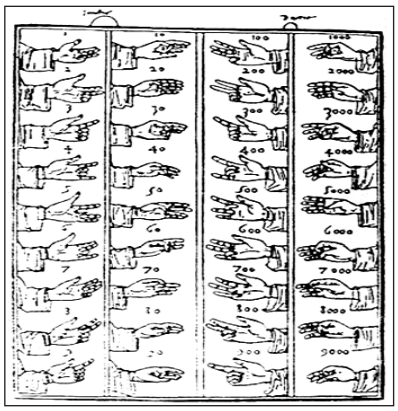

(L. Pacioli: Summa de aritmetrica…, Velence, 1494)

Kipuval számoló maja

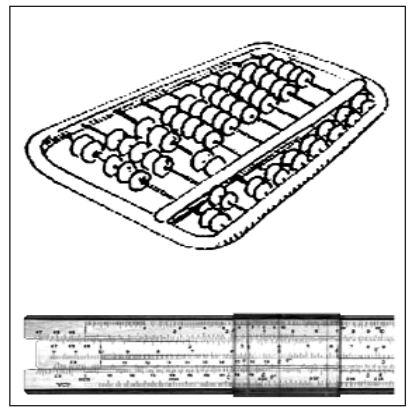

Fent: szorobán
Lent: logarléc

10. A két *K* betű használatáról

A rovásírásban az egyetlen nehézséget a K betű jelenti, amelyből kettő van. Legalább hétféle szabályt állítottak fel használatára a kutatók. Sajnos rovásemlékeink egyik elméletet sem igazolják maradéktalanul. A kakukk szónál is látható, milyen furcsaságok jönnek létre e szabályok alkalmazásával.

Az igazi K nagy valószínűséggel a ◊ jel, az EK, mivel ez illik a régi, elől ejtett E-vel sorolt betűrendbe: A, Á, EB, EC, ECS, ED, E, É, EF, EG, EGY, EH, I, Í, EJ, EK, EL, ELY, EM, EN, ENY, O, Ó, Ö, Ő, EP, ER, ES, ESZ, ET, ETY, U, Ú, Ü, Ű, EV, EZ, EZS.

A zavar elkerülése végett használjuk írásunkban csak a ◊ jelet. Négyszög ***K***-nak is nevezhetjük. Szamosközy István (1570-1612) történész is csak ezt használta, pedig ő még látott a firenzei nagyhercegi könyvtárban egy szkíta betűs könyvet.

A „vég” K – ᛊ – esetleg a többes szám jele lehetett, de ezt még nem volt időm bizonyítani. Kapocs ***K***-nak is nevezhetjük. A kakukk szó részemről ajánlott írása tehát: ◊◊ᛞ◊ᛋ◊.

Hogyan írjuk le a KAKUKK szót rovásírással a kutatók álláspontja szerint?

1. ᛊ a szavak elején és végén, ha „A” magánhangzó következik utána!
   Thelegdi János ◊◊ᛞ◊ᛋᛊ

2. A ᛊ a szóvégi „AK” szótag jelölésére szolgál.
   Sebestyén Gyula ◊◊ᛞ◊ᛋ◊

3. A ◊-t csak szóban, a ᛊ-t csak szó végén (szó elején?).
   Magyar Adorján ᛊ◊ᛞ◊ᛋ?

4. Az előző elmélet, ha úgy gondolta, hogy a szónak két vége van.
   Magyar Adorján ᛊ◊ᛞ◊ᛋᛊ

5. Mély magánhangzók mellett ᛊ, magas magánhangzók mellett ◊ (msh-k mellett?)
   Forrai Sándor ?ᛊᛞᛊᛊ

6. Mélyhangrendű szavakban ᛊ, magasban ◊ (vegyesben?).
   Libisch Győző ᛊᛊᛞ◊ᛋᛊ

7. Mélyhangrendű magánhangzók után ᛊ.
   Für Zoltán ◊ᛊᛞᛊᛋ◊

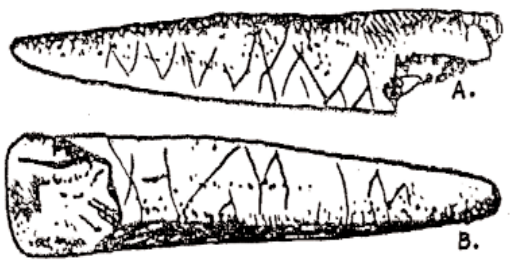

A Kárpát-medence eddig megtalált legrégibb írásemléke a Bajóti csont pálcavég. Leírása: a Megfejtések könyve 12. oldalán.

11. Rövidítéses rovásírás

A magyar rovásírás egyedi tulajdonsága a rövidíthetősége. Ehhez magasabb szintű gondolati tervezés szükséges, mint a gépies betűhasználathoz. Rovásírás közben a szöveg újabb és újabb rövidítési lehetőségeket kínál, ezért azt is el kell döntenünk, mennyire akarjuk nehezíteni, titkosítani a szöveget, mert a rövidítésnek ugyanazon szó esetében is különböző fokozatai lehetnek.

Rövidítés magánhangzó kihagyással

Mint a kakukk szó leírásánál láttuk, régen elől ejtett E hanggal sorolták a mássalhangzókat, tehát a rovásírásos mássalhangzóink elé az E hang odaértendő. Így a rovásbetűknek szótag, sőt némelyeknek szó értékük is van, pl.: X = EB, ǂ =Egy, ⋀ =EL, ⋀ =EZ. Tehát íráskor az E hang kihagyható, de ha szó végén áll, mindig ki kell írni, mert hiánya értelemzavaró lehet.

gyermek = ◊ᛋᚻᚾ
gyermeke = ᛝ◊ᛋᚻᚾ
gyermekeim = ᛋᛏᛝ◊ᛋᚻᚾ

Más magánhangzót is ki lehet hagyni, ha ugyanabból több van a szóban, de mivel csak az E kihagyása magától értetődő, ezért a más magánhangzóból az elsőt és a szó végén állót mindig ki kell írni, pl.:

hatalmas = ᚢᛋᛒᚴᛊ
hatalma = ᛊᛋᛒᚴᛊ
hatalmasak = ◊ᚢᛋᛒᚴᛊ

Csak olyan rövidítéseket alkalmazzunk, amelyek nem ellenkeznek az iskolában oktatott helyesírási szabályokkal! Ezért nem javaslom sem a torlódó mássalhangzók, sem a hosszú mássalhangzók egyik tagjának elhagyását.

Rövidítés összerovással

Mind a gyermek, mind a felnőtt rovásírók kedvencei a játékos, talányos, szellemes összerovások, betűkötések, idegen szóval ligatúrák. A legfontosabb, hogy a szó önállóan is értelmezhető legyen, szövegkörnyezet nélkül. Thelegdi János, a tudomásunk szerinti első rovásírás tankönyv írója felhívja figyelmünket, hogy a szótagolás rendjét igyekezzünk figyelembe venni. Pl. helyesebb a „magyar” szót az a) ábrán látható módon összeróni, mint a b) módon:

a) b)

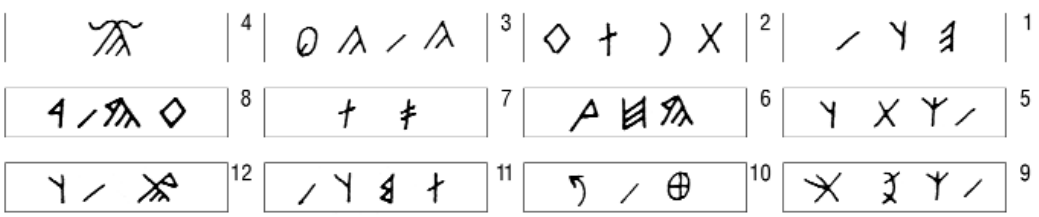

L. F. Marsigli által másolt Árpád kori botnaptárról néhány név rövidítéses rovásírással. (Forrai Sándor 1994)
A nevek olvasatát megtalálod a Megoldások fejezetben.

Forrai Sándor, Dittler Ferenc és jómagam ötleteiből mutatok be néhány összerovási lehetőséget. Lejegyzésükre az igen szépen „rovásíró” Dittler Ferenc építészt kértem meg, mivel a számítógép nem tudja követni ősi írásunk összerovásának változatos lehetőségeit. Ötletességét, szellemességét csak az emberi agy és kéz tudja kifejezni.

Példák (Megoldás a 81. oldalon)

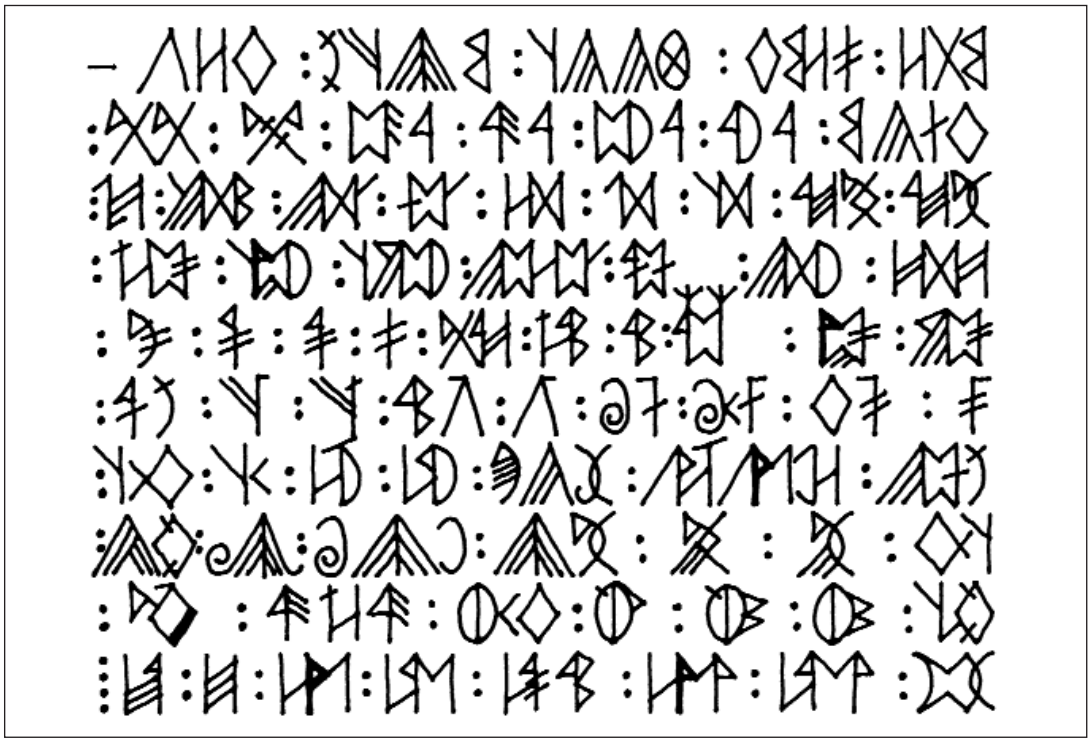

Véleményem, és a frissen, befolyásmentesen gondolkodó gyerekek véleménye is, hogy a Ⓓ jel hangértéke nem US, hanem NNY, azaz hosszú NY. Ennek megfelelően került be a rövidítések közé is.

Ha bizonytalanok vagyunk egy szó rövidítésében, vagy összerovásában, inkább írjuk ki teljesen. Ne erőltessük mindenáron, aki olvassa, hálás lesz érte.

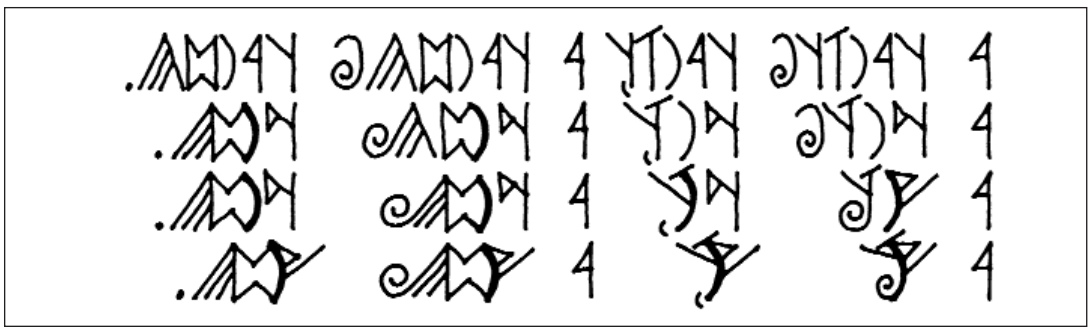

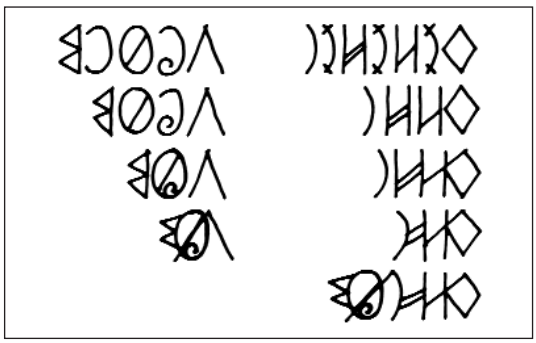

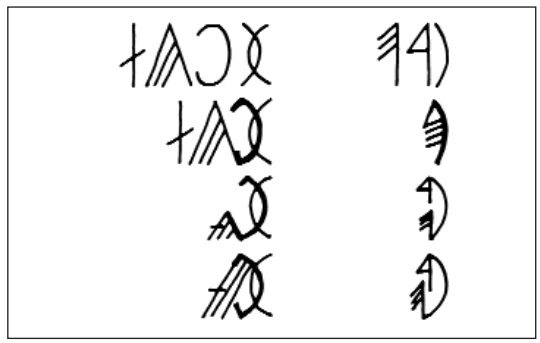

1. Móra Ferenc: Zengő A B C. Másold le a gyakorló füzetedbe!

Rajzold ide az állatokat, amelyekről olvasol!

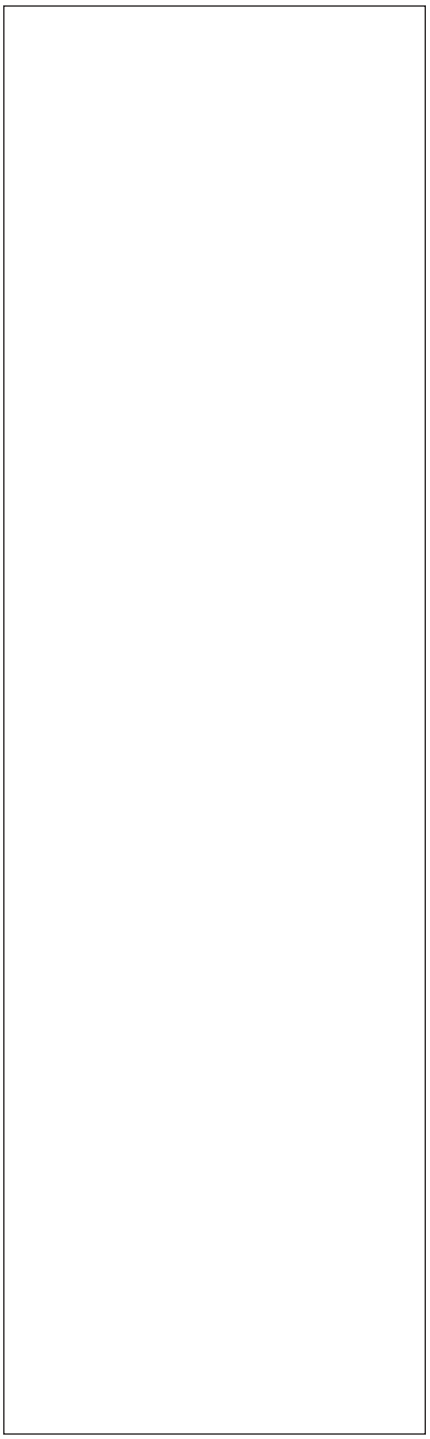

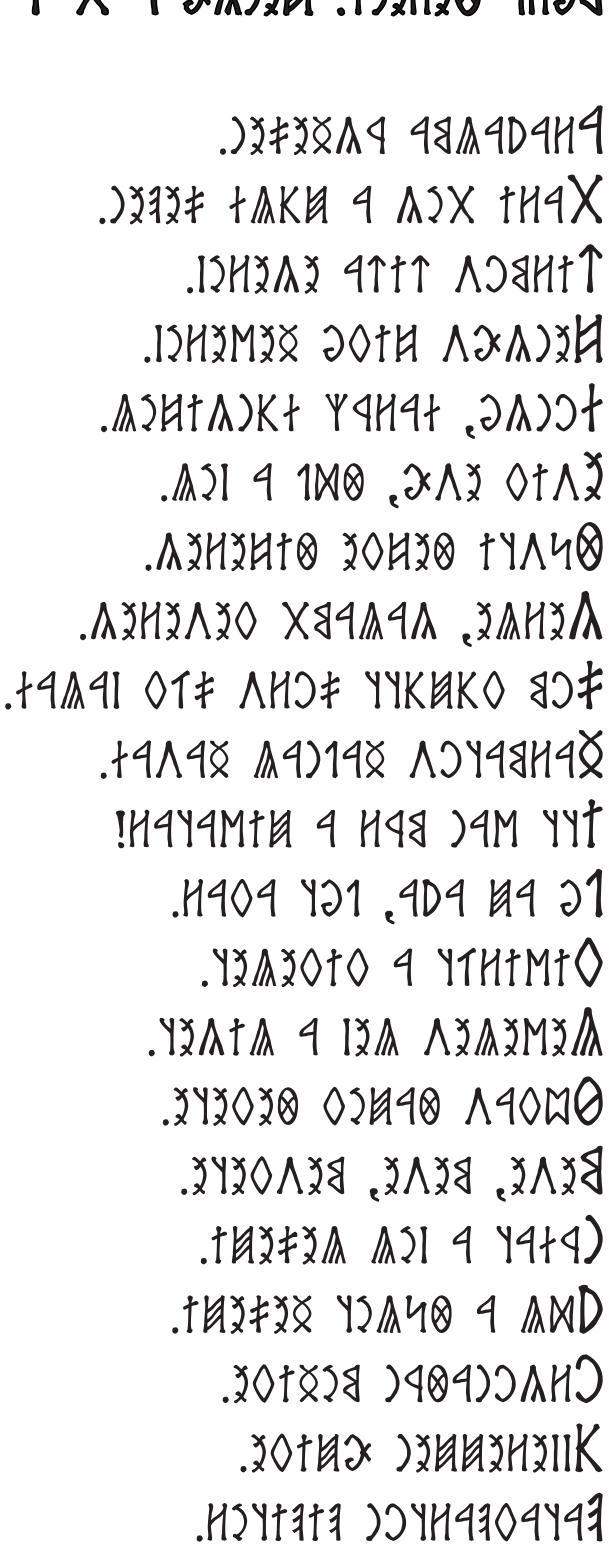

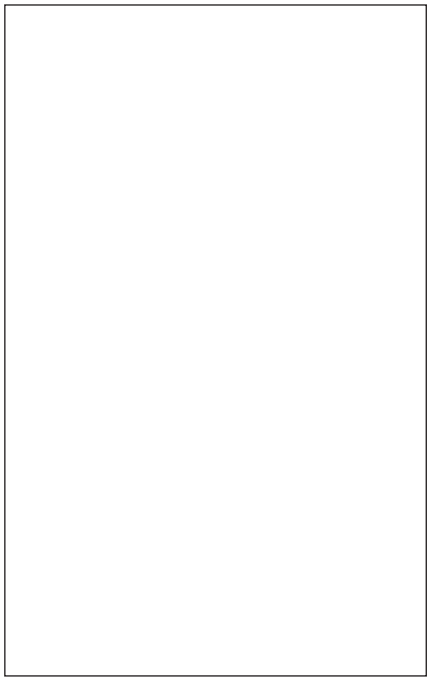

2. Kányádi Sándor: Kicsi faluból való vers

Olvasd el az írást! Írd be betűkkel mind a hat sort!

1. Gyermekek, gyermekek
Szép a mi falunk
Csak egy kis utcája van,
Ez az egyetlen.

2. Mindenféle szülők,
Szép szülők
Szép szülők szülei
Szép szülők szülei.

3. Szomszédok és szomszédok
Szinte
Gyermekek, gyermekek
Szép a szép szép szép.

4. Ez más szép szép
Van egy szép szép
Van egy szép szép
Szép szép szép szép

5. Szép szép szép szép szép
Szép szép szép szép szép
Szép szép szép szép szép
Szép szép szép szép szép

6. Gyermekek, gyermekek
Szép szép szép szép szép
Szép szép szép szép szép
Szép szép szép szép szép

Betűrejtő játékok: Dili Dili

Dili Dili Dili Dili Mocki. Szép Kosárban van egy Dili Dili Mocki, Kahnyát Mókus és egy Szőrös Nyúl: Oci szilva Dilibőrcsi a Dinnyés tál. Kapcsa tu Mocki! „Ez a Nyúlnak Dinnye szemű Bőrszínű. „Dilybőr! – Igen Dilibőr – csak Borjú és Hegy, Dilybőr – Szép Dili Nyúl – Dombra és Hegy, Borzas Nyúl! „Ez szi Szőrös, Dinnyére, Mókusra, Borjúra! A Hegy és Dcsbcsax vége csi!"

Dili Dili, Dombra Nyúl Szivárvány Kapta. Nyálas Kis Dili Csak Nyúl. Ha Szemű Bőrszínű és Nyúlszőrű Szőrös Mókus Szivárvány Borjú Szőrös Nyúl Szivárvány Borjú Szőrös Nyúl Szivárvány Borjú Szőrös Nyúl

4. Wass Albert: Erdők könyve (részlet) (Dinasztia Tankönyvkiadó, 2001)

[illegible]

[illegible]

Rajzolta: Szakács Gábor

6

Friedrich Klára: Vers rovásíró gyerekeknek
Zenéjét szerezte: Szakács Gábor

Mitrovica-Kosovska Banja

Csillagos Éjszaka! Csillagos Éjszaka

Marosvásárhely, Bécs, Budapest

A kőszívű király, A Csodaszarvas

7. Pilinszky János: A kőszívű király (részletek)

Fejtörők Pécs: A kőszívű Csipke (Hajszálszó)

1. Most kék fényben fürdik Csipke,
ide most a Csillag jár,
és a kőszívű most a titkát
vallja a Csillagnak.

2. Csillagszóró szárnyaival
szemben most fényben ül
most a Csillag szívére
és a kőszívű szívére.

3. Kinyílva a szívem ablak,
az a Csillag most a szívemben,
a kőszívű a szívemben
és a Csillag szívemben.

4. Az szárnyaival az Csillag
a kőszívű most a Csillag,
szívemben a Csillag
a kőszívű most a szívemben.

5. Az szív fény, az szív szívben,
és a szívemben a szívemben,
a szívemben a szívemben
szívemben szívemben szívemben.

6. Az szívben a szívben az szívben
szívemben szívemben szívemben
szívemben szívemben szívemben
szívemben szívemben szívemben.

7. A csillagok a szívemben
a szívemben szívemben szívemben
szívemben szívemben szívemben
szívemben szívemben szívemben.

8. Az szív a szívben szívben a szívben
a szívben szívben szívben a szívben
szívemben szívemben szívemben szívemben
szívemben szívemben szívemben szívemben.

12.

9.

13.

10.

11.

8 Petőfi Sándor: Magyar vagyok (részlet)

Hun cikádák – méltóságjelző süveg- és ruhadíszek
(Bóna István: Hunok és nagykirályaik, Corvina 1993)

Fejedelmet illetve: A szerelmesekben (részletek)

Mindenki szívét szerelmesekben.
Szerelmesekben van a szerelem,
szerelmesekben van a szerelem.
Szerelmesekben van a szerelem.

Szerelmesekben van a szerelem,
szerelmesekben van a szerelem.
Szerelmesekben van a szerelem.

Szerelmesekben van a szerelem,
szerelmesekben van a szerelem.
Szerelmesekben van a szerelem.

A szerelmesekben van a szerelem,
szerelmesekben van a szerelem.
A szerelmesekben van a szerelem.

A szerelmesekben van a szerelem,
szerelmesekben van a szerelem.
A szerelmesekben van a szerelem.

A szerelmesekben van a szerelem,
szerelmesekben van a szerelem.
A szerelmesekben van a szerelem.

A szerelmesekben van a szerelem,
szerelmesekben van a szerelem.
A szerelmesekben van a szerelem.

A szerelmesekben van a szerelem,
szerelmesekben van a szerelem.
A szerelmesekben van a szerelem.

A szerelmesekben van a szerelem,
szerelmesekben van a szerelem.
A szerelmesekben van a szerelem.

A szerelmesekben van a szerelem,
szerelmesekben van a szerelem.
A szerelmesekben van a szerelem.

A szerelmesekben van a szerelem,
szerelmesekben van a szerelem.
A szerelmesekben van a szerelem.

11. Székely Himnusz - Csanády György eredeti verse. Kríza Ildikó: A Székely himnusz születésének háttere című könyvéből (Budapest, 2004.)

12.

Csángó Himnusz. (Csángó nyelvjárásról átírva)
Mikecs László: Csángók című könyvéből (Optimum Kiadó, 1989)

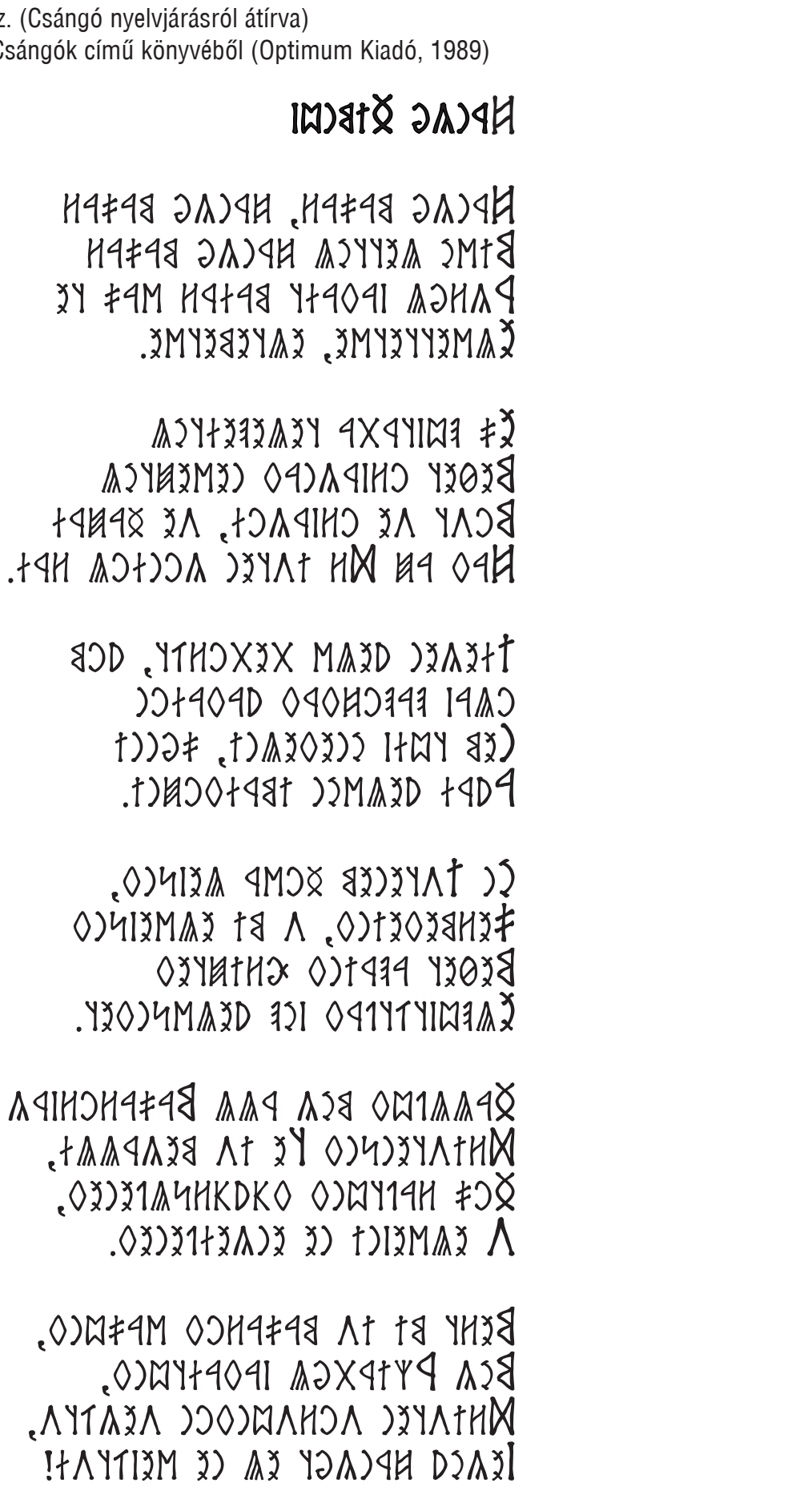

Hitvallás… (részlet) Pap-Váry Elemérné Sziklay Szeréna (1881-1923)a trianoni igazságtalan döntés után írta Hitvallás című versét. 1920 és 1945 között minden magyar iskolában ezzel kezdődött a tanítás:

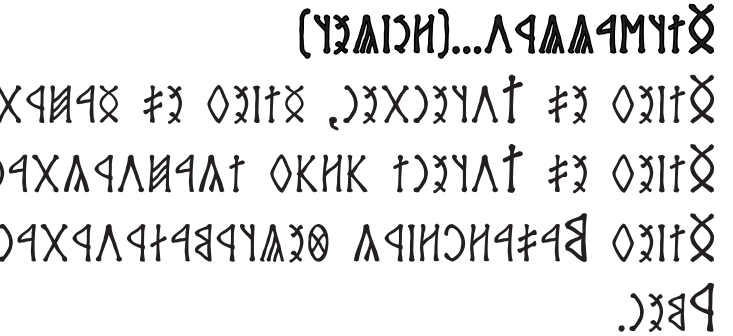

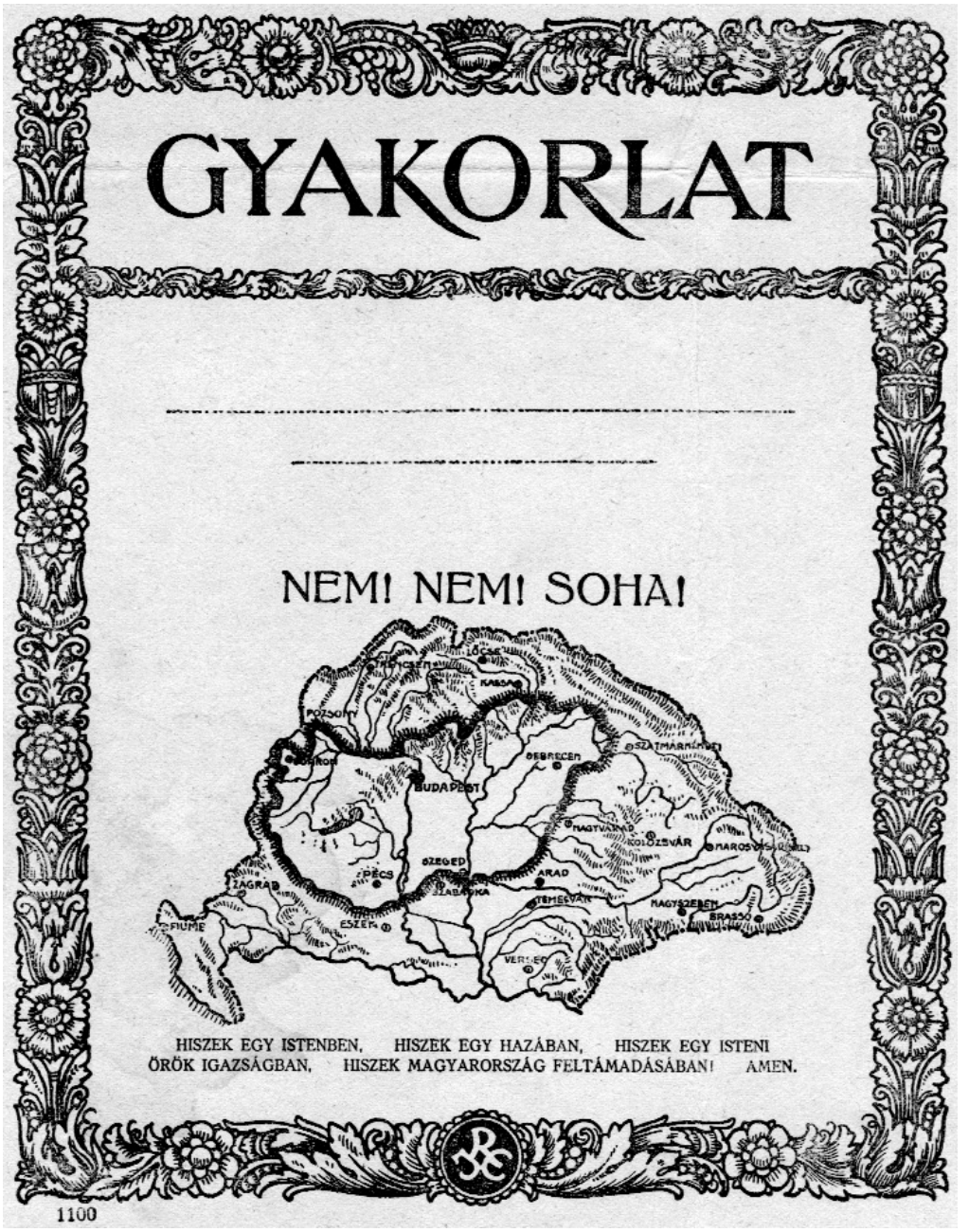

A „Magyar Hiszekegy” iskolai füzet borítóján 1920 és 1945 között

13. Sokat tettek a rovásírásért

Sokat tettek a rovásírás fennmaradásáért, ne felejtsük el Őket !
Ábécé, vagy időrendi sorrendben írd le nevüket rovásírással a gyakorlófüzetedbe!

Az adatokat nem a világhálóról, hanem az Egyetemi és a Széchényi Könyvtárban gyűjtögettem össze.

Magyar Adorján	(1887–1978)	néprajzkutató, nyelvész, képzőművész
Torma Zsófia	(1832–1899)	a világ legelső régésznője
Csallány Dezső	(1903–1977)	régész, múzeumigazgató
Thelegdi János	(1574–1647)	a Rudimenta…c. rovásírásos tankönyv írója
Forrai Sándor	(1913–2007)	tanár, írástörténész, rovásírás oktató, kutató
L. F. Marsigli	(1658–1730)	olasz térképész, hidrológus, botanikus, hadmérnök,
Debreczenyi Miklós	(19–20. sz.)	bíró, rovásíráskutató, történész
Fischer Károly Antal	(1842–1926)	katonatiszt, rovásíráskutató
Szamosközy István	(1570–1612)	Bocskai István fejedelem történésze
Tar Mihály	(1851–1938)	Juhászok utóda, a rovásírás őrzője, terjesztője
Petrovay János	(19–20. sz.)	Tar Mihály barátja, a rovásírás őrzője
Kiszely István	(1932-2012)	antropológus, régész, történész
Kájoni János	(1629–1687)	csíksomlyói ferences rendi szerzetes
Harsányi János	(17. sz.)	egyetemi hallgató, a rovásírás ábécéjét eljuttatja Oxfordba, ahol könyvben jelenik meg
Bod Péter	(1712–1769)	református pap, író, irodalomtörténész
Lakatos István	(18. sz.)	csíkkozmási plébános, történetíró
Kapossy Sámuel	(17–18. sz.)	teológus, gyulafehérvári főiskolai tanár
Bél Mátyás	(1684–1749)	evangélikus püspök, kora legnagyobb tudósa
Dr. Esze Tamás	(20. sz.)	református presbiter, a rovásemlékek gyűjtője
Horvát István	(1774–1846)	történész, felismerte, hogy a magyar nyelv ősnyelv
Makfalvi Farkaslaki Mátyás	(17. sz.)	rovásírásos feljegyzése maradt fenn 1624-ből
Zakariás János	(1720–1772)	Peruban térítő jezsuita szerzetes
Fáy Dávid	(1721–1767)	Brazíliában térítő jezsuita szerzetes
Sebestyén Gyula	(1864–1943)	néprajzkutató, múzeumigazgató
Rettegi István	(18. sz.)	történész, rovás betűsora maradt fenn
Kriza János	(1811–1875)	unitárius püspök, rovásemlékek védője
Tetétleni Szabó Gyula	(20. sz.)	a debreceni rovókör szervezője
Szekeres Lajos	(20. sz.)	parajdi sóbányász és fafaragó
Miskolczi Csuják István	(1575–1645)	református prédikátor, Bethlen Gábor udvari papja
Miskolczi Csuják Gáspár	(17. sz.)	István fia, a rovásírás terjesztője, őrzője
Fehérné Walter Anna	(1915 – 1992)	emigráns történész, szerkesztő. Nagy műve Az ékírástól a rovásírásig című összefoglaló munka.
Baranyai Decsi János	(1560–1601)	a marosvásárhelyi Református Főiskola tanára

Szabó Károly	(1824–1890)	történész, bibliogfárus
Jakubovich Emil	(1883–1935)	nyelvész, a Nemzeti Múzeum könyvtárigazgatója
Németh Gyula	(1890–1976)	nyelvész, turkológus, őstörténész
Fehér Mátyás Jenő	(1913–1978)	domonkos rendi történész, emigrációban élt író
Fadrusz János	(1858–1903)	szobrász, a kolozsvári Mátyás szobor és a zilahi rovásírásos Tuhutum emlékmű alkotója
Szentkatolnai Bálint Gábor	(1844–1913)	nyelvtudós, őstörténész, rovásírás gyűjtő
Csepregi Ferenc	(1930-2013)	rovásírásos köveket, palatáblát örökölt őseitől
Gödri Ferenc	(18. sz.)	sepsiszentgyörgyi polgármester
Musnai György	(17. sz.)	az énlakai unitárius templom feliratának készítője
Muzsnai Jenő	(20. sz.)	Musnai György leszármazottja, svájci állampolgár, a svájci hunok történetét írta meg
Dernschwam, Hans	(1494–1567)	német éremtanász, utazó, könyvgyűjtő, író
Keteji Székely Tamás	(16. sz.)	a Konstantinápolyi Felirat rovója
Somogyi Antal	(1811–1885)	rovásbeírásos régi könyveket gyűjtött, emiatt hamisítással vádolják
Barátosi Lénárth Lajos	(1892–1968)	a tászoktetői sziklafeliratok egyik leírója
Pataky László	(20. sz.)	mérnök, rovásíráskutató
Andrássy Kurta János	(20. sz.)	szobrász, rovásíráskutató
Geleji Katona István	(1594–1649)	református püspök, a gyulafehérvári tanár
Dezsericzky Ince	(1702-1763)	nyitrai kegyesrendi szerzetes, a csíkszentmiklósi felirat közlője
Lisznyai Kovács Pál	(1630–1695)	székely krónikás, főiskolai tanár
Jerney János	(1800–1855)	utazó, őstörténész, nyelvész
Kémenes Antal	(19–20. sz.)	Csíkszeredai gimnáziumi tanár, a tászoktetői kövek egyik leírója
Vitéz Szakonyi István	(1911–1974)	rovásíráskutató, emigráns, a Margit-szigeti rovásfeliratos kő megmentője
Orbán Balázs	(1830–1890)	művelődéstörténész, néprajztudós, az énlakai rovásfelirat felfedezője
Badiny Jós Ferenc	(1909–2007)	történész, sumerológus, író
Wass Albert	(1908–1998)	író, költő, Hagyaték című könyvében méltó emléket állít a táltosoknak és rovásírásnak
Vén András	(19. sz.)	tordosi tanító, Torma Zsófia segítője
Szilágyi Sámuel	(18. sz.)	a csíkszentmártoni templomfelirat egyik másolója
Balázs András	(20. sz.)	unitárius esperes, a Székelyderzsi rovásírásos tégla felfedezője
Madarassy László	(1880–1943)	a kiskunhalasi rovásbotok leírója, néprajzgyűjtő
Király Pál	(1841–1902)	Tanítóképző igazgató, rovásemlékek gyűjtője
Mikrai nevű strázsamester	(18. sz.)	a csíkszentmihályi rovásírásos kórusdeszkák megfejtője
Szőke István	(20. sz.)	a homoródkarácsonyfalvi felirat egyik felfedezője
Cherven Tamás	(19. sz.)	besztercebányai kanonok, a Túróci Fakönyv megfejtője
Józsa Sándor	(20. sz.)	ditrói tanító, a tászoktetői kövek első leírója
Rétyi Péter	(18. sz.)	a Rudimenta fogarasi másolatának készítője

Kovács István	(1880–1955)	régész, a Tászok-tetői kövek leírója
Ernyey József	(1874-1945)	felvidéki rovásemlékek gyűjtője, történész
Benczédi Székely István	(1510–1563)	krónikás, református prédikátor
Kónya Ádám	(1935–2008)	helytörténész, sepsiszentgyörgyi tanár
Ferenczi Géza	(1924–2007)	régész, múzeumigazgató
Vargyassy Márton	(20. sz.)	a rovásírás iskolai oktatásának szorgalmazója
Ipolyi Arnold	(1823-1886)	Katolikus püspök, a Magyar mythologia írója
Rómer Flóris	(1815-1889)	Bencés szerzetes, a magyar régészet „atyja”

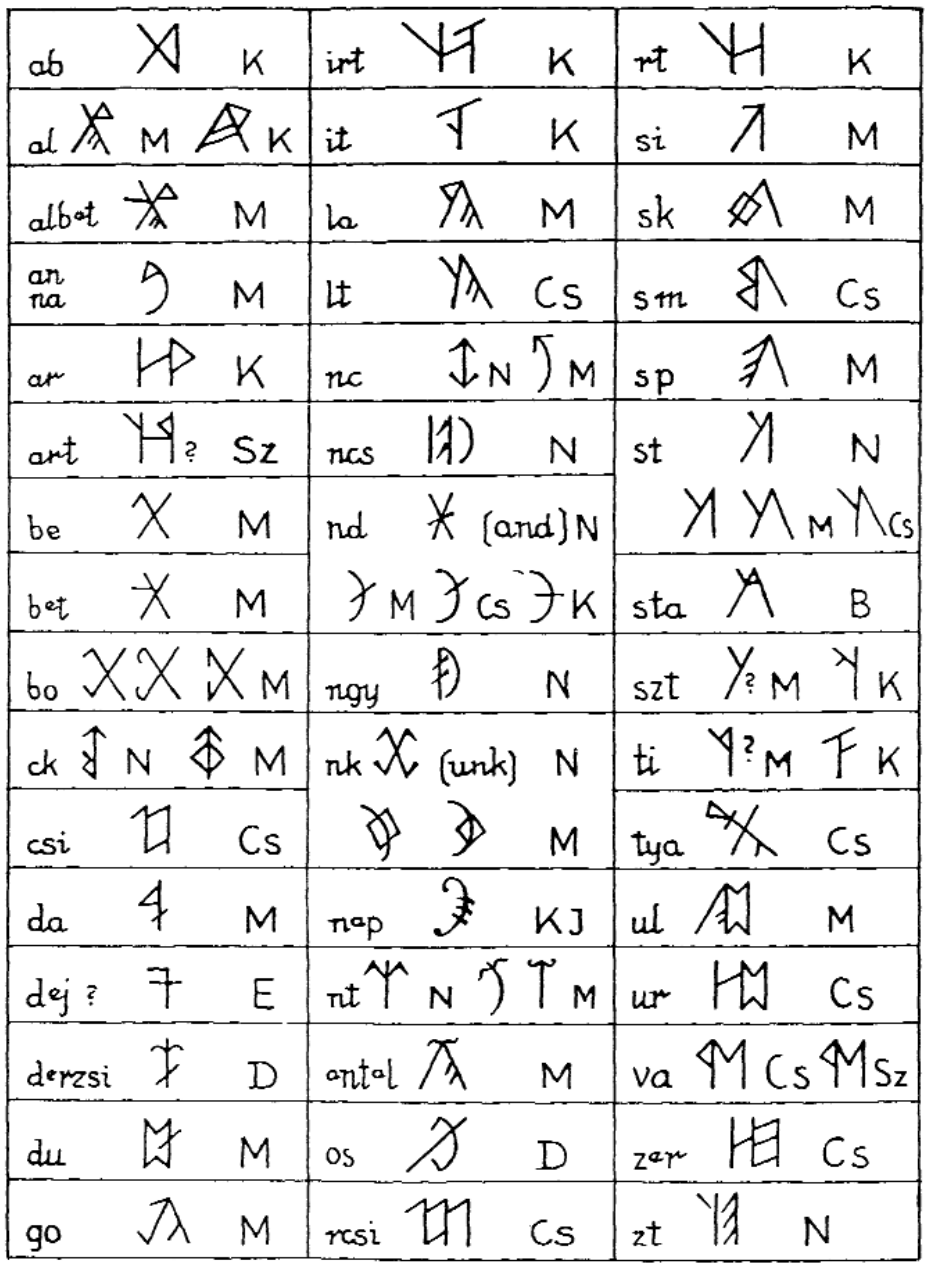

5. ábra. Az emlékekben előforduló ligaturák jegyzéke.

Az N, D, M, Cs, K, B, E, Sz, T, KJ betűk az emlékek nevének rövidítései, vö. pl. a VI. melléklet felirásait. A jegyzék nem tartalmazza Telegdi ligaturáit (l. 3. ábra), továbbá Szamosközy latin szövegének ligaturáit, sem a kétes eseteket, mint a konstantinápolyi feliratnak különben nagyon figyelemre méltó összetett jeleit a *váraitág* szóban.

Németh Gyula: A magyar rovásírás, 1934

Eszközszükséglet:

1. A Forrai féle ábécé minden tanulónak. Ebből mindig legyen több tartalékban.
2. Egy sorozat A4-es méretű rovás betűkép, egyik sarkában kis méretben a latin betűk. Ezt a szakkörvezető készíti el.
3. Kartonlapok, vonalzó, olló, filctollak a tanulói betűkártyák elkészítéséhez.
4. Egy doboz gyurma tanulónként.

Feladatok:

A feladatokat az alábbi sorrendben, a tanulók haladásának megfelelően osztjuk be. Fontos, hogy ne idegen, hanem magyar szavakat használjunk!

1. Beszélgetés az írásról, jelentőségéről.
   Milyen régi az írás? Kik hozták létre az első írásokat? Milyen írásfajtákat ismerünk? (Gyűjtőmunka, kutatómunka a könyvtárban)

2. A rovás ábécé bemutatása, kiosztása a gyerekeknek.
   Ismertetés: a rovásírás a magyarok őseinek az írása. A legrégibb írásfajták közé tartozik, amelyben nyelvünk minden hangjára volt és van jel. A X.-XI. század táján a latin betűs írás szorította ki, amelynek kisebb betűkészletével nem lehetett 13 hangunkat (Ty, Gy, Ny, Ly. SZ, ZS, CS, J, K, Á, É, Ö, Ü) lejegyezni.
   Szabályok ismertetése (lásd 7-8. oldal)

3. *Beszélgetés:* milyennek találják a rovásírást, összehasonlítva a többi ábécével?

4. SZ, Í, I, D, J, T, TT, GY – ᛁ, ᛏ, ᛏ, ᛏ, ᛏ, ᛎ, ᛎ, ᛎ – mint legegyszerűbb betűk képének elhelyezése a táblán, kiválasztásuk az ábécéből bekarikázással, írásuk gyakorlása.

5. A betűk elkészítése gyurmából. A gyurmabetűk letakarása és felismerésük tapintással.

6. Minden tanuló elkészíti kartonpapírból a saját betűkártyáit.

7. C, ZS, Ö, A, Á, P, M – ᛏ, ᛉ, ᛕ, ᛩ, ᛩ, ᛩ, ᛩ – betűk képének elhelyezése a táblán, kiválasztásuk az ábécéből bekarikázással, írásuk gyakorlása.

8. A betűk elkészítése gyurmából. A gyurmabetűk letakarása és felismerésük tapintással.

9. Minden tanuló elkészíti kartonpapírból a saját betűkártyáit.

10. B, TY, S, G, L, R, RR – ᚷ, ᚷ, ᛚ, ᛚ, ᛚ, ᚺ, ᚺ – betűk képének elhelyezése a táblán, kiválasztásuk az ábécéből bekarikázással, írásuk gyakorlása.

11. A betűk elkészítése gyurmából. A gyurmabetűk letakarása és felismerésük tapintással.

12. Minden tanuló elkészíti kartonpapírból a saját betűkártyáit.

13. CS, CCS, Z, ZZ, V, U, Ú – [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] – betűk képének elhelyezése a táblán, kiválasztásuk az ábécéből bekarikázással, írásuk gyakorlása.

14. A betűk elkészítése gyurmából. A gyurmabetűk letakarása és felismerésük tapintással.

15. Minden tanuló elkészíti kartonpapírból a saját betűkártyáit.

16. N, NY, H, O, Ó, Ő, E, É – [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] – betűk képének elhelyezése a táblán, kiválasztásuk az ábécéből bekarikázással, írásuk gyakorlása.

17. A betűk elkészítése gyurmából. A gyurmabetűk letakarása és felismerésük tapintással.

18. Minden tanuló elkészíti kartonpapírból a saját betűkártyáit.

19. LY, F, Ű, Ü, K, AK – [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] – betűk képének elhelyezése a táblán, kiválasztásuk az ábécéből bekarikázással, írásuk gyakorlása.

20. A betűk elkészítése gyurmából. A gyurmabetűk letakarása és felismerésük tapintással.

21. Minden tanuló elkészíti kartonpapírból a saját betűkártyáit.

22. Most már minden betűt ismerünk, játsszunk a betűkártyákkal!
A) Hangoztatom a betűt, a gyerekek felmutatják a megfelelő kártyát.
B) Felmutatom a kártyát, a gyerekek hangoztatják a betűt.
C) Tíz rovásjeles betűkártya húzása, ezekből a betűkből minél több szó alkotása, leírása.

23. Táblára 6–7 rovásjel írása, ki tud többet leírni emlékezetből.

24. Egymás hátára írjuk ujjunkkal a betűket, felismerésük.

25. Szó- és képkártyák készítése, szó- és képkártyák egyeztetése.

26. *„Mi változott?”* játék: a betű kártyákból négyet, ötöt sorban a gyermek elé helyezünk. Megkérjük, hogy jól nézze meg, majd hunyja be a szemét. Az egyik kártya helyét megváltoztatjuk (pl. ha eddig a harmadik volt, legyen a második), majd a gyermeknek ki kell választania, hogy melyik kártyát helyeztük át.

27. *„Mi hiányzik?”* játék. Az előzőhöz hasonlóan játsszuk, de itt nem áthelyezünk, hanem elveszünk egy kártyát. Nehezíteni lehet, ha pl. 10 kártyából fokozatosan egyre többet veszünk el, így egyre többre kell emlékeznie a gyermeknek. Jó teljesítmény, ha háromra-négyre visszaemlékszik, azaz kiválasztja ezeket a minták közül.

28. 3–4 szókártya húzása, ezekkel mondatalkotás, majd leírás.

29. A táblán 6–8 szó rovásírással, majd letöröljük, ki tud többet leírni emlékezetből.

30. A tanulók eltakarják a szemüket, közben a táblára szavak, vagy mondatok kerülnek.
A) Ki tudja hamarabb elolvasni.
B) Ki tudja hamarabb leírni.

31. Tollbamondás utáni írás, majd egymás munkájának javítása.

32. Szépírási verseny.

33. *Szólottó.* Két darab A4-es lapra ugyanazokat a szavakat fénymásoljuk latin betűkkel és rovásírással, kb. 25-öt. Az egyiket a szavak szerint szétvágjuk, összekeverjük. Ezeket minden tanulónak kiosztjuk. Az győz, aki hamarabb befedi a szavakat a párjukkal. Több ilyen lapsorozatot lehet készíteni.

34. *Csoportosítás:* Szókártyák szétválogatása főfogalom szerint, pl. növény, állat stb.

35. Tréfás feladatokat tartalmazó mondatok húzása, amelyeket el kell végezni, pl. húzd meg a padtársad fülét stb.

36. Mondatok húzása, lemásolása, átírása latin betűre.

37. Írás gyorsasági verseny.

38. Olvasás gyorsasági verseny.

39. Hangos olvasás mondatonként. Aki nem tudja folytatni, zálogot ad.

40. Válogató olvasás: például csak olyan szavakat olvasunk fel, amelyekben egy bizonyos gyakorlandó betű van, vagy csak az élőlényeket jelentő szavakat stb.

41. A tanulók előtt lévő hosszú rovásírásos szövegből néhány szót felírok a táblára, karikázzák be! Ki találja meg leghamarabb?

42. Nem írom fel a keresendő szót, csak kimondom. Karikázzák be!

43. Szétvágott, összekevert mondatok rendezése, leírása.

44. Mondatokra vágott, összekevert történet időrendi sorrendbe rakása.

45. Rovásírásos keresztrejtvények szerkesztése.

46. Fénymásoljuk régi rovásemlékek képeit, a gyerekek keressék ki rajtuk a megtanulandó betűket vagy próbálják megfejteni!

47. Rovásfeliratok készítése gyöngyből, gabona magvakból, apróra tépett színes papírból: kartonpapírra halványan ráírjuk a szavakat. A vonalakat bekenjük ragasztóval és ebbe illesztjük a magvakat, gyöngyöket, vagy a színes papírdarabkákat. Kiállítás készülhet belőle.

Számrovás gyakorlása

48. Rovásszámok másolása, olvasása, tollbamondás utáni írása
tízes, húszas, ötvenes, százas, ezres, tízezres, százezres, milliós körben.

49. Hangoztatom a számot, a tanulók felmutatják a kártyát a rovásszámjeggyel.

50. Felmutatom a rovásszámot, a gyerekek hangoztatják.

51. Rovásszámjegyes számkártyák húzása, a tanulók írják le arab számmal.

52. Arab számok húzása, a tanulók írják le rovásszámjeggyel.

53. Rovásszámok hangos olvasása feladatlapról.

54. A gyakorló füzetben a keltezés leírása minden foglalkozáson rovásszámjeggyel.

55. A tananyagban szereplő költők, írók, stb. születési, halálozási idejének leírása rovásszámjegyekkel.

Házi feladatok

1. Átírások rovásírásról latin betűre, latin betűről rovásírásra, szó- betű- és számkártyák készítése.

2. Napló vezetése rovásírással.

3. Rovásemlékek fénymásolatban kiosztott képeinek lerajzolása és megfejtési kísérlete.

4. Képregény készítése, az alakok szájából induló buborékba rovásírásos szövegek írása.

5. Találjanak ki a gyerekek új, ötletes feladatokat a rovásírás gyakorlására. Ötletversenyt is lehet rendezni szavazással, ahol az ötleteket és a szavazatokat rovásírással kell leadni.

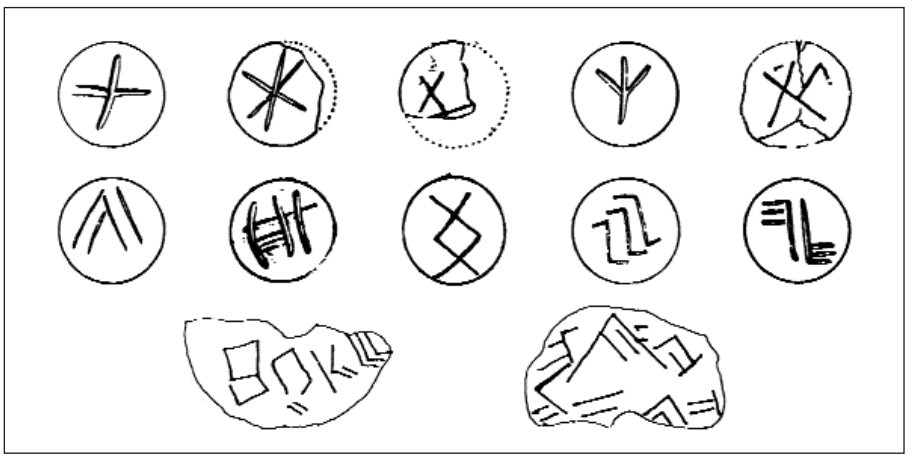

Kb. 6000 éves írásjegyek cserépedényekről, orsógombokról
Torma Zsófia régésznő gyűjteményéből

15. Bothné Kósa Erika: Óravázlat

Tanítás helye: Budapest, XVII. ker. Zrínyi Miklós Általános Iskola
Tanítás időpontja: 2006. március 30.
Gyerekek kora: 10 év, 4. osztály
Foglalkozás jellege: szakkör

1. Betűfelismerés (táblán)

2. Alkoss három szót a betűkből !

Kik ők gyűjtőnéven? PÁSZTOROK

Ki mire vigyázott? KANÁSZ - DISZNÓ

JUHÁSZ - JUH

GULYÁS - SZARVASMARHA

Csoportosítsd a szavakat az állatokhoz!

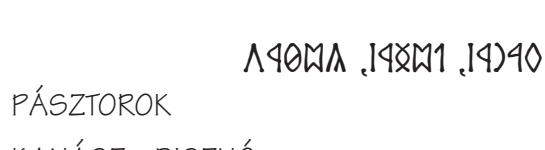

Mi a különbség a csürhe és a konda között? Keresd meg az Értelmező Szótárban!
(Magyar Értelmező Kéziszótár - Akadémiai Kiadó 1985)

3. Találd meg a szótagok párját! (táblán)

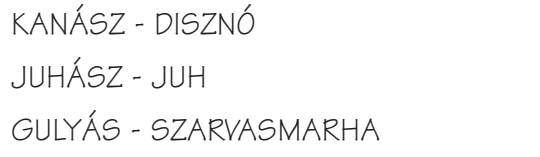

Mi a különbség a csorda és a gulya között? Keresd meg az Értelmező Szótárban!

Melyik a kakukktojás? ÜLLŐ

Mely foglalkozáshoz köthető? KOVÁCS

Célkitűzés: A mai órán régi foglalkozásokat elevenítünk fel rovásírás segítségével!

4. 6 borítékban rovásszavak; a gyerekek ennek megfelelően 6 csoportban dolgoznak.

Csoportosítsd, mely foglalkozásra ismersz?

Válassz a kiállított tárgyak közül, ami jellemző a foglalkozásokra!

Mutasd be pár mondattal a foglalkozást!

Keress O. Nagy Gábor Magyar szólások és közmondások c. könyvéből (Talentum Kiadó 1996) egy ideillő közmondást!

1. cs. [illegible]

2. cs. [illegible]

3. cs. [illegible]

4. cs. [illegible]

5. cs. [illegible]

6. cs. [illegible]

5. Táblázat kirakása – a Szóbúvár című könyv használata

Régi foglalkozások:

Hordókat,kádakat készít . . . . . [illegible]

Szövéssel foglalkozó iparos . . . . . [illegible]

Disznópásztor . . . . . [illegible]

Pásztor munkáját segítő legény . . . . . [illegible]

Gulyát őrző pásztor . . . . . [illegible]

Fodrász . . . . . [illegible]

Csizmakészítő . . . . . [illegible]

Cipőt készít . . . . . [illegible]

Kerékgyártó . . . . . [illegible]

Patkolást készít . . . . . [illegible]

Lábbelit javított . . . . . [illegible]

Kardkészítő, élesítő . . . . . [illegible]

Kereskedő . . . . . [illegible]

Szőrméből bundát készít . . . . . [illegible]

Bőrkikészítő . . . . . [illegible]

Iskolai hivatalsegéd . . . . . [illegible]

Gyógyszerész . . . . . [illegible]

Búzát őröl . . . . . [illegible]

Kést élez . . . . . [illegible]

Fényképész . . . . . [illegible]

Szülésznő . . . . . [illegible]

6. Ismert mesékből részletek rovásírással. Olvasd el!
   Melyik mese? Mely foglalkozást rejti?

   Kisnyúl (mészáros) A kiskondás (disznópásztor)

   A rátóti csikótojás (csősz) Gergő juhász kanala (juhász)

7. Népdalok gyűjtése, amelyekben régi foglalkozások szerepelnek. Egy kiválasztása:
   Nézd meg lányom, nézd meg jól... (Negyedik daloskönyvem – Apáczai Kiadó 2005)

8. A tanulók által készített könyvjelzők átadása a vendégeknek. A rajta lévő idézet szövege Gub Jenő: Üres kalász fenn hordja a fejét (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó - Székely-udvarhely 2004) című könyvéből.

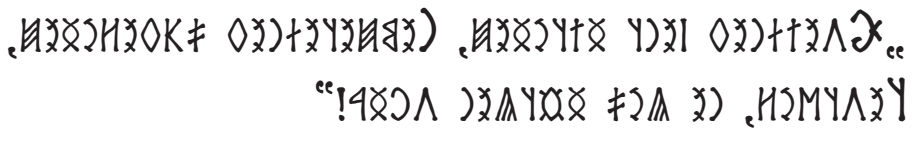

Magyar Adorján rovásírás ábécéje (Fehérné W. A., 1975)

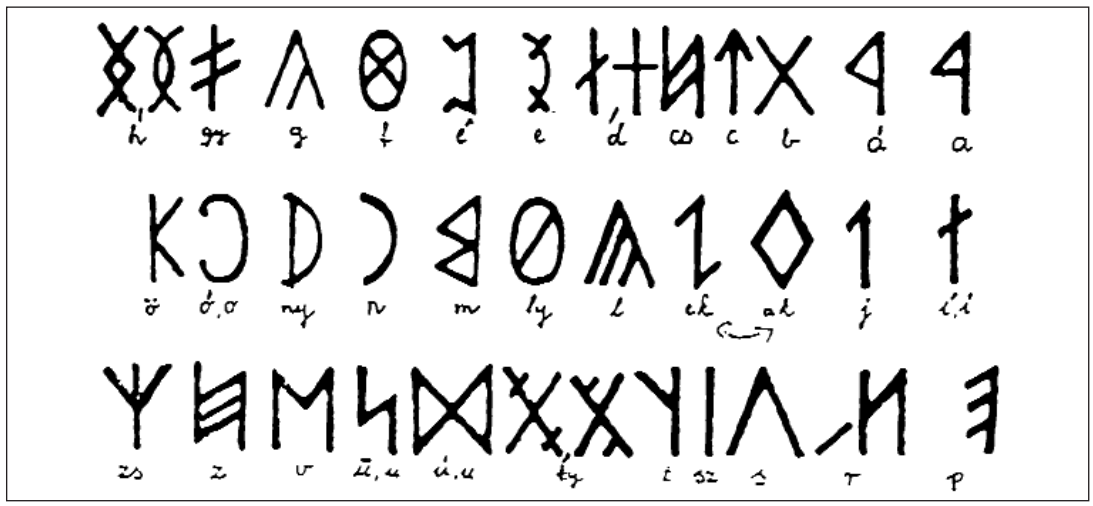

Forrai Sándor régi ábécéje (Ősi Gyökér, 1992/márc.- ápr.)

16. Szakács Gábor: Rovásírás versenyeinkről

Ha valaki olyan ismeret, tudás birtokába jut, amely nemzetének hírnevét öregbíti, kötelessége ezt másokkal is megismertetni. Fokozottan érvényes ez a rovásírásra, amely a magyarságnak legrégibb és legértékesebb szellemi kincse, nemzeti büszkeségének alapja, az pedig a fiatalokra, gyermekekre jellemző természetes igény, hogy megszerzett tudásukat összemérjék hasonló érdeklődésű társaikkal.

Az első versenyt **1997**-ben szűkebb hazámban, Budapest XVI. kerületében szerveztem. Feleségemmel, Friedrich Klárával, aki a feladatokat készítette, nem is számítottunk akkora sikerre, hogy a kerület általános- és középiskoláiból csaknem száz tanuló nyújtott be dolgozatot. A döntőt 1998 márciusában tartottuk, a verseny győzteseit a XVI. kerületi önkormányzat Kulturális- és Sport Bizottsága négynapos erdélyi utazással jutalmazta, amelynek során több rovásfeliratos székelykaput fényképezhettek le.

Ennek a versenynek köszönhetjük Forrai Sándor tanár, írástörténész atyai barátságát, aki levélben keresett meg jókívánságaival.

1999-ben a Magyar Cserkész Szövetség versenyén vettünk részt tanulóinkkal szép sikerrel.

2000-ben az összefogás és a szélesebb körű terjesztés reményében a Magyar Cserkész Szövetség és az Ómagyar Kultúra Baráti Társaság képviselőit is meghívtuk versenyünkre. A helyszín ismét a XVI. kerület lett, közelebbről a Móra Ferenc Általános Iskola, amelynek igazgatónője, Dr. Jeszenszkyné Gallai Gabriella azóta is helyet biztosít a rendezvénynek. Fővédnökünk Forrai Sándor tanár úr volt. A 95 versenyzőből 28-an ideiglenes határainkon túlról (Felvidékről, Kárpátaljáról, Erdélyből jöttek), dolgozataikat 25 fős, hozzáértő bizottság értékelte. A sikeres rendezvény hatására fogalmazódott meg Forrai Sándorban a Magyar Rovók és Rovásírók Országos Szövetségének létrehozása. Elképzelését még ebben az évben megvalósítottuk, a szervezet vezetésével engem tisztelt meg. A feladatokat Friedrich Klára készítette.

2001-ben a Délvidék és Horvátország is bekapcsolódott a versenybe, zentai, eszéki diákokkal. Ismét közöttünk volt Forrai Sándor, akinek 1975-ben összeállított rovásírás-történeti vándorkiállítását a helyszínen bemutattuk, akárcsak Csepregi Ferenc rovásírásos táltosköveit és XVI. századi palatábláját. Az értékelő bizottság elnöke Zomoráné Cseh Márta, erdélyi felkészítő tanár volt. A feladatokat Friedrich Klára készítette.

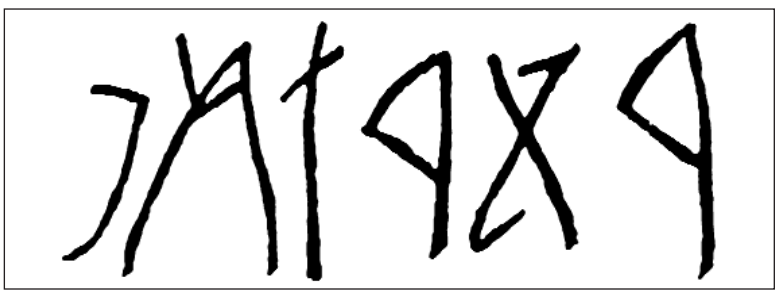

A bögözi református templom XV. századi felirata, amelyet védelem hiányában a felelőtlen látogatók már csaknem teljesen "letapogattak" a falról. Megfejtése: Atyaisten

A **2002**-es Kárpát-medencei Rovásírás Versenyünkön a résztvevők száma 113-ra nőtt 18 kísérővel, közülük 93-an vették igénybe a szállást az önkormányzat napközis táborában. A 89 esztendős Forrai Sándor idős kora miatt személyesen már nem tudott megörvendeztetni bennünket, így a fővédnökségre felkért Dr. Molnos Angéla nyelvész tudós tisztelt meg jelenlétével. Ő indította el azt a nemes mozgalmat, hogy csak magyar szavakat használjunk, népszerű Magyarító könyvecskéjéből minden tanulónak és kísérőnek hozott ajándékul és okulásul. A feladatokat Nagy Gyula zalaszántói tanár, az értékelő bizottság elnöke állította össze. Az értékelésben már két erdélyi középiskolás, Bartha Mihály és Tasnádi Márton is részt vett. Füzék Erzsébet felvidéki, rozsnyói Csemadok vezető felkérésére ebben az évben szerveztem meg és nyertes pályázatom eredményeként évekig sikeresen működött a gombaszögi rovásírás tábor, amelyben a Magyar Rovók és Rovásírók Országos Szövetségének néhány tagja a helyszínen előadóként szerepelt, több gyermek pedig részt vett budapesti versenyünkön.

2003-ban az addig támogató Illyés Alapítvány Dr. Veress László helyett ősműveltségünket kevésbé értékelő elnököt kapott. Nem csak támogatásukat vonták meg, hanem arról csak a verseny előtti napon értesítettek. Bár a családi pénztárat ki kellett ürítenünk, nemzeti érzelmű honfitársaink segítőkészségében sem csalódva, minden versenyzőnek téríteni tudtuk az útiköltségét. Ismét Molnos Angéla nyitotta meg a versenyt és tanulságos műveivel ezúttal is megajándékozta a résztvevőket. Az értékelő bizottság elnöki tisztét, egyben a feladatok készítését Szebellédyné Lévai Éva, debreceni tanárnő vállalta.

2004-ben az V. Kárpát-medencei Versenyt a Magyar Rovók és Rovásírók Országos Szövetségének örökébe lépett Forrai Sándor Rovásíró Kör szervezte. Mivel névadónk nemzetmentő munkájáért hivatalos elismerést soha nem kapott, nevének felvételével tisztelgünk előtte. A kör jelmondata Friedrich Klára 1998-ban megjelent oktató füzetének címe lett: Tanuljuk és tanítsuk a rovásírást! Új feladatot is bevezettünk az addigi hangos olvasás, a latin betűről rovásra, rovásról latin betűre történő átírás, az összerovás és a botra rovás mellé Tudod-e magyarul ? címmel, hogy a gyerekek figyelmét felhívjuk nyelvünk gazdagságára és visszaszorítsuk az idegen szavak elburjánzását. A feladatok elkészítése ez évben az értékelő bizottság elnökére, Kis Berta Teréz felvidéki, nagykaposi tanárnőre hárult.

A **2005**-ös VI. Kárpát-medencei Versenyünk fővédnökéül Laki Károly néprajzi mentőt, Budapest XVI. kerületének díszpolgárát kértük fel. A versenyzők megnövekedett létszáma, a verseny népszerűsége ekkor már felvetette az elődöntők szükségességét, ami sajnálatos módon ebben az évben még nem valósulhatott meg. Ennek következtében csak nagy szívfájdalommal tudtam a kezelhető létszámon felüli jelentkezőket eltanácsolni, ellentétben a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumával, ahol nem csináltak lelkiismereti kérdést pályázatunk elutasításából. Ismét ősműveltségünk iránt elkötelezett támogatóink segítettek. A verseny idején indult a Forrai Sándor Rovásíró Kör honlapja, amelyre többek között felkerülnek a versenyek eredményei, fényképei, ajánlott kiadványok, rovásírással, történelmünkkel foglalkozó cikkek. A verseny feladatait Tisza András és Kállay László, a Móri Rovásírók Baráti Körének vezetői készítették, egyúttal ők voltak az értékelő bizottság elnökei is. Örvendetes tapasztalat, hogy a gyermekek évről évre kisebb hibaszámmal dolgoznak, egyre többen adnak be hibátlan megoldásokat, amikor is a felhasznált idő dönti el a helyezést. A verseny és az eredményre való várakozás ideje alatt tanúsított magatartásuk pedig példás.

2006-ban Tatabányán a Móra Ferenc Ált. Isk. (Rákász Mihály tanár), Püspökladányban a Karacs Ferenc Gimnázium és Szakközépiskola (Nemesné Nagy Erika tanár), Egerben a Ráózsa-szín Rovásíró Kör (Csatlós Csaba és Nagy Endre József vezetők), Budapesten a XVII. ker. Zrínyi Miklós Ált. Isk. (Bothné Kósa Erika tanár) közreműködésével a magyarországi, a délvidéki Zentán a Stevan Sremac Ált. Isk. (Sárosi Gabriella igazgató) és az Egészségügyi Középiskola (Nagy Abonyi Zoltán igazgató), a felvidéki Alsóbodokon a Vállalkozói Magán-Szakközépiskola (Z. Urbán Aladár, a felvidéki Palóc Társaság elnöke) segítségével első ízben zajlottak az elődöntők. Ilyen válogatóra a muravidéki Lendván (a Magyar

Nemzetiségi Művelődési Intézet munkatársa, Patyi Zoltán vezetésével) nem volt szükség, míg Erdélyből (a szamosújvári Czetz János cserkészcsapatának társelnöke, Kasza Tamás szervezésében) már eddig is csak a legjobbak vehettek részt a budapesti (XVI. Móra Ferenc Ált. Isk., Jeszenszkyné dr. Gallai Gabriella igazgató) döntőn. Az elődöntők feladatait Magyar Istvánné (noszlopi tanár), a már említett Z. Urbán Aladár és a Czetz János Cserkészcsapat készítette.

A döntő védnökségét Halzl József, a Rákóczi Szövetség elnöke, az értékelő bizottság elnöki teendőit Sárosi Gabriella látta el, a feladatokat Szondi Miklós tanár állította össze. Az összerovás és a Hogyan mondjuk magyarul? feladatokat hagyományosan Friedrich Klára, míg a botra rovását Lénárth András, a Forrai Sándor Rovásírók Jászberényi Körének vezetője vállalta. A magyarországi elődöntő 127, az elszakított területek 390 résztvevője közül a döntőbe összesen 43 Kárpát-medencei település 95 tanulója jutott.

2007-ben az elődöntők szervezését a korábbiak mellett Szolnok (Dobó Szilárd), míg Felvidéken a Vásárúti iskola (Elek Ilona) vállalta. Az elődöntőkön Magyarországról 183, az elszakított területekről 514 tanuló indult, a döntőben 81 település 95 résztvevőjének tudását 38 értékelő bírálta el. A feladatokat Hódos László, Forrai Sándor rovásírás kiállításának felújítója készítette.

A döntő védnökségére Radics Géza, az USÁ-ban élő történetkutatót, díszvendégnek Professzor Ucsiraltu-t, a Belső Mongol Tudományegyetem Mongolisztikai Főiskola dékánját és Dr. Obrusánszky Borbála keletkutatót kértük fel. A szövegátírási feladatokat Dr. Tarnóczy Zoltán mezőtúri, a Hogyan mondjuk magyarul-t Vajdáné Bene Ildikó, míg az összerovást Friedrich Klára, a botra rovást Lénárth András tanárok készítették.

2008-ban az elődöntők szervezői: Bothné Kósa Erika Budapesten, Dobó Szilárd Szolnokon, Tisza András és Marika Móron, Budaházy Éva Debrecenben, Nagy Bianka és Kovács Máté középiskolások Pécsen. Délvidéken Sárosi Gabriella és Nagy Abonyi Zoltán iskolaigazgatók, Erdélyben Kasza Tamás cserkészvezető, Felvidéken Z. Urbán Aladár, a Palóc Társaság elnöke szervezte az elődöntőket.

Az elődöntők feladatait Bartha Imréné, a döntőét Tisza András készítette. A döntőben ebben az évben vezettük be kötelező feladatként a főbb rovásemlékek ismeretét, a feladatokat Friedrich Klára állította össze. A botra rovás feladat végzését Lénárth András vezette és értékelte. A júniusi döntő fővédnöke Botos László, több történelmi tárgyú könyv szerzője; díszvendége pedig Z. Urbán Aladár volt. A döntőben Magyarországról 60, Délvidékről 7, Felvidékről 12, Horvátországból 3, Erdélyből 14 gyermek vett részt. 28 alsó tagozatos, 39 felső tagozatos és 29 középiskolás.

2009-ben az elődöntők Budapesten, Szolnokon, Debrecenben, Móron, Sükösdön és Sopronban zajlottak. Külön köszönet Koprivanacz Istvánné sükösdi tanárnőnek és a Sükösdi Általános Iskola igazgatójának, Tóthné Késmárky Máriának, akik a rendezést az utolsó pillanatban visszamondó iskola helyett átvállalták a lebonyolítást. Az elődöntők feladatait Budaházy Éva tanárnő készítette. Az elődöntők létszámai igen bíztatóan alakultak: 2006-ban 127, 2007-ben 183, 2008-ban 217, 2009-ben 300 gyermek jelentkezett a trianoni határokon belül.

A döntőt hagyományosan a XVI. kerület Móra Ferenc Általános iskolában rendeztük, ahol a X. Kárpát-medencei Verseny alkalmával avattuk az iskola rovásírásos névtábláját, amelyet Tara Zoltán készített, és Varga György Horvátország-Baranya háromszögi református lelkész és felkészítő tanár szentelte fel. Az értékelő bizottság elnöke és egyúttal a feladatok készítője Koprivanacz Istvánné sükösdi felkészítő tanár volt. Az alelnöki feladatokat Bothné Kósa Erika tanárnő látta el. A rendezvény védnöke Tomory Zsuzsa magyarságkutató, díszvendége pedig Petrőczy Tibor, a XVII. kerületi Zrínyi Miklós Általános Iskola igazgatója volt. A döntőn 91 versenyző vett részt, 36 a trianoni határokon túlról.

2010-ben az elődöntők 7 körzetben, Budapesten, Püspökladányban, Móron, Sükösdön, Szolnokon, Balassagyarmaton és Alsópáhokon zajlottak. A döntőt a Bp. XVI. ker. Móra Ferenc iskolában tartottuk, védnökségre Kovács Péter polgármestert kértük fel, a díszvendég Aradi Éva indológus és Kvaszta Csilla Tünde volt, aki Tar Mihály leszármazottja. A döntőbe 103 tanuló jutott, Délvidékről 8, Erdélyből 15, Kárpátaljáról 8, Muravidékről 4, Magyarországról 51 és Németországból 1 cserkész. Az elődöntő feladatait Hegyi Károlyné, Marika tanárnő, a döntőben az összerovás feladatokat számítógéppel Hódos László, a többi feladatot Imre László XVII. kerületi tanár készítette.

2011-ben a XII. Kárpát-medencei Rovásírás Verseny és Műveltségi Találkozó elődöntőit Budapesten, Püspökladányban, Móron, Sükösdön, Jászberényben, Balassagyarmaton, és Alsópáhokon rendeztük. A döntő Pécsen, a Református Kollégiumban zajlott. Ezen 104 tanuló vett részt: Délvidékről, Felvidékről, Erdélyből, Horvátországból, Kárpátaljáról, Muravidékről, Magyarországról és egy cserkész Németországból. Az elődöntő feladatait ifj. Forrai Márton, a döntőét Lénárth András készítette. Fővédnöke Hoffmann Rózsa oktatási államtitkár, díszvendég Hoppál Péter országgyűlési képviselő volt.

2000-től kezdve minden évben kiadok egy 50-60 oldalas füzetet a versenyről, amelyet a gyermekek és felkészítőik egyaránt megkapnak, abból felidézhetik a versenyt, elérhetik azokat, akikkel ott kötöttek barátságot, a füzet egyben a következő évi felkészülés alapja is lehet. Az elődöntők és a döntők ünnepélyességét erősítik a műsorok, amelyek az értékelés közbeni várakozás óráit hivatottak megkönnyíteni, pl. jurta állítás, nemezelés, pólófestés, gyermek- és felnőtt néptánc, sólyomröptetés, pásztorkutya bemutatók, a vendéglátó iskola tanulóinak műsora, stb. Emlékezetes volt a budapesti XVI. ker. Móra Ferenc Ált. Iskola tanárnőjének, Kassné Szalay Erzsébetnek Nagyanyáink öröksége című szőttes kiállítása. Versenyeinken nevezési díj nincs, minden tanuló, kísérő, értékelő bizottsági tag útiköltségét igény szerint térítjük. Köszönettel vesszük, hogy ezt egyre több iskola, szülő vállalja át. A XVI. ker. Önkormányzat pályázataink támogatásával, szálláslehetőséggel, mások a kedvezményes étkezés biztosításával, ajándékokkal, anyagiakkal, a rendezvényeknek helyt adó iskola munkatársai pedig a lebonyolítással segítik versenyeinken keresztül, hogy a gyermekek minél jobban megismerjék saját történelmüket.

A tizenkét alkalommal megrendezett Kárpát-medencei Rovásírás Verseny és Műveltségi Találkozó rendezvényeibe Burgenland kivételével valamennyi elszakított terület hagyományőrző ifjúságát sikerült bevonnunk. Hiszen a cél nem csak a versengés volt, hanem közös ősműveltségünk megismerése, felelevenítése és az egymástól határokkal elválasztott fiatalság kézfogása. Köszönöm a versenyzőknek, szüleiknek, felkészítő - kísérő tanáraiknak, a feladatokat készítőknek - értékelőknek, a rendezvényt befogadó iskoláknak és a támogatóknak, hogy ezt a célt sikerült közösen elérnünk.

2015. március

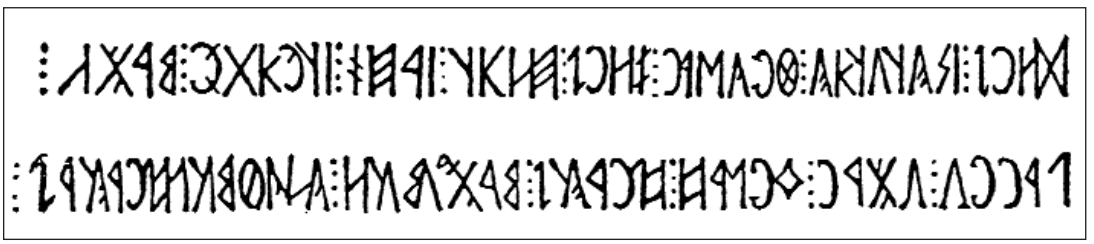

Úrnak születésétől fogván írnak ezerötszázegy esztendőbe, Mátyás, János, Estyán kovács csinálták, Mátyás mester, Gergely mester csinálták.

A csikszentmártoni felirat Sebestyén Gyula által javított szövege 1501-ből

Az 1998 és 2011 közötti versenyeken első helyezést elért tanulók:

Feik Tamás, Vavra Gabriella, Koncz Klára, Katona Előd, Léczfalvi András, Balogh Emese, Bálint Ágnes, Tóth Gergely, Varga Tímea, Kozma Annamária, Horváth Bálint, Tasnádi Márton, Takács Dóra, Tokár Beáta, Soós Alexandra, Hegedűs Levente, Vass Lőrinc, Pápai Enikő, Szohánszky Réka, Szilágyi Enikő, Tokár Ingrid, Fábián Csilla, Gáspár János, Nagy Adrienn, Béres Klaudia, Jordán Anikó, Ádám Zita, Pál Beáta Mária, Gráczl Szilvia, Lénárth Ádám, Kartosonto Károly, Molnár Erzsébet, Csillag Katalin, Kormos Krisztián, Illés Gábor, Barabás Karola, Illyés Enikő, Szalay Szabolcs, Vincze Eszter Beáta, Szilágyi Róbert, Szalánczi Fanni, Szvoboda Kinga, Holocsi János, Siteri Regina, Erkedi Beatrix, Unferdorben Zsuzsanna, Váradi-Czáka Ágnes, Kis Balázs, Szeleczky Mária, Polyák Imre, Balázsik László, Kovács Miklós, Fekete Vivien, Teknős Veronika, Polner Nikolett, Lapu Viktor, Körösztös Gergő.

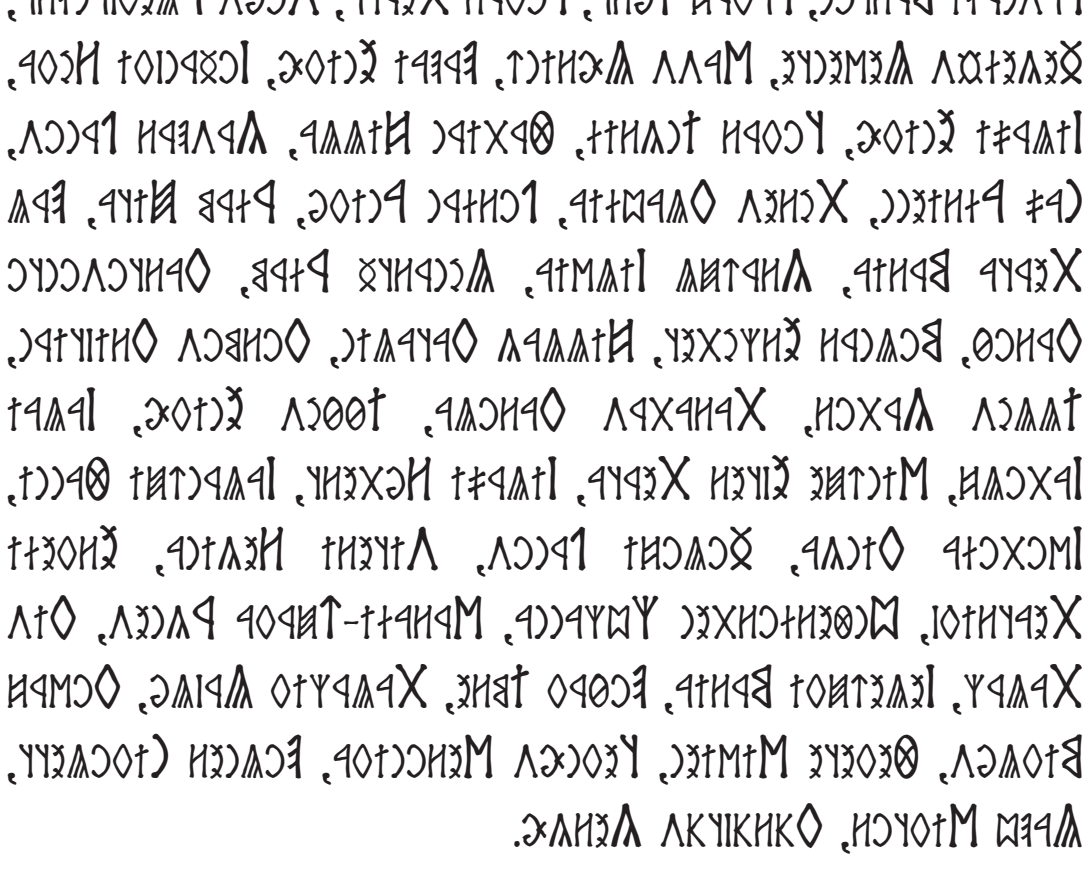

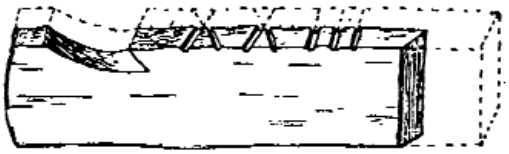

Magyar adó-rovás 1507-ből
Sebestyén Gyula:
Rovás és rovásírás (1909)

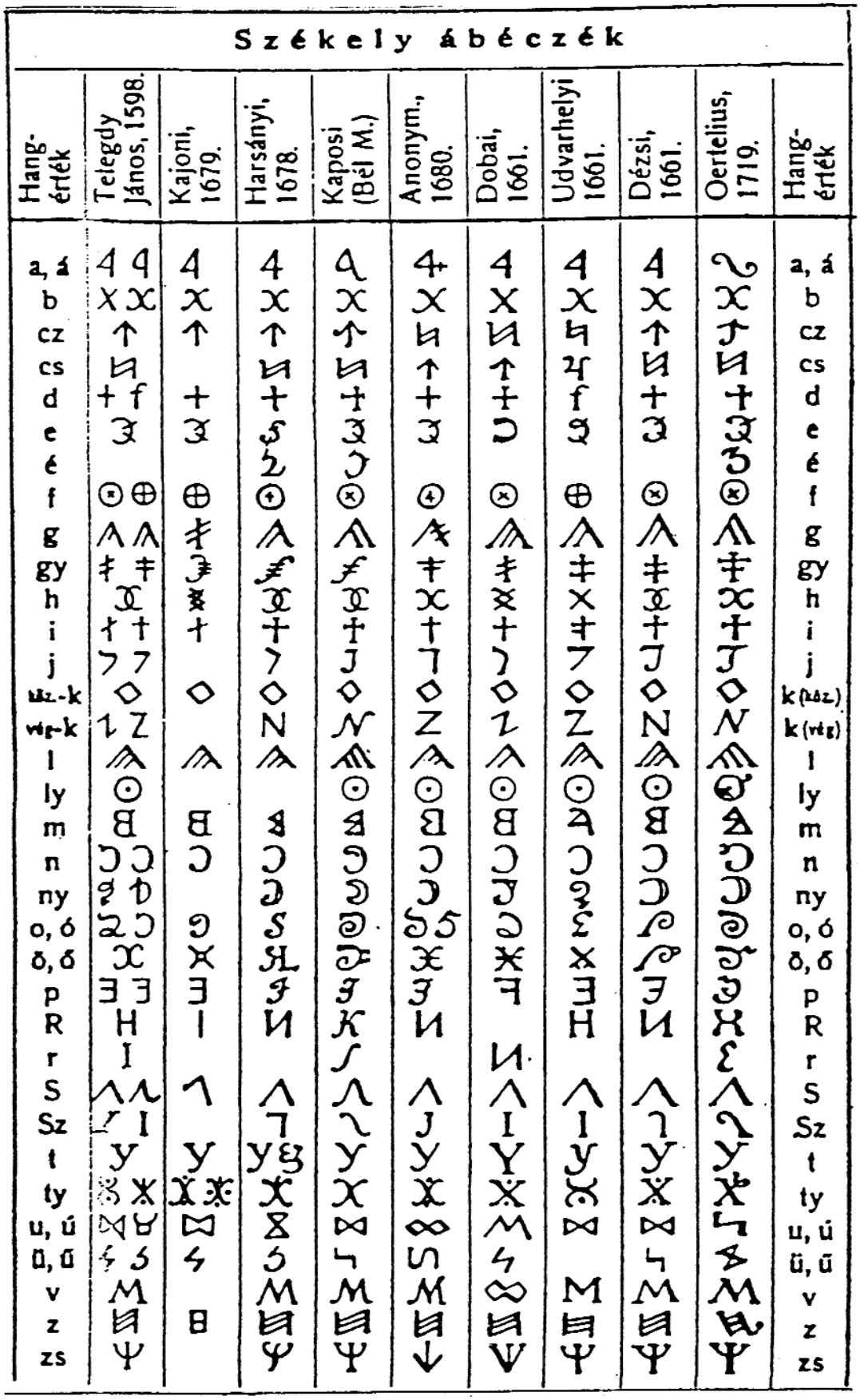

Történelmi betűsorok Debreczenyi Miklós könyvéből
(Az ősmagyar írás néhány hazai és oroszországi emléke, 1914)

A rovásírás nem csak szent örökség, hanem elsajátítása a magyar nemzet minden tagjának – életkorra és foglalkozásra való tekintet nélkül – nemes, hagyományőrző feladata. A fejletlenebb latin betűs írás ránk kényszerítése előtt a magyarok ősei között nem volt írástudatlan, a juhász gyerekektől a fejedelmekig mindenki írástudó volt. Míg Nyugat-Európában a 8. században a Frank birodalom császára külföldről volt kénytelen írástudó szerzeteseket hozatni, addig itt a Kárpát-medence területén, őshazánkban, már az újkőkorban, 6–7000 évvel ezelőtt – talán az egész világon először – szervezett olvasás-írás tanítás folyt, mint ahogyan ezt Torma Zsófia régésznő nagy számú, Maros parti rovásjeles agyagkorongja és cseréptöredéke bizonyítja.

Legyünk büszkék őseinkre, az ő útjukon egyetlen lépés sem vész kárba!

Fischer Károly Antal könyvéből (1889)

Az olvasás-írás feladatok megoldásai

36. oldal Légy hű mind haláliglan és teneked adom az életnek koronáját

49. oldal A botnaptáron szereplő összerótt nevek latin betűvel: 1. Péter, 2. Benedek, 3. Gergely, 4. Antal, 5. Erzsébet, 6. Lázár, 7. Egyed, 8. Klára, 9. Erzsébet, 10. Ferenc, 11. Demeter, 12. Albert

50. oldal Ember, gyermek, felelet, mellette, kereskedelem, anya, anyu, apa, apu, atya, baba, haza, haza, út, új, úr, tud, túl, múlt, csak, csúcs, nyúl, duda, turul, nyugat, nyugat, Gyuri, Gyula, Gyula, Zsuzsa, ma, Mari, Csaba, egy, agy, ágy, nagy, így, gyík, idő, dió, is, sima, itt, itt, inda, indul, rovásírás, holnap, nyár, nyír, öt, köt, tök, hal, hal, hall, olló, olló, kell, kert, menny, mennyi, annyi, könny, paripa, szkíta, hun, avar, avar, magyar, vár, vár, ez, az

A számrovás feladatok megoldásai

1.

IIII	III	IIIIV	IIIV	X	IIV	I	IV	V	II
4	3	9	8	10	7	1	6	5	2

2.

XI	III	IIV	IIV	XXX	IIII	I	III	IV
XI	XXXXV	IIIIV	IIIV	X	IIIIV	XX	IIV	II
XII	IIIXXXXV	IXV	XV	XXXX	IIIX	IXX	X	IIIV

3.

IIIIVV	IIXXX	IIIIXXXX	IIVXXXV	XV	XXV	IV	IIIIVX
59	32	44	87	60	70	51	19

4. IVXXX ,IIX ,IIIVXX ,IIIIVXXV ,IIIV

5.

XXXVXIIIIV	IIIIVVXIIV	VXXXIIV	IIVVX	IVXIV
980	759	725	157	651

6. IXVXII ,IIIIVXIIIIV ,IIVXXXXVXIV ,IIIVVX ,IVXXXIIV

7.

8.

91001	51350	12301	9004

9.

100090	900103	90500	930001

42. oldal a) 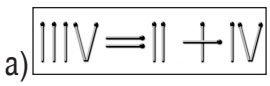 b) 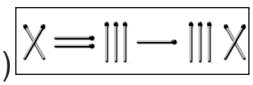 c) 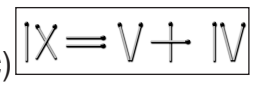 d) 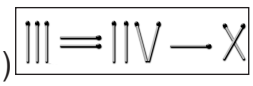

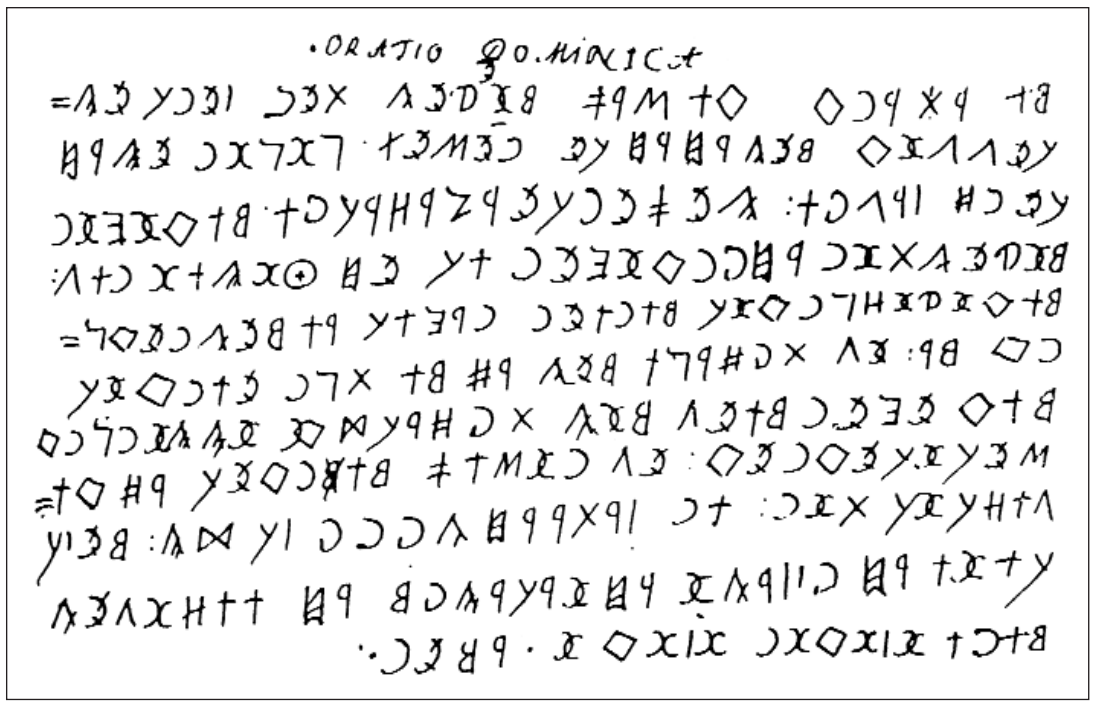

A Miatyánk székely betűs átírása

Oratio Dominica. (Az Úr imádsága.)

Mi atyánk ki vagy menyégben szentel | tessék meg az (*ismét: az*) te neved: jöjön el az | te országod: legyen te akaratod: miképen | menyégben azonképpen it ez földönis: | mi kenyerünket minden napit ad meg nékü | nk ma: és bocsásd meg az mi büneinket | miképen mi es meg bocsátunk ellenünk | véteteknek: és ne vigy minket az ki | sirtetben: de szaba- (*kimaradt: dits meg*) az gonosztul: mert | tied az ország az hatalom az dicsőség | mind örökön örökké: amen:

A Miatyánk Thelegdi János 1598-ban írt tankönyvének giesseni másolatából. A másolatokban hibák találhatók, mivel a másolók közül többen nem tudtak magyarul, vagy nem ismerték a rovásírást.

18. Irodalom

Thelegdi János: Rudimenta... a hunok régi nyelvének elemei, rövid kérdésekben és feleletekben összefoglalva (1598, Ars Libri-1994)
Czuczor Gergely - Fogarasi János: A magyar nyelv szótára (Pest, 1862)
Csallány Dezső: A székely-magyar rovásírás emlékei (A Nyíregyházi Jósa András Múzeum évkönyve, 1960-1963)
Csallány Dezső: Rovásírásos emlékek a Kárpát-medencében (A Nyíregyházi Jósa András Múzeum évkönyve, 1969-1971)
Debreczenyi Miklós: Az ősmagyar írás néhány hazai és oroszországi emléke (1914)
Fehérné Walter Anna: Az ékírástól a rovásírásig (Buenos Aires 1975)
Ferenczi Géza: Székely rovásírásos emlékek (Székelyudvarhely, 1997)
Fischer Károly Antal: A hun-magyar írás és annak fennmaradt emlékei (1889)
Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig (Antológia Kiadó 1994)
Forrai Sándor: A magyar rovásírás elsajátítása (Magánkiadás, 1996)
Herman Ottó: Az ősszám és az ősbetű viszonya irodalmunkban (Archaeologiai Értesítő, 1903)
Jakubovich Emil: A székely írás legrégibb ábécéi (Budapest, 1935)
Magyar Adorján: Ős magyar rovásírás (Warren, USA 1970)
Mandics György: Róvott múltunk (Arad, I, II, III. 2010-2011)
Meixner Ildikó: A dyslexia prevenció és reedukáció módszere (Budapest 1993)
Meixner Ildikó: Én is tudok olvasni I-II. (Tankönyvkiadó 1978)
Németh Gyula: A magyar rovásírás (Magyar Nyelvtudományi Közlöny, 1934)
Sebestyén Gyula: A magyar rovásírás hiteles emlékei (M.T.A. 1915)
Sebestyén Gyula: Rovás és rovásírás (M.T.A. 1909, Püski 1999)
The Danube script in light of the Turdas and Tartaria discoveries (Exhibition catalogue, National History Museum of Transylvania, 2009)
Winn, Shan, M.M: Pre writing in south-eastern Europe (Western Publishers, 1981)
Friedrich Klára: Tanuljuk és tanítsuk a rovásírást (Magánkiadás, 1998)
Friedrich Klára: Rovásírás gyakorlatok nem csak gyerekeknek I–II. (Magyar Ház 2000)
Friedrich Klára: Rovásírás tankönyv és szakköri ötlettár (Magánkiadás, 2003)
Friedrich Klára: Írástörténeti áttekintő magyar szempontból (Magánkiadás, 2010)
Friedrich Klára: Fejlesztő feladatok rovásírással 5-9 éves gyermekeknek (Magánkiadás, 2012)
Friedrich Klára: Megfejtések könyve I. (Magánkiadás, 2013)
Friedrich Klára: Felvidéki rovásírásos emlékek (Magánkiadás, 2014)
Friedrich Klára: Megfejtések könyve II. (Magánkiadás, 2015)
Friedrich Klára: Mély titkú rovással (Magánkiadás, 2017)
Friedrich Klára - Szakács Gábor: Kárpát-medencei birtoklevelünk a Rovásírás (Magánkiadás, 2003)
Friedrich Klára - Szakács Gábor: Kőbe vésték, fába rótták… (Magánkiadás, 2005)
Friedrich Klára - Szakács Gábor: Rovásírás játék nem csak gyerekeknek (Magánkiadás, 2005)
Friedrich Klára - Szakács Gábor: Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig (Magánkiadás, 2007)
Friedrich Klára - Szakács Gábor: Ősök és írások (Magánkiadás, 2008)
Szakács Gábor: Tájékoztató füzetek a Kárpát-medencei rovásírás versenyekről (Szakács Gábor kiadása, 2000-2011)

Forrai Sándor Rovásíró Kör honlapja
http://www.rovasirasforrai.hu
2015. 03. 10. kedd
Kedves Ildikó,
boldog névnapot!
Frissítés: 2015. 02. 24.
Forrai Sándor Rovásíró Kör
ÜDVÖZÖLJÜK HONLAPUNKON!
NYITÓLAP
NÉVADÓNK
KÖRÜNKRŐL
ROVÁSÍRÁS
ÉLŐ ROVÁS
FORDÍTÁSOK
VERSENYEK
ELŐADÁSOK
KITEKINTŐ
KIADVÁNYOK
AJÁNLÓ
FÉNYKÉPTÁR
BETŰTANÍTÓ
LETÖLTÉS
KAPCSOLAT
MYSTAT
1540987
Barta Grafika
Levilágítás
Kedves Olvasók!
Tekintsék meg honlapunkon az Élő Rovás Fényképtárat!
Magyarország Alaptörvénye
Isten áldd meg a magyart!
NEMZETI HITVALLÁS
MI, A MAGYAR NEMZET TAGJAI, az új évezred kezdetén, felelősséggel minden magyarért kinyilvánítjuk az alábbiakat:
...
Vállaljuk, hogy örökségünket, egyedülálló nyelvünket, a magyar kultúrát...
a Kárpát- medence természet adta és ember alkotta értékeit ápoljuk és megóvjuk.
Bevezető helyett
Forrai Sándor könyve tökéletesen foglalja össze a róla elnevezett Rovásíró Kör szellemiségét, amely a tanár úr útmutatása alapján a magyarság múltjának és őseinek tisztelete, emlékük megőrzése és népszerűsítése céljából alakult... Megtekintés
Rovásírásos viasztábla a székelyföldi Futásfalváról
A viasztáblák régi íráshordozók, feljegyzések, levelezések, oktatás céljaira már a Krisztus előtti időkben használták. Középső, mélyített részüket méhviasszal töltötték ki és "stílus"-sal karcolták be a betűket. Ennek az írószerszámnak az egyik vége hegyes, a másik vége lapos volt, ez utóbbi végével elsimították a betűket, ha új szöveget akartak írni. ... Megtekintés
Újabb rovásírásos helységnévtábla Rákosligeten
Budapest első faragott, hagyományőrző rovásírásos helységnévtábláját Rákosligeten Imre László tanár és tanítványai valamint Frech' Gábor tanár készítették. Ezt ünnepélyes keretek között, papi áldással 2009 június 4-én avatták fel. A Forrai Sándor Rovásíró Kör honlapjának Fényképtárában a 226. képen látható... Megtekintés
Attila vagy Atilla? 4. rész
Több mint száz példát gyűjtöttem az évek folyamán Attila hun király nevének írásmódjáról, többségük az itt következő könyveinkben olvasható... Megtekintés
Rovásírás Mátyás király korában
Azt, hogy egy király, uralkodó, fejedelem mennyit tesz országáért, nem a pillanatnyi hatalom által befolyásolt krónikások és történészek döntik el, hanem népének emlékezete... Megtekintés
Mokry-Mészáros Dezső rovásírásos kerámiáiról
Mokry-Mészáros Dezső (1881-1970) festőművész két szép, ráadásul rovásírásos kerámiájáról küldött megfejtést V. L. úr 2010 februárjában számítógépünkre, a következő megtisztelő kísérőlevéllel... Megtekintés
Friedrich Klára: Felvidéki rovásírásos emlékek
Szakács Gábor - Friedrich Klára: Hunyadi Mátyás igazsága CD/DVD
Friedrich Klára: Megfejtések könyve I.
Friedrich Klára: Fejlesztő feladatok rovásírással 5-9 éves gyermekeknek
Internet
100%

Függelék: Rovásírás játék nem csak gyerekeknek

Oktató játék az ősi magyar rovásírás tanulásához és gyakorlásához
Friedrich Klára – Szakács Gábor 2005

A rovásírás játékot fejlesztő tanári tapasztalataim alapján állítottam össze. Szakkörvezetők, felkészítő tanárok, és gyerekek visszajelzései alapján hatékonynak és kedveltnek bizonyult, anyagi helyzetünk azonban nem teszi lehetővé újbóli kiadását. Így a játékhoz tartozó, szabályokat, megoldásokat tartalmazó füzetet az V. játék kivételével a tankönyvhöz csatoltuk gyakorlóanyagként. Az eredeti játékban a kártyakartonból készült vágólapokat először fel kellett vágni, összekeverni, majd a játékszabályoknak megfelelően az alaplapokon elhelyezni. Ügyes gyerekek és felnőttek kemény papírból az itt látható minta alapján maguk is elkészíthetik, **A 4**-es méretben.

Játékszabályok

I. játék: Forma egyeztető – Párkereső
Óvodásoknak ajánlom ezt a hangérték nélküli betűegyeztetést. A gyermeknek nem kell elolvasni, hangoztatni a betűt, csupán a párját, az ugyanolyan formájú betűt kell megkeresnie. Mivel nem szeretnénk, ha a majd 1. osztályba kerülő gyermeknél gondot okozna a rovásbetűk és a latin betűk keveredése, ezért csak 4. osztálytól javasolható a rovásjelek hangértékkel együtt történő használata, tanítása. Addig csak formaegyeztetés szintjén ismerjék meg a gyerekek, ez fejleszti jel-megkülönböztető képességüket és emlékezetüket. Mivel két alaplap van, ketten játszhatják. Az alaplap választás megegyezéssel, vagy húzással történik. A választó vonalak mentén felvagdosott, összekevert, lefelé fordított betűhalmazt a játékosok egyenlően osszák el egymás között és igyekezzenek minél hamarabb befedni alaplapjukat a párokkal! Ha olyan betűk kerültek hozzájuk, amelyek nincsenek az alaplapon, abból lefelé fordítva képezzenek egy halmazt. Ezt az újból összekevert halmazt ismét osszák el egymás között. Az győz, aki hamarabb tudja befedni az alaplapját.

I. játék: Forma egyeztető – Emlékezetfejlesztő
A két alaplapot most nem osztjuk ki, hanem a játékosok maguk elé teszik. Felmutatunk két betűt az összekevert halmazból, majd lefordítjuk. Játékostársunknak meg kell mutatnia az alaplapon a két betűt. Most játékostársunk mutat fel két betűt és a lefordítás után nekünk kell megmutatni az alaplapon. A betűk számát mindig eggyel növeljük. Lehet kieséses alapon is játszani, de ez hamar véget vet a mókának. Jobb, ha a találatokat egy-egy ponttal jutalmazzuk és meghatározott számú játszma (pl. tíz) után összeszámoljuk a pontokat. Az emlékezetfejlesztő játékban több gyermek is részt vehet egyszerre, de a pontozás miatt jó, ha egy felnőtt a játékvezető. A lefordított betűket a halmaz aljára keverve újból felhasználhatjuk. A második játéktól kezdve már szükség van a rovás és a latin betűk ismeretére, ezért **ezeket iskolásoknak, felnőtteknek ajánlom**.

II. játék: Kép-szókép egyeztető
A játékosok, attól függően, hogy hányan játsszák, húznak egy, két, vagy három alaplapot, majd a lefordított szókártyákat egyenlően elosztják és befedik vele a hozzá tartozó képet. A nem megfelelő szókártyákat visszateszik középre és meghatározott sorrendben húznak az összekevert halmazból. Az győz, aki leghamarabb fedi be a megfelelő szavakkal képeit, a többiek tovább küzdenek a második, harmadik, stb. helyezésért.

III. játék: Szótag összerakó
Teljesen hasonlóan játsszuk az előzőhöz. Nehezített formája, ha nem használunk alaplapot és annak segítsége nélkül rakjuk össze a szavakat.Újabb játéklehetőség, ha az alaplapokon nem szereplő új szavakat állítunk elő a szótagokból, pl. „baba”, „fortély”, „torta”, stb.

IV. játék: Szókép-szókép egyeztető
Az előzőekhez hasonlóan itt is az a győztes, aki előbb fedi be az alaplapjait a megfelelő szavakkal. Hogy a győztes se unatkozzon, rovásírással mondatokat alkothat az alaplapján lévő szavak kiegészítésével egy vonalas lapra, amíg a többiek folytatják a játékot a helyezésekért.

V. játék: Szó- és mondatalkotó 540 betűvel
A nagy mennyiségű betű lehetővé teszi, hogy akár egy egész szakkör is részt vegyen a játékban. A játékosok számától függően egyenlő számú betűt osztunk a lefordított, összekevert halmazból. A győztes az, aki meghatározott idő alatt több értelmes szót tud kirakni belőlük. Legkevesebb 30-40 betű szükséges, hogy izgalmas verseny alakuljon ki. 70-80 betűből már mondatokat is alkothatunk, amelyek külön jutalmazást érdemelnek.

VI. játék: Számrovás egyeztető
A II-es, III-as, IV-es játékhoz hasonlóan játsszuk. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy az egymillió és az annál nagyobb rovásszámok leírása régészeti emlékek és kielégítő kutatási eredmények hiányában részemről csupán feltételezés, a számrovás szabályai szerint is.

VII. játék: Rovásemlék összerakó
A győztes itt is az, aki leggyorsabban gyűjti össze alaplapjára a szétvágott rovásemlékek lefordított, összekevert halmazban lévő darabjait. Nehezebb, ha alaplap nélkül játsszuk. A játékosok előbb-utóbb „megtanulják” a rovásemlékeket, de éppen ez a cél.

Ezekhez az alapötletekhez még sok változat található ki!

Pihentető időtöltést kíván Friedrich Klára és Szakács Gábor

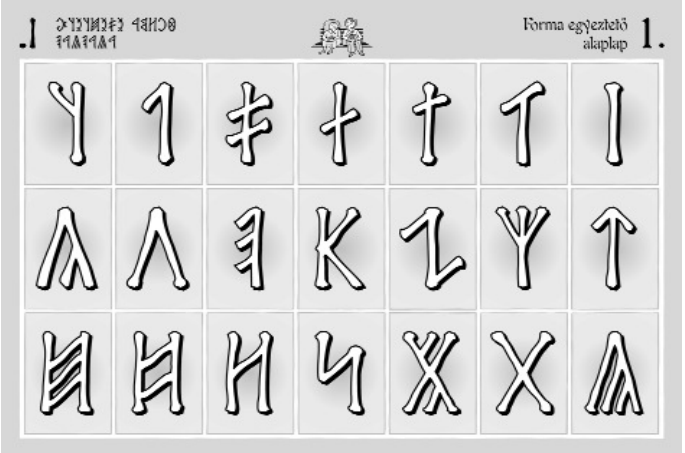
Forma egyeztető alaplap 1.

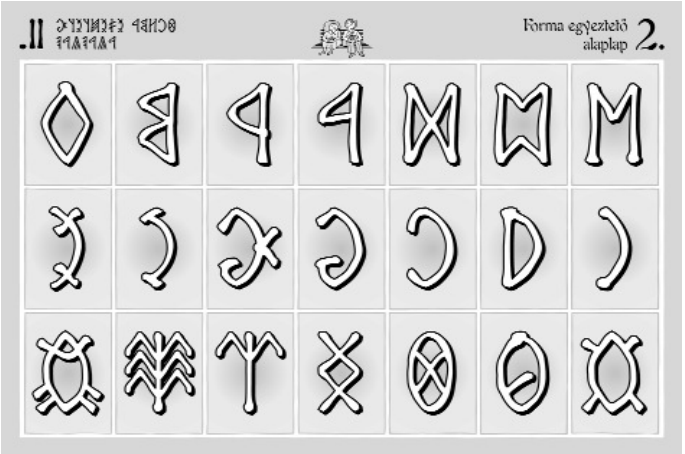
Forma egyeztető alaplap 2.

Kép-szókép egyeztető 1.

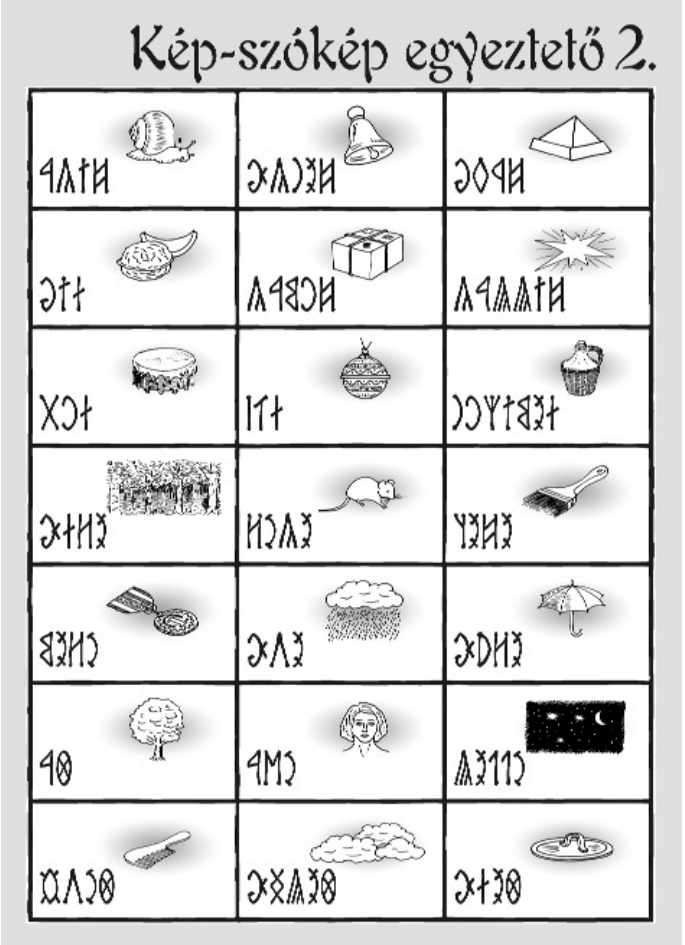
Kép-szókép egyeztető 2.

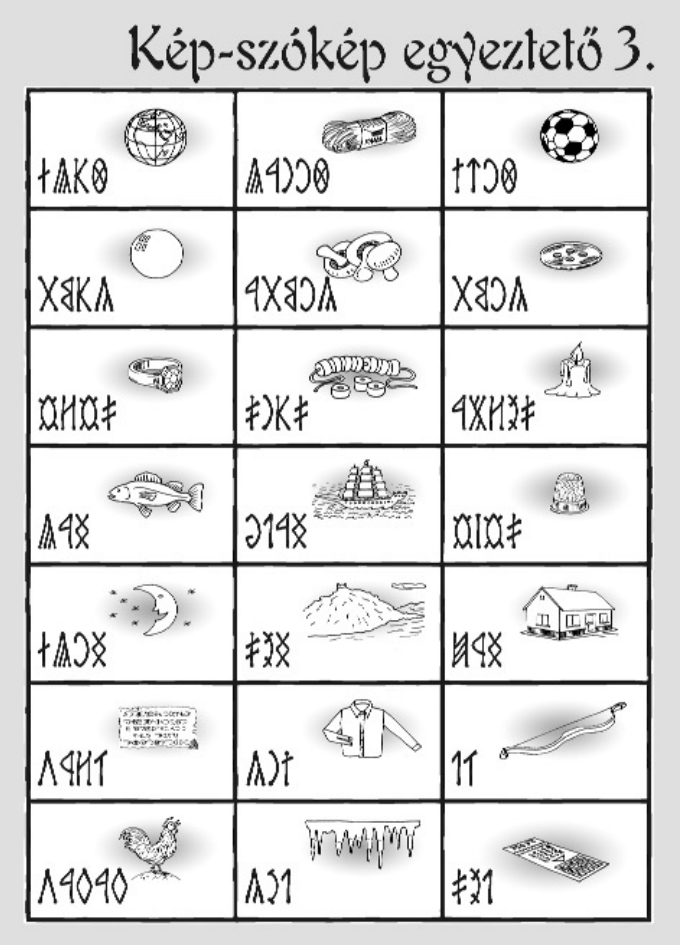
Kép-szókép egyeztető 3.

Kép-szókép egyeztető 4.

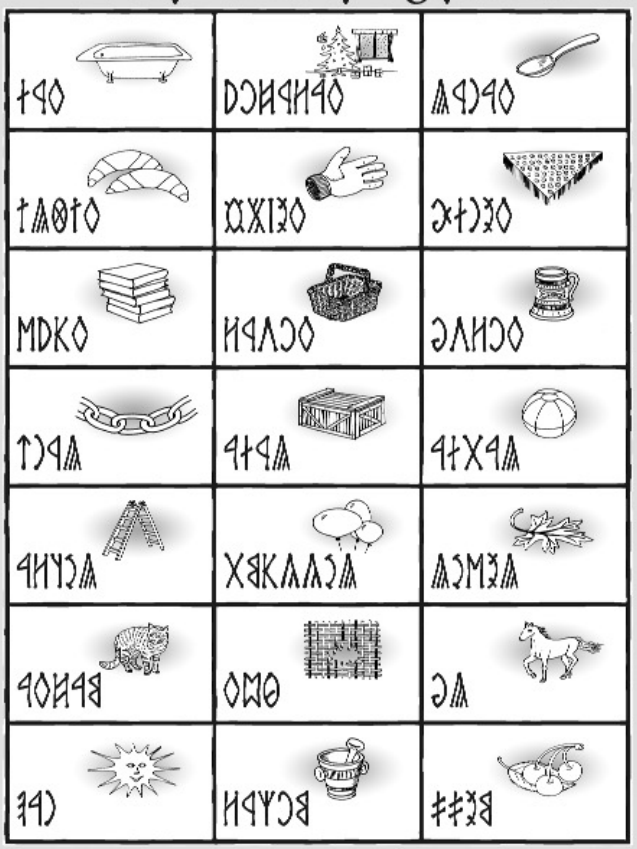

Kép-szókép egyeztető 5.

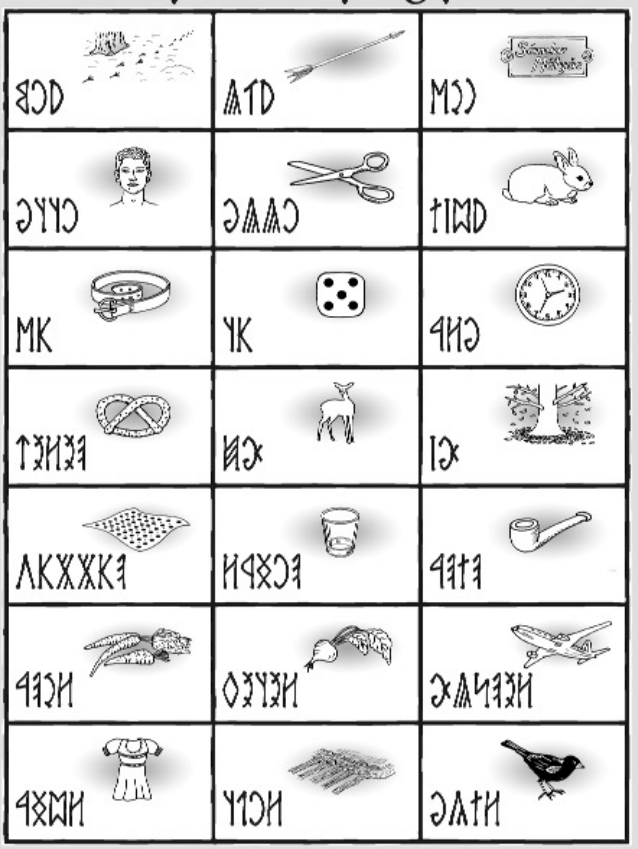

Kép-szókép egyeztető 6.

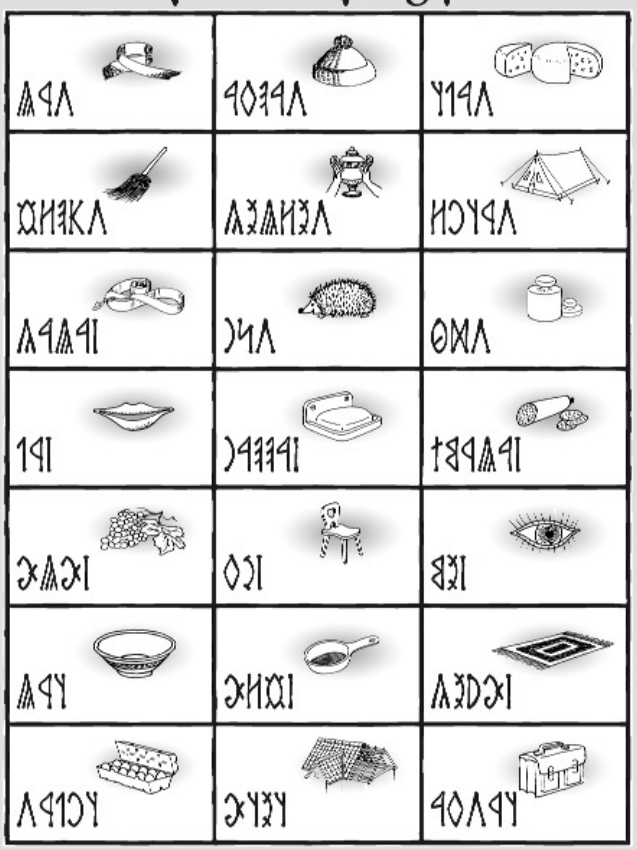

Kép-szókép egyeztető 7.

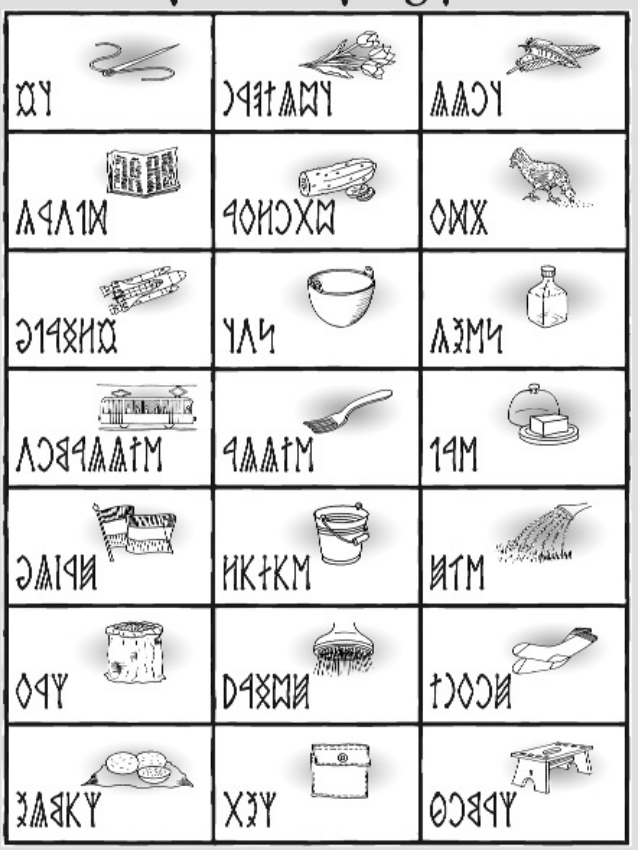

Szótag összerakó 1.

BARACK	BAGOLY	ANGYAL
BÁRÁNY	BARLANG	BARÁT
BETŰ	BÁSTYA	BÁRSONY
BÚTOR	BOKOR	BOGRÁCS
CITROM	BÚZA	BÚVÁR
CSIZMA	CSIKÓ	CSALÁD
CSÓNAK	CSOKOR	CSODA

Szótag összerakó 2.

ÉJFÉL	EMBER	DINNYE
FÁCÁN	FARKAS	FALU
FESTÉK	FENYŐ	FECSKE
FÜZET	FORRÁS	FOLYÓ
GÓLYA	GITÁR	GALAMB
HALÁSZ	HAGYMA	GYEREK
HATTYÚ	HARKÁLY	HARANG

Szótag összerakó 3.

HUSZÁR	HOLLÓ	HERCEG
JÁTÉK	ÍRNOK	INDA
KACSA	KABÁT	JUHÁSZ
KECSKE	KÁLYHA	KASTÉLY
KONYHA	KIRÁLY	KERÉK
KUTYA	KÖTÉNY	KÖRTE
LIBA	LEKVÁR	LÁMPA

Szótag összerakó 4.

MACSKA	MACKÓ	LOVAG
MÁLNA	MALOM	MALAC
MÉNES	MEZŐ	MESE
MŰVÉSZ	MÓKUS	MOSOLY
NÖVÉNY	NARANCS	NADRÁG
OSTOR	ORSZÁG	NYOMDA
ÖTVÖS	ÖSVÉNY	OSZTÁLY

Szótag összerakó 5.

PAPUCS	PAPÍR	PALACK
PÁFRÁNY	PATKÓ	PATAK
PECSÉT	PÁVA	PÁRTA
PIPACS	PEZSGŐ	PEHELY
RÁRÓ	PULI	PÓLYA
RIGÓ	REJTÉLY	REGE
SÁRKÁNY	RÓKA	ROKON

Szótag összerakó 6.

SÖRÉNY	SÓLYOM	SELYEM
SZALMA	SZABÁLY	SUGÁR
SZEKRÉNY	SZEKÉR	SZEGFŰ
SZILVA	SZIKLA	SZIGET
TANÁR	SZOKNYA	SZOBOR
TÁLTOS	TÁBOR	TARSOLY
TITOK	TENGER	TEMPLOM

Szótag összerakó 7.

TÖRPE	TORONY	TORNÁC
TUDÓS	TRÉFA	TÖRVÉNY
TÜNDÉR	TÜKÖR	TÜCSÖK
VARÁZS	ÜNNEP	UDVAR
VÁROS	VÁNDOR	VARJÚ
VERSENY	VENDÉG	VÁSÁR
ZSINDELY	ZENE	VEZÉR

Szókép-szókép egyeztető 1.

ALUDTTEJ	AKÁCFA	AJÁNDÉK
AUSZTRIA	AUSZTRÁLIA	ARATÁS
ÁLLOMÁS	ÁLLATKERT	ÁFONYA
BALATON	BADACSONY	ÁSVÁNYVÍZ
BIZONYÍTVÁNY	BIRODALOM	BÁBJÁTÉK
BÖLCSŐDE	BOSZORKÁNY	BOKRÉTA
CUKRÁSZDA	CITERA	BUDAPEST

Szókép-szókép egyeztető 2.

CSILLEBÉRC	CSENGETTYŰ	CSECSEMŐ
CSOKOLÁDÉ	CSIZMADIA	CSILLAGÁSZ
DICSÉRET	DÉLIBÁB	DÉDUNOKA
DUNAKANYAR	DOBOGÓKŐ	DIÓTÖRŐ
EGYETEMISTA	EGYENRUHA	EGÉSZSÉG
ÉBRESZTŐÓRA	ESERNYŐ	ELEFÁNT
ÉJJELIŐR	ÉDESAPA	ÉDESANYA

Szókép-szókép egyeztető 3.

FEJEDELEM	FAFARAGÓ	ÉTTEREM
FÉNYKÉPÉSZ	FESTÉSZET	FELTALÁLÓ
GALAGONYA	FURULYA	FOKHAGYMA
GOLYÓSTOLL	GESZTENYE	GALAMBDÚC
GYŐZELEM	GYÓGYNÖVÉNY	GYERMEKJÁTÉK
HALASTÓ	HAJÓGYÁR	GYÜMÖLCSLÉ
HEGEDŰ	HAVAZÁS	HATÁRŐR

Szókép-szókép egyeztető 4.

IBOLYA	HOLDFÉNY	HEGYMÁSZÓ
ÍRÓGÉP	IRÁNYTŰ	IFJÚSÁG
JEGESMEDVE	JÁTSZÓTÉR	ISTÁLLÓ
KAPITÁNY	JUTALOM	JELMEZBÁL
KÁPOLNA	KARMESTER	KARÁCSONY
KEMENCE	KELENGYE	KÁRPÁTOK
KERÉKPÁR	KERESZTELŐ	KERECSEN

Szókép-szókép egyeztető 5.

KIKÖTŐ	KIÁLLÍTÁS	KERTÉSZET
KORONA	KIRÁLYLÁNY	KIRÁLYFI
KUKORICA	KÖZMONDÁS	KÖNYVTÁROS
LEÁNYKÉRÉS	LÁTOGATÁS	LABDARÚGÁS
LOVARDA	LEVENDULA	LEVEGŐ
MENYASSZONY	MAZSOLA	MAGYARORSZÁG
MOGYORÓ	MESEKÖNYV	MENNYORSZÁG

Szókép-szókép egyeztető 6.

MUSKÁTLI	MULATSÁG	MONDÓKA
NAGYMAMA	MŰVÉSZET	MUZSIKA
NYARALÁS	NASPOLYA	NAGYPAPA
OKLEVÉL	NYUGALOM	NYEREMÉNY
ORSZÁGHÁZ	OROSZLÁN	ORGONA
ÓVODA	OSZTÁLYZAT	ORVOSSÁG
PALÁNTA	PACSIRTA	ŐSEMBER

Szókép-szókép egyeztető 7.

PAPRIKA	PAPAGÁJ	PALOTA
PETREZSELYEM	PECSENYE	PARIPA
PONTOSSÁG	POGÁCSA	PISKÓTA
RENDŐRSÉG	REGGELI	PORSZÍVÓ
SALÁTA	SAKKTÁBLA	ROVÁSÍRÁS
SÜTEMÉNY	SIVATAG	SEGÍTSÉG
SZAMÓCA	SZALONNA	SZABADSÁG

Szókép-szókép egyeztető 8.

SZERETET	SZEREPLŐ	SZERENCSE
SZÖKŐKÚT	SZÍNMŰVÉSZ	SZERZETES
TALÁLMÁNY	SZÜNIDŐ	SZÜLŐFÖLD
TARISZNYA	TANÍTVÁNY	TALICSKA
TÁVIRAT	TÁNCZENE	TÁJSZÓLÁS
TENGERÉSZ	TEHETSÉG	TÁVOLSÁG
TÖPÖRTYŰ	TISZTELET	TERMÉSZET

Szókép-szókép egyeztető 9.

UDVARLÓ	TÜRELEM	TUDOMÁNY
UTAZÁS	USZODA	UNOKA
VACSORA	ÜSTÖKÖS	ÜNNEPÉLY
VASUTAS	VASÁRNAP	VARÁZSLÓ
VIDÁMSÁG	VETEMÉNY	VENDÉGSÉG
ZENEKAR	ZARÁNDOK	VITORLÁS
ZSURLÓFŰ	ZSEBKENDŐ	ZONGORA

Számrovás egyeztető 1.

IX 11	IIIV 8	IIII 4
IIIIXX 24	IIIVX 18	VX 15
VV 55	IXXXX 41	IVXXX 36
IXXXV 81	IIIXXV 73	IIVXV 67
XX 110	IIIX 103	XXXXV 90
XXXIII 320	VXII 250	VX 150
XIIIIV 900	IIXIIV 702	XVXIIII 460

Számrovás egyeztető 2.

IIIVXXX 38	IIIIVXX 29	IIIIX 14
IIIIXV 64	IIVV 57	IXXXX 41
IXXXXV 91	IIXXXV 82	IIIXXV 73
IIXXIIIV 812	IIIIVXIII 354	XXVX 170
XIIXIV 6 200	XVXIX 1 160	IIIIVVX 1 059
XIXXV 60 100	XIIXXX 20 200	XVXX 10 060
XXIII 3 000 000	IIXX 1 000 002	XVXXIII 300 500

Számrovás egyeztető 3.

IVXXX 36	IIVXX 27	IIIIVX 19
IIIVXV 68	IIIIVV 59	IIXXXX 42
IIXXXXV 92	IIIXXXV 83	IIVXXV 77
XXXXIIIV 830	VXXXIIII 425	IXVX 161
IIXIIIXX 10 302	IIIIVXV 5 054	XVXIIX 1 260
XIIIVXII 253 000	IIIIVXX 100 009	XIIXIVV 56 200
XXV 5 000 000	XXIXX 1 100 000	IXXIIIIV 900 001

Számrovás egyeztető 4.

IIIXXX 33	IIIVXX 28	IIVX 17
IIVXV 67	IIIVV 58	VXXXX 45
XXXXV 90	IXXXV 81	IVXXV 76
VXIIIIV 905	IIXXXXV 532	IXXXVX 181
IIIXIXX 10 103	IIIIVXIV 6 009	XXIIIIX 1 410
XXIIIIV 900 000	XIVXII 251 000	IIXIVXX 116 002
XXXV 60 000 000	XXIIII 4 000 000	IIXXII 2 000 002

Rovásemlék összerakó alaplap 1.

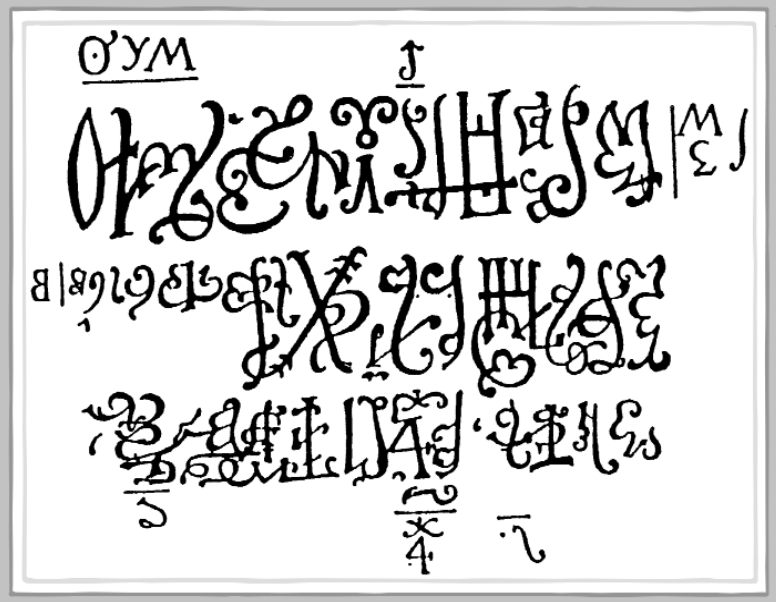

Hun sziklafelirat az 5. század elejéről

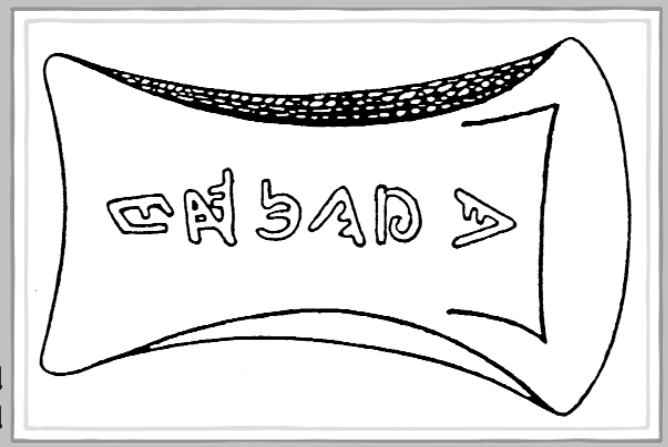

Szkíta baltatok bronzból kb. Kr.e. 1000-ből

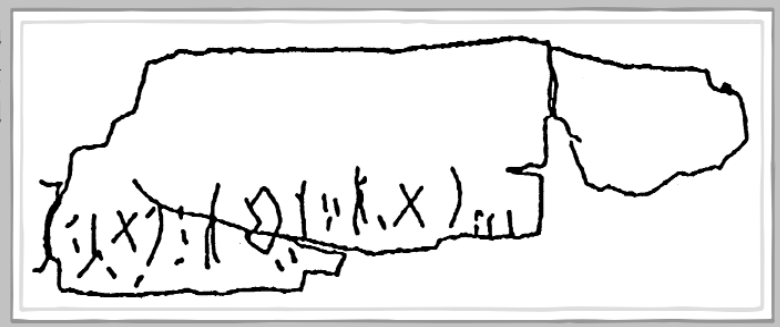

A homokmégy-halom-i rovásírásos íjcsont a 9. századból

A szarvasi avar csont tűtartó felirata a 7. századból

A Nagyszentmiklósi Kincs egyik tálkája (5. és 8. század között)

Rovásemlék összerakó alaplap 2.

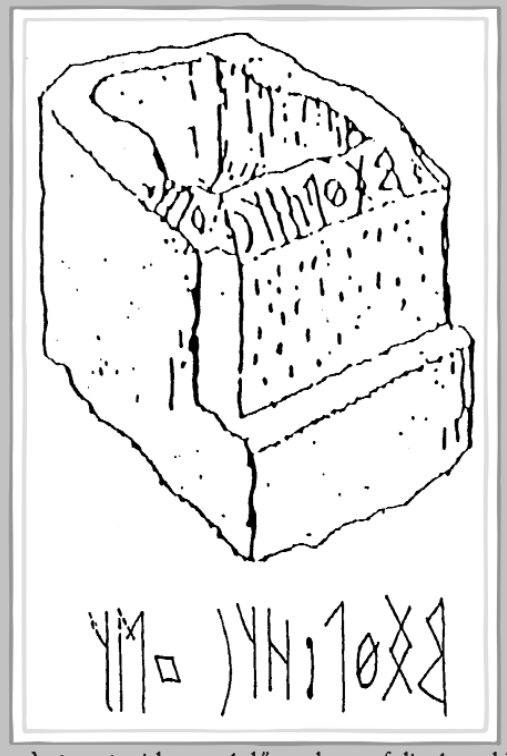

A vargyasi keresztelőmedence felirata a 13. századból

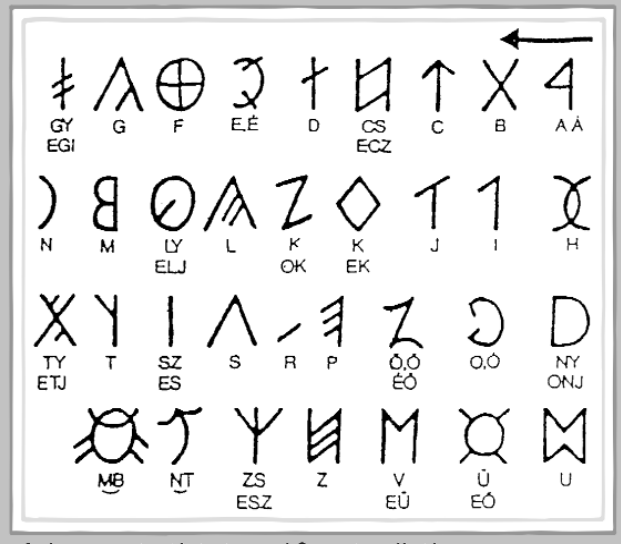

A botnaptár ábécéje a 12. századból

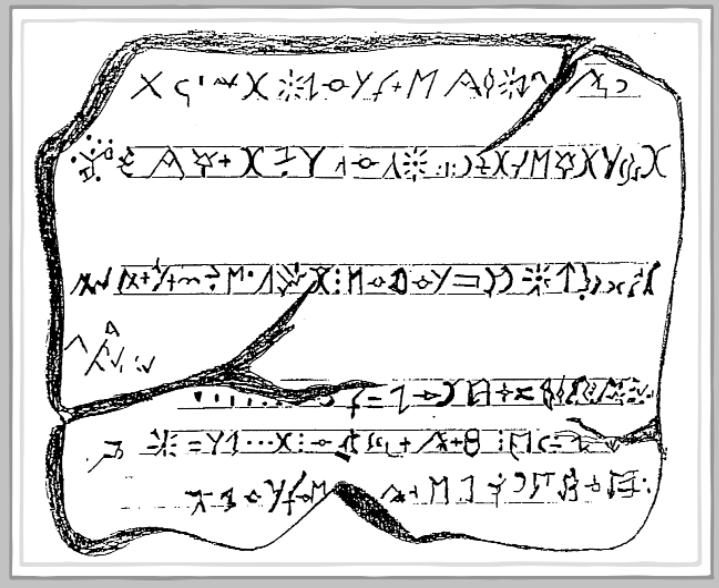

20. sz.-ban készült rajz egy tászok-tetői kőről

A bögözi templom felirata a 15. századból

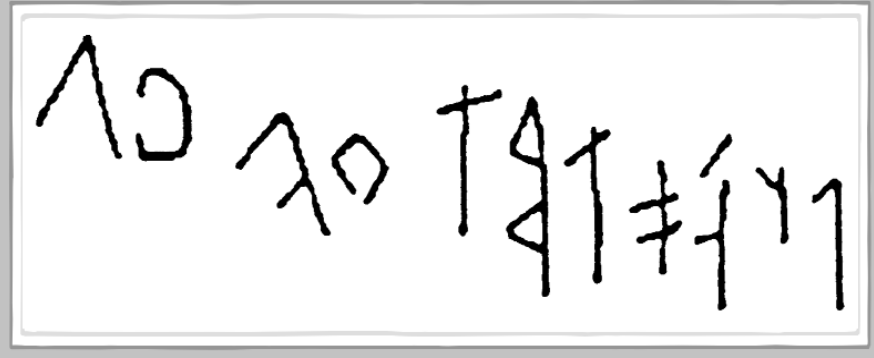

A rugonfalvi templom felirata a 15. századból

A székelyderzsi templom felirata a 15. századból

Rovásemlék összerakó alaplap 3.

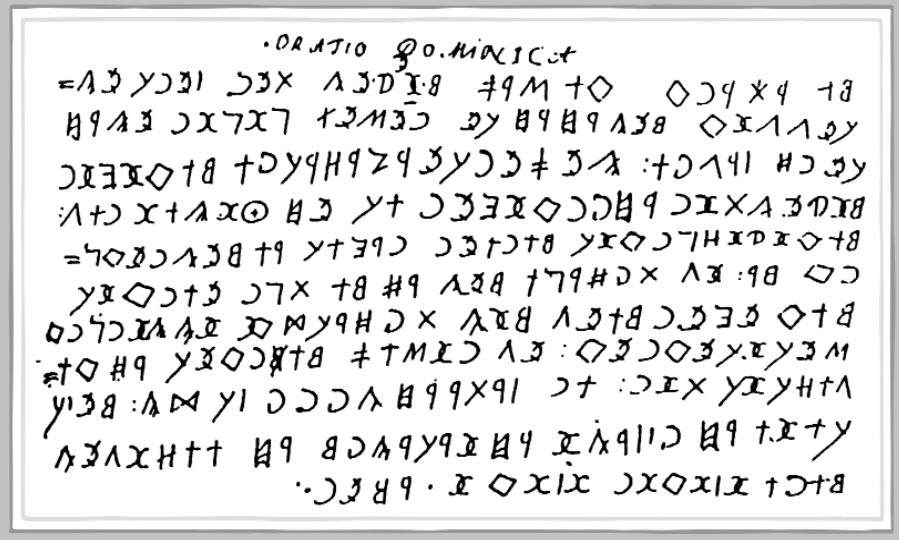

Telegdi János rovásírásos Miatyánkja 1598-ból

A nikolsburgi ábécé 1483 előtt

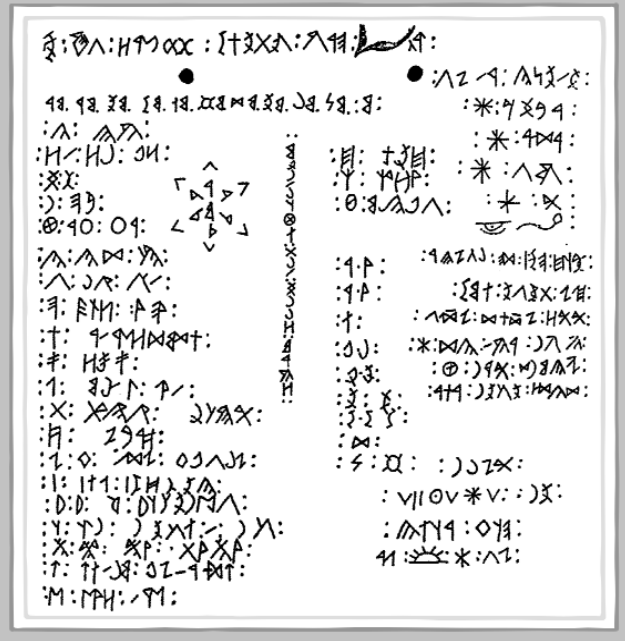

Csepregi Ferenc palatáblájának feliratai a 16. századból

A gelencei templom felirata 1497-ből

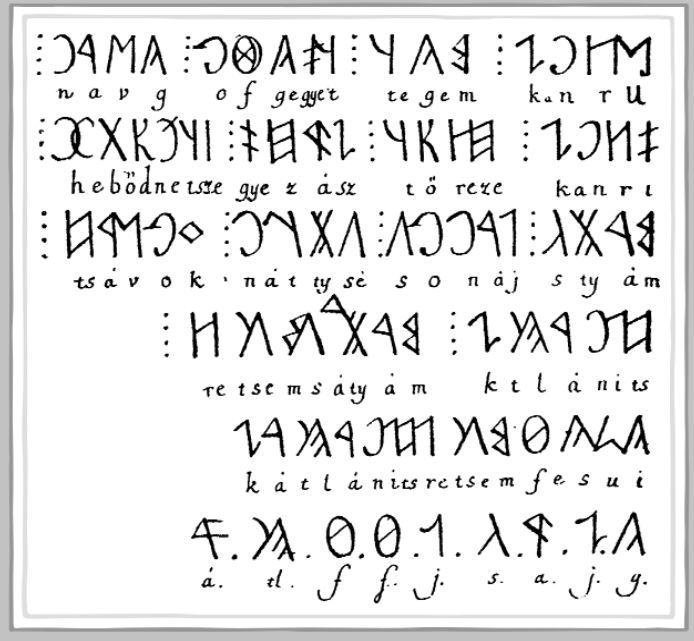

A csíkszentmártoni templomfelirat 1501-ből

Rovásemlék összerakó alaplap 4.

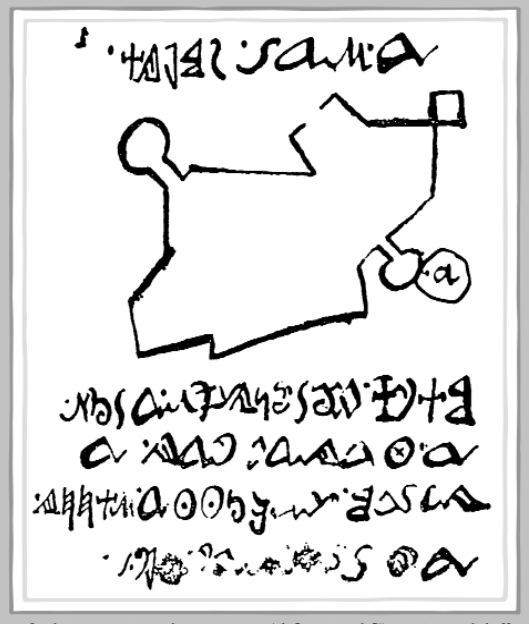

A lévai vár alaprajza (13. és 17. század között)

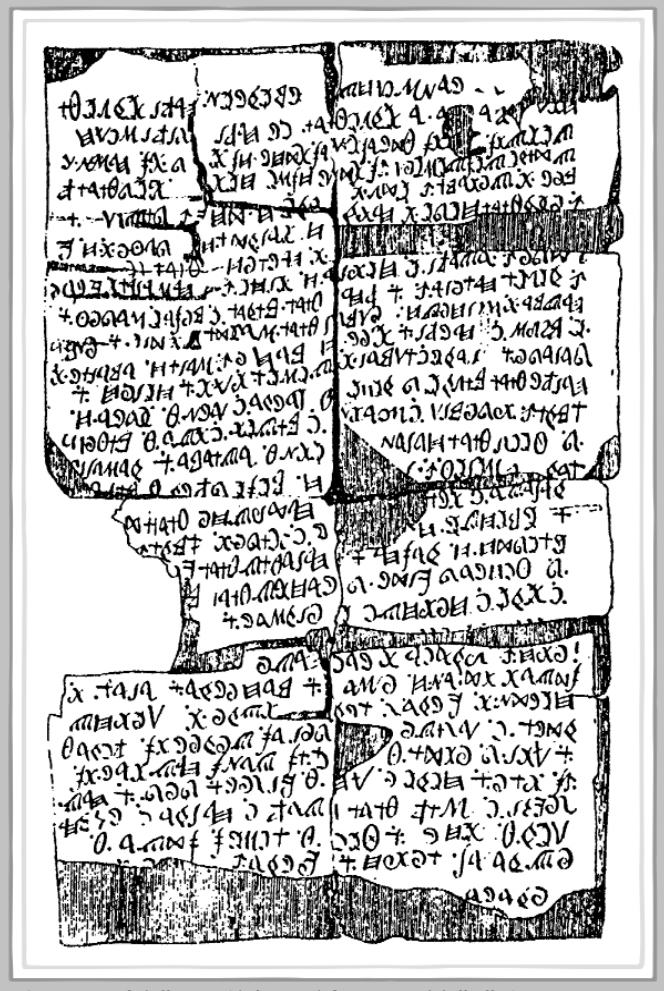

A túróci fakönyv (14. és 18. század között)

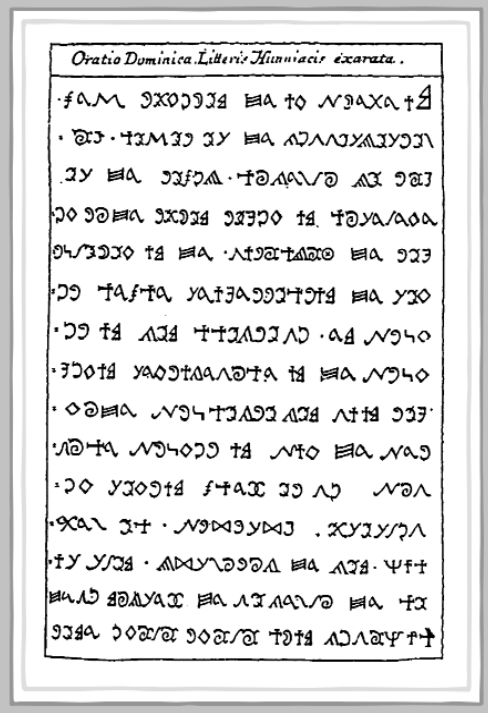

Bél Mátyás Miatyánkja a 18. századból

Az énlakai templom felirata a 17. századból

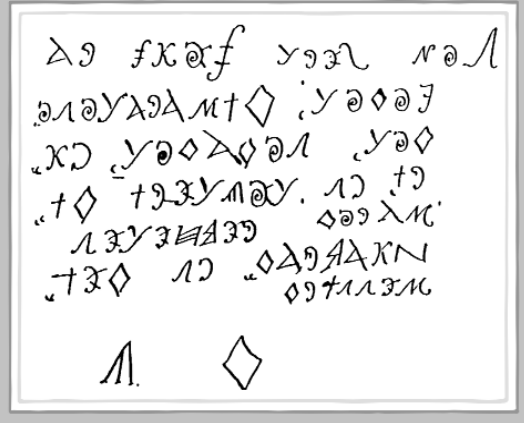

Levél a 18. századból

A Csíkszeredai „Quo vadis Székelyföld?” Konferencia zárónyilatkozata

Székelyföld autonómiáját csakis együtt, közös akarattal érhetjük el. Legyen ennek az útnak első mérföldköve az Isten ajándékaként elnyert székely rovásírás közkinccsé tétele. Kérjük pedagógusainkat és a szülőket, tanítsák gyermekeinket, hogy sajátítsák el e kincset. Kérjük székely településeink önkormányzati testületeit, hogy a helységnév-táblákon tüntessék fel a települések nevét a székely rovásírással is.

Csíkszereda, 2003, június 21-én

Isten áldása legyen a munkánkon!

E nyilatkozat alapján indította el Szakács Gábor a Kárpát-hazában a kézműves, hagyományőrző rovásírásos helységnévtáblák felállítását. 2007-től 57 táblát avattunk. A képeken az első 11 tábla látható. 1. Kunszentmiklós, 2. Szigetszentmiklós, 3. Göd, 4. Pácin, 5. Kosd, 6. Ipolybalog, 7. Vácrátót, 8. Budajenő, 9. Bajna, 10. Ipolynyék, 11. Rákosliget

A tankönyv utáni olvasó gyakorlatként ajánljuk az első, teljesen rovásírással, sőt kézzel írt mesekönyvet, a Roga királyfit.
További gyakorláshoz és ismeretek szerzéséhez ajánljuk még:

9 789638 876492